

EPIDÈMIES AL MARESME A L'EPOCA MODERNA. XVI-XVIII.

Bernat Llamas

Maristes-Valldemia.

2n de Batxillerat. A.

Tutor. David Caravaca.

2020/2021

ÍNDEX

1.	Introducció.....
1.1	Agraïments.....
1.2	Abstract.....
2.	Un llarg camí, una aproximació al desenvolupament meteorològic.....
2.1	La Petita Edat de Gel. El mínim de Maunder.....
2.2	Afectacions meteorològiques al maresme.....
3.	Un breu apunt sobre el marc geogràfic del Maresme.....
4.	Les guerres.....
4.1	La guerra dels segadors.....
4.2	La guerra dels nou anys.....
4.3	La guerra de successió.....
5.	Les crisis de subsistències. Conreus, plagues i aliments.....
6.	Les pandèmies i la seva incidència.....
6.1	El tifus.....
6.2	La verola.....
6.3	La lepra.....
6.4	La pesta.....
7.	Epidèmies al maresme en l'antic règim.....
8.	Respostes de la societat.....
8.1	Les juntes del morbo i les morberies.....
8.2	La medicina a l'edat moderna.....
8.3	La medicina oficial al Maresme i el personal sanitari.....
8.4	La medicina popular, les dones sàvies.....
8.5	La religió.....
9.	Conclusió.....
10.	Cites.....
11.	Bibliografia i webgrafia.....
12.	Treball pràctic. De La grip espanyola del 1918 a la COVID-19.....
12.1	Objectiu del treball pràctic. Problemes i bibliografia.....
12.2	La grip espanyola a nivell mundial.....
12.3	Incidència de la grip segons els mitjans escrits de Barcelona i Maresme..
12.4	El rendible negoci de la grip.....
12.5	De la grip del 1918 a la COVID-19. Semblances i diferències.....

12.6	Conclusions.....
13.	Webgrafia.....
14.	Cites.....

1.Introducció

En primer lloc, he decidit escollir un tema que es recolza en diverses fonts històriques a causa de l'interès que des de petit he mostrat en treballs d'aquest tipus. A més, els períodes d'incertesa que s'estan ocasionant, a l'actualitat m'han portat a preguntar-me si aquesta és la primera vegada que passa un esdeveniment d'aquest caire o si per contrari ja ha passat en èpoques anteriors. A més, si això de manera hipotètica s'hagués produït, com ho hauria afrontat la població d'aleshores tenint en compte el dèficit d'informació d'aquell temps en comparació amb l'actualitat. Aquestes i més preguntes són el que m'han incentivat a dur a terme un treball de recerca sobre les epidèmies i la pandèmia actual. Un altre incentiu fonamental és intentar esbrinar quin va ser el passat incert en el que es van refugiar els nostres antecessors i que desgraciadament van viure de tant a prop. Cal remarcar, a més, l'interès propi en desenvolupar un treball d'origen local, derivat per diversos factors com per exemple la proximitat i la correlació cultural.

Posseeixo alguns coneixements previs sobre el tema a causa de l'interès que m'ocasiona aquestes temàtiques enfocades a un àmbit històric i catastròfic.

Per poder realitzar aquest treball tinc a la meva predisposició diversos llibres i pàgines web a més de l'ajuda d'especialistes en la matèria. Cal esmentar que tota aquesta informació estarà subjecta a les meves vivències personals amb la finalitat de poder eliminar la monotonia del projecte. És important també la exhaustiva selecció d'informació duta a terme des d'un punt de vista objectiu.

L'objectiu tal i com he reiterat és merament informatiu i divulgador amb la finalitat de poder ser capaç de respondre les preguntes anteriorment plantejades. Tot i això, el treball també té un interès personal que es desmarca completament, que és l'experiència innovadora de poder explicar i sintetitzar amb les meves paraules uns fets tan rellevants que van marcar el transcurs de la història i que sense ells el món no hauria evolucionat de la manera que ho ha fet i no el coneixeríem de la mateixa manera.

La meva hipòtesis és si les malalties arriben de cop o bé hi ha precedents que fan que es pugin generalitzar convertint-se en epidèmies.

1.1 AGRAÏMENTS

Amb el meu agraïment pels seus consells al meu tutor David Caravaca.

I als meus pares per recolzar-me en tot moment.

1.2 ABSTRACT

Des de los primeros homínidos, los seres humanos han convivido con centenares de epidemias que han erosionado la manera de vivir de los seres humanos de entonces y han hecho mella en el transcurso de la historia. En este trabajo se hará una recolecta y análisis exhaustivo de algunas de las más importantes epidemias en cuanto a trascendencia y consecuencias directas. No obstante, se refleja la impetuosa necesidad de contextualizar la economía y política, que en este trabajo es bastante extensa, tractando de esta manera temas como las más importantes guerras i la medicina de tal periodo y su proyección. Además, también se hace hincapié durante el trabajo en la religión. Finalmente, el trabajo concluye con una parte práctica que muestra una detallada comparativa entre la famosa gripe española de 1918 y el Sars-Covid 19.

From the earliest hominids, human being living together with hundreds of epidemics that have eroded their lifestyle since then and directly affected the course of history. This project will provide a comprehensive collection and analysis of some of the most impactful and important epidemics and their consequences. Nevertheless, a historical, economic and politic contextualization, which is quite extensive, is included dealing with a few topics, for instance, the main warfare's of each period, medicine and its projection, in addition to other subjects such as religion. Last but not least, the work will conclude with a practical part which consist a detailed comparison of the Spanish flu with the famous and recent Sars -Covid 19.

2.Un llarg camí, una aproximació al desenvolupament científic de la meteorologia.

Les ciències ambientals o meteorològiques van ser introduïdes per primer cop com a concepte pels romans i grecs, descrivint de manera racional aquests fenòmens. Tot i això, és important remarcar que aquestes explicacions es completen amb hipòtesis místiques a gran part dels processos. La primera obra que és escrita basant-se en aquesta temàtica és la meteorològica d'Aristòtil escrita el 340 aC. Aquesta obra aristotèlica va ser acceptada durant quasi dos mil anys. Més endavant, amb l'arribada dels àrabs a la península ibèrica es manté la visió Aristotèlica. A tota l'època de la baixa edat mitjana i els inicis de l'edat moderna s'experimenta un corrent pseudocientífic que connecta i reflecteix les creences i necessitats del poble.

En el segle XVI-XVII, les diverses variables atmosfèriques són objecte d'experimentació per part de diversos científics. Els científics encarregats de dur a terme aquesta experimentació opten per estudiar-los mitjançant diversos mètodes d'observació. Els més remots són el penell i el pluviòmetre. Aquests canvis acabaran derivant en l'aparició d'aparells de mesura que permetran obtenir dades de manera més fiable i precisa, a més de poder avaluar aquests fenòmens meteorològics a partir de grans combinacions numèriques. Se'n tenen constància de nombrosos exemples com Galileu Galilei, amb el descobriment del termòmetre a finals del segle XVI, Leonardo da Vinci, que va millorar l'anemòmetre de Leon Battista Alberti del 1450, Robert Hooke que va inventar el primer pluviòmetre i va millorar l'anemòmetre de Leonardo, o Evangelista Torricelli que inventà el baròmetre de mercuri el 1643. No obstant, és de vital importància remarcar el descobriment del primer higròmetre pel físic francès Guillaume Amontons el 1687.

Tot això mencionat anteriorment va acompanyat com es lògic de suposar d'una gran revolució tecnològica que es veu reflectida en la gran quantitat d'invents correlacionats amb aquest sector que comencen a aparèixer. L'any 1641 el duc de Toscana inventa un aparell per poder calcular la temperatura. És el que es considera el primer termòmetre. A més a més, " L' Acadèmia del Cimento" o acadèmia dels experiments sorgeix a la ciutat de Florència el 1657, creant entre d'altres, l'higròmetre de condensació i organitzant per primera vegada les estacions meteorològiques distribuïdes entre Itàlia, França, Suïssa, Alemanya i Rússia. La disponibilitat d'instruments científics de mesura era imprescindible a fi que durant el segle XVII es donés un impuls decisiu a la recerca en

ciències atmosfèriques. Tot i això, també es requeria una part pràctica aparentment accessible. Tanmateix, cal afegir la dificultat de poder dur a terme estudis internacionals per les dificultats que suposava poder executar-los. En aquell temps, la informació es movia a la velocitat del transport d'aleshores, a cavall, carreta o en vaixell, cosa que suposava una dificultat immensa pel que es refereix a l'intercanvi d'informació sobre incidències i procediments per a comparar-los.

A nivell personal, els científics s'anaven alliberant del pensament religiós. Moltes idees que havien estat perseguides per la Inquisició ja es veien com un fet llunyà en el temps, com ara les supersticions. Ara, eren fins i tot ben vistos per una gran part del món científic, tot i que també es van donar incidències com en el cas de Galileu. Fins i tot alguns estats es dignaven a proporcionar-los els medis econòmics suficients als científics per poder provar les seves hipòtesis, i donaven suport a diverses institucions amb objectius similars. S'iniciava d'aquesta manera en el segle XVII amb l'aprofitament dels fruits del que havia suposat el pas del renaixement per la Península Ibèrica. En aquest període, la racionalitat humana assoleix metes sense precedents en la història de la humanitat, en un temps caracteritzat per situar l'home al centre de tot el pensament vàlid. Amb l'arribada de la il·lustració el desig de coneixement creixerà. Així, molts estudiosos es mostren optimistes, tant per l'ampliació del coneixement científic, com per la possibilitat de generar millores significatives en molts àmbits, principalment en l'aplicació del coneixement a activitats productives i de la vida quotidiana.

Hi ha un precedent a Catalunya. Rafael d'Amat i de Cortada, senyor de Maldà i Maldanell, o Baró de Maldà, que va néixer a Barcelona el 1746 i va morir a la mateixa ciutat l'any 1819. Ell no és científic ni il·lustrat, però es preocuparà per redactar un dietari compost de 60 volums, "El Calaix de sastre", sobre la vida a la ciutat de Barcelona i destacant en les seves anotacions el temps a la ciutat. Altrament, es va preocupar per deixar constància de les pluges, nevades, sequeres, inundacions, ventades, temperatures, pluges, gelades i onades de fred. En una de les seves obres magnès s'arriba a esmentar i desenvolupar el modern terme de "mutació climàtica". El Baró de Malda també va fer visites a altres localitats com Mataró que queden recollides en molts dels seus escrits.

Tot i això, no significa que aquests descobriments s'haguessin estès de forma immediata, tot al contrari. A Catalunya haurem d'esperar per poder parlar de les afectacions

meteorològiques a nivell científic. Cal remarcar la figura del doctor Francesc Salvà, fill del metge Jeroni Salvà i Pontich, i de la mataronina i filla de l'apotecari, Eulàlia Canpillo. Com a bon il·lustrat, els seus estudis sobre la meteorologia no queden exempts de ser contrastats. Fill d'un aclamat metge mataroní, té unes inquietuds pròpies dels il·lustrats del segle XVIII entre les que destaca la salut pública i la meteorologia entre moltes d'altres, així com les malalties i les relacions que es poden produir entre temps i malalties en un lloc determinat.

L'any 1777, a l'edat de 26 anys aquest doctor naturalista català publica un llibre on es fa una preuada menció que, pel que fa al clima, no té aparent relació amb el tractament de malalties. És a dir, el tractament no està subjecte a fronteres geogràfiques preestablertes per l'home. Tot i això, es posa de manifest que el clima sí afecta de manera directa a la salut dels éssers humans. D'aquesta manera, a partir de 1780 començà a realitzar estudis mitjançant l'observació de la situació sanitària, i sorgeix la topografia mèdica que relaciona l'estat de salut dels individus amb el medi en el qual s'intenten adaptar.

Salvà fa una contribució molt destacable a la meteorologia com a disciplina, d'acord amb el seu pensament basat en la relació que es pot establir entre una malaltia i un espai concret i amb unes característiques topogràfiques específiques. Fa mesures meteorològiques al seu domicili del carrer de Petritxol de Barcelona, des del 1784 fins el 1824. Des de 1780 es dedica a la meteorologia amb la voluntat de trobar una relació entre les epidèmies i el temps. El 1795 abandona aquesta hipòtesi mèdica, però manté la seva tasca quotidiana de recollir dades meteorològiques tres cops cada dia, entre les 6 i 7 h del matí, a les 14 h i a les 23 h. Ell tenia la certesa i sospitava que el temps es podria predir. Fins i tot, publica les seves observacions meteorològiques al reconegut Diari de Barcelona. A més, estudia la pesta groga a Barcelona durant el primer terç del segle XIX. I el 1790 va presentar a la Real Acadèmia de les Ciències i Arts de Barcelona la "Memoria sobre la construcción de los instrumentos meteorológicos y especialmente del barómetro."

2.1. La Petita Edat de Gel. El mínim de Maunder.

El clima mai ha estat un fenomen fix en el temps i això ha estat objecte d'estudi tant de la climatologia com la paleoclimatologia i la geologia entre d'altres. El clima, per naturalesa sempre ha romàs volàtil al llarg del temps. Una de les conjetures transcendents més notòria registrada fou la Petita Edat de Gel. Aquest terme fou emprat per primera vegada per l'expert en glaciologia, el francès François Matthes a l'any 1939. Aquesta edat comprèn des del segle XV fins a principis del XX.

Francisco de Goya. La Nevada. Museo del Prado.

Els trets de la Petita Edat de Gel, amb un refredament prolongat, van esdevenir la gran irregularitat, variabilitat i un extremisme de les condicions del clima que va afectar a tots els àmbits de la vida. Les glaceres, en especial les Alpines, van tornar a expandir-se una mica cap al sud de nou i els anticiclons no abandonaven el nord. Els efectes de la Petita Edat de Gel no van ser homogenis per a tota Europa. Al principi, no va afectar directament les zones més meridionals del continent. Aquestes van viure etapes d'estabilitat climàtiques en un temps més llarg que les zones septentrionals de l'hemisferi nord. La irregularitat de la Petita Edat de Gel va fer que el clima fora impredecible i això va afectar al comportament de les societats. Es considera que les temperatures mitjanes en la PEG van baixar entre 1 i 2 °C, tot i que hi ha algunes excepcions al llarg dels segles. Les conseqüències van derivar en baixades extremes de temperatura, l'empitjorament dels hiverns i el refredament de la resta d'estacions. L'altre aspecte que es veié afectat del clima i que va patir descomunals modificacions van ser les precipitacions, les inundacions i les sequeres que es trobaven en successió constant.

De tots els elements que van afavorir el desenvolupament de la Petita Edat de Gel, el Mínim de Maunder és el més important. Edward Walter Maunder va ser un astrònom

anglès que va estudiar l'activitat solar, tant les taques com el cicle magnètic. Va identificar la relació existent entre l'activitat solar i les perturbacions en el camp magnètic terrestre. En la seva extensa recerca va arribar a la conclusió que entre els anys 1645 i 1715, la quantitat de taques solars va disminuir tant que va arribar un punt en el qual havien desaparegut. Per tant, a l'Edat Moderna hi havia una relació directa entre baixes temperatures i les taques del sol.

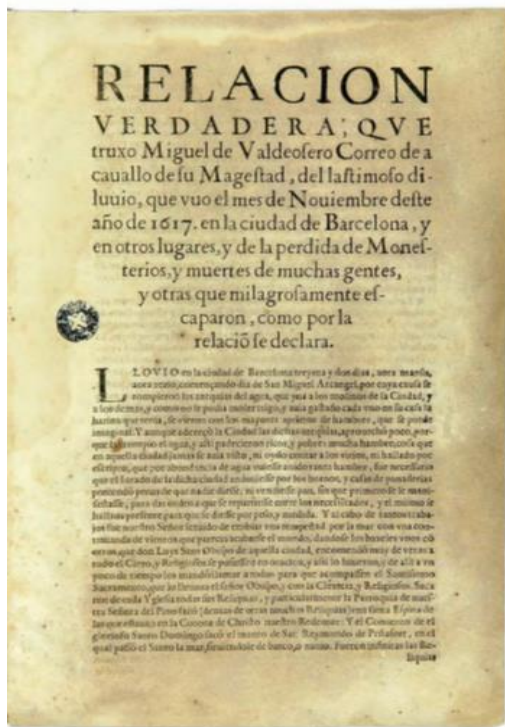
2.2 Afectacions meteorològiques. Les pluges, sequeres, glaciacions, inundacions, i temporals marítims al Maresme.

En el cas del Maresme i pel període d'estudi de l' Època Moderna, ens hem d'apropar a altres fonts que evidentment no són científiques, però són les que ens aporten informació important per veure les incidències que els fenòmens meteorològics van causar en les persones que van viure en aquell temps. S'ha de tenir en compte que no són llibres d'història, i que estan marcats per la subjectivitat del autor. Hi ha els dietaris de pagès que citen: les collites, si bones o dolentes; el temps i les inevitables fluctuacions climàtiques, el nombre i la relació dels naixements i les defuncions familiars, els contractes o capítols matrimonials, entre d'altres molts temes. També hi ha arxius parroquials, on el mossèn reflecteix els naixements, defuncions, matrimonis i aspectes destacables com aiguats, tempestes, malalties i fam.

En primer lloc, podem fer incidència en les onades de fred tant per la gravetat que comporten sobre la vida de les persones, com en les seves conseqüències en la vida al camp, pel que fa als conreus com al bestiar. En segon lloc, tenim els dèficits hídrics, és a dir, les sequeres.

D'altra banda, les inundacions provocades per pluges torrencials que desbordaven les rieres i negaven d'aigua els camps, masies i cases i destruïen camins. Es van donar sequeres importants els anys 1565 i 1567, també al període de 1620 al 1640 que es van combinar amb períodes de pluja molt destacables. I entre el 1575 i el 1610, una mini glaciació que va comportar una forta baixada de la temperatura acompanyada d'un augment de la pluviositat. Del 1760 fins al 1800 tenim alternativament tant sequeres com inundacions com a períodes de forta incidència, a més d'anys puntuals que també afectaven intensament. També hem de citar que en èpoques de crisis climàtiques,

aquestes comportaven forts temporals a la mar, la qual cosa dificultava encara més la subsistència per la impossibilitat de pescar.

Aquests anys eixuts i de pluviositat considerable, tindran un pic d'importància el 1617, en el qual s'arribarà a parlar de l'any del diluvi. Com a conseqüència, van haver-hi repercussions importants en un comarca com la del Maresme fonamentalment pagesa, exceptuant alguns nuclis de població com Mataró o Arenys de Mar, on les crisis alimentàries castigaven i arremetien en contra de la població. Per tant, aquesta dependència de la climatologia donava al pagès una total inseguretad.

Lo any del diluvi. Museu d'Història de Catalunya.

Tenim l'exemple del pagès Francesc Gelat de Santa Susana que ens dirà el següent en el seu dietari:

<< Com en est any 1719 avem tingut tant gran axut y sequedat, que los mes vells no avian vist tal sequedat majorment en est pla de Pineda ... que unas casas amb altrás no se à collit la llavor ... item en dit any 1719 per lo dia de Sant Francesc se posa a ploura ... tant fortament que ha fet un ayguat que los mes vells tampoch o avian vist ... de tal manera que la riera de Santa Susana se n'a aportat los quintars de dit rieral de tal manera que se n'aportava alsinas, olivers de la grosaria d'un home i mes. Esto é notat perque los que vindran sapian los treballs que avem passats, tant de l'axut com de l'aigua.>> (2)

I la família dels Bellsollell d' Arenys de Munt, en els seus dietaris de pagès ens donen una informació si bé incompleta prou valuosa:

<<1687: Un temporal de vent al Maresme va trencar els arbres i va malmetre el blat. Després un aiguat s'emportà les hortalisses. 1691: La sequera va provocar una collita insuficient de cereals i de llegums. 1709: Un gran fred i una nevada al gener van matar

els llegums i els tarongers, els blats majorment los més tarts los matà molt ... ploqué un poch i s'i remetéran uns blats ... Ab què ai à agut una añaada de blat admirable, majorment las terras dolentas" i continuava dient que també s'havien mort els tarongers i part de les oliveres "... que pensàvem que no collíam res, però Nostre Sr. à proveït en tanta manera que, en comensar-se de ascalfar lo temps, ploqué un poch i s'i remetéran uns blats sensa una erba, ni menos gens de cugula, que al fret o avia mort tot... I féran moltas profesons y pregàrias per pluja i Déu nos donà una poca de aigua ... que jo de mon recort no avia collit mai tant de blat". Amb tot, al Maresme hi va haver carestia en el mes de maig i després de la collita perquè al Camp de Tarragona hi havia hagut sequera, a part de la guerra, i anaven a cercar el blat a aquella zona. 1719: La gran sequera provocava que no es collís ni per a la llavor i alhora els molins no podien moldre per la falta d'aigua ni a la Selva ni al Maresme. 1726: Grans pluges a la tardor que fan desbordar rius i rieres. 1727: Aiguats i pedregades "Y los demás pagesos patiren en sas terras grandísim estrago y altres en sas vinyas, però no crech ni haze hagut ningun haze patit tant com jo del que se creu ésser estat esta cosa un rigurós càstich de Déu Nostre Senyor". 1739: Grans pluges de mig juliol a mig setembre i els pagesos no van poder batre ni al Maresme, ni al Vallès ni a Osona. 1741: Una gran pedregada en el mes de juliol que abastà el Baix Llobregat, el Vallès i el Maresme. 1763: Una gran pedregada del mes maig no va deixar cap raïm al Maresme i fins s'arrencaren les vinyes. Hi va haver carestia de blat arreu d'Espanya fins a l'any següent. A Barcelona hi arribaren molts pobres. 1787: Un gran aiguat fa desbordar l'Ebre, hi ha morts i cauen 13 cases. 1788: El fred intens mata bona part dels fruiters i una part del blat. 1789: Hi ha carestia de blat i pa, però provocada pels negociants.>> (3)

Els temporals marítims, que eren i són freqüents al Maresme a l'època de la tardor i la primavera causaven destrosses a les barques que estaven desades sobre la sorra de les platges, amb el consegüent perjudici als pescadors. A part de perdre l'instrumental com les xarxes, hams i canyes i no poder sortir a pescar, la qual cosa feia disminuir els seus ingressos.

3.Un breu apunt sobre el marc geogràfic del Maresme.

Per arribar a comprendre en profunditat el context històric no es pot deixar de banda l'anàlisi del territori. La nostra comarca es troba situada al nord-est de Barcelona, al costat del mar que va des del turó de Montgat fins a la desembocadura de la Tordera, delimitada per la Serralada Litoral que la separa del Vallès Oriental. El territori, una franja estreta de terra que va de la Serralada Litoral fins al mar, on tenim les serres del Corredor, sant Mateu i Montnegre. L'amplada oscil·la des dels cinc quilòmetres com a mínim fins a un màxim de quinze. La seva llargada de costa és de cinquanta quilòmetres, amb una superfície total de 396,01 km². Tenim dues unitats geomorfològiques, la Serralada Litoral i l'Andana Litoral. La primera ocupa dos terços de la comarca on destaquen les alçades màximes del Corredor amb 632 metres, i el turó del Montnegre de 759 metres. L'andana litoral és estreta des del peu del turó de Montgat fins a Calella on s'eixampla fins a un quilòmetre com passa al delta de la Tordera.

A més, un dels elements més característics del Maresme són les rieres, torrenteres i rials. Les primeres serveixen de desguàs dels vessants de les muntanyes, normalment seques i s'omplen d'aigua quan plou, anant des del cim de les muntanyes fins al mar, arrossegant els quarços o la sorra anomenada sauló, que ha tingut una gran importància a l'hora de constatar sòls fèrtils per la agricultura. Tenim vuit rieres, que desemboquen a Pineda, Calella, Sant Pol, Arenys de Mar, Caldes d'Estrac, Mataró i a Premià. Les torrenteres que s'eixamplen en la capçalera i van perdent els marges en apropar-se al mar i que històricament han estat una font de perill pels pobles ja que transcorren moltes pel seu interior i s'han transformat en avingudes i carres centrals. Els rials i les torrenteres són els grans protagonistes en episodis de pluja abundant i han fet fortes destrosses materials tant en els pobles com en els camps de conreu, i desgràcies personals com recullen els llibre de defuncions de les parròquies o els dietaris de pagès. Com per exemple el que va succeir a arenys de Mar el 1772.

“Ens consta que en l'horrorosa tempesta que l'onze de novembre de 1772 s'abaté sobre Arenys i va provocar l'enfonsament de diverses cases, les aigües de la rambla penetraren pel capdamunt del carrer de l'Església, paral·lela a la riera, i a través d'aquest carrer inundaren el temple, van destruir sepultures, suposem que de l'antic cementiri situat al davant, i van arrossegar molt cadàvers al mar.” (4)

Respecte a la flora del Maresme a l'Època Moderna el bosc estava constituït per alzinars, que s'alternaven amb les suredes a més de roures, carrascars, faigs, pins, castanyers, avellaners, sureres i xops. El bosc era una font important de riquesa pels maresmencs que aprofitaven la fusta per fer barques, naus, timons i galeres. També s'aprofitaven per a la construccions de mobles, cases, utensilis de llar i un llarg etcètera.

4 Les guerres

4.1 La guerra dels segadors

S'ha de tenir en consideració que Europa acabava de sortir d'una guerra, més concretament la guerra dels trenta anys (1618-1648). A més, de la recessió econòmica que es va estendre per tot Europa un cop finalitzada la guerra.

El clima d'insurrecció social que Catalunya portava arrossegant des de feia mesos va esclatar de manera definitiva al 7 de juny de 1640.

Aquesta revolta va concloure amb la partició del principat i de la monarquia hispànica la qual havia declarat la guerra amb França mesos enrere. Per tal motiu, els catalans van situar-se al costat del bàndol francès en contra de la monarquia hispànica.

Hi ha diversos detonants , però el més remarcable d'aquests és la presència dels terços en territoris catalans on s'havien allotjat amb la finalitat de combatre els francesos. També va haver-hi altres factors com venjances personals, revoltes socials al camp i a la ciutat, revoltes polítiques...

L'hivern va ser molt dur i l'edicte formalitzat pel rei Felip IV, on Catalunya havia d'aportar 6000 homes a més de ser el responsable de pagar els costos totals de la guerra, només va fer que la situació anés de mal en pitjor. A més a més, cal remarcar que per tal que Catalunya complís l'edicte, el rei va segrestar Francesc de Tamarit, diputat militar, i Pau Claris, diputat eclesiàstic.

Posteriorment, es van produir diversos incidents a Palafrugell, avalots a Granollers, Lloret, Blanes, Sitges, Vilanova... El 27 de abril de 1640, Santa Coloma de Farners nega l'acollida a les tropes com a molts altres municipis. Els espanyols van prendre la decisió d'aplicar fortes represàlies a la població però el 14 de maig tots els ciutadans havien abandonat la ciutat.

Així doncs, la matinada del 7 de juny de 1640, la tensió social va acabar explotant, els segadors van entrar a Barcelona amb la intenció de matar el virrei i saquejar les cases dels jutges de l'audiència i d'alguns nobles els quals se'ls considerava traïdors. Aquests havien trencat les lleis imposades amb anterioritat a l'intentar reclutar tropes entre els catalans tot i que les constitucions i lleis del Principat li atorgaven el dret de no veure's involucrat en guerres de la monarquia hispànica. A partir d'aquest moment es comencen a disputar fèrries batalles entre el Principat i la monarquia hispànica com el llarg setge de Salses (1639-1641) que va desembocar en una tensió que va arribar al clímax.

Quan van arribar rumors que la monarquia hispànica volia declarar la guerra a Catalunya, Pau Claris va creure que la millor solució era buscar l'aliança francesa. El rei Lluís XIII va acceptar i es va formalitzar el pacte de Ceret el 7 de setembre.

A La tardor de 1640, un exèrcit espanyol d'uns 30000 homes arrasa Cambrils i aconsegueix Tarragona després de la rendició del baró d'Espanan. El 1641 tots els esforços es concentren a Barcelona. El resultat va ser satisfactori pel bàndol català que va aconseguir una gran victòria. Lamentablement, el 27 de febrer de 1640 mor Pau Claris, l'únic negociador amb França. Més tard, cap el 1651 es produeix una revolta a França i es veuen obligats a retirar molts efectius del Principat. El 1652 després d'haver assetjat la ciutat comtal i que aquesta s'hagués vista a més pressionada per una epidèmia de la pesta, juntament amb la caiguda de las poblacions del Maresme en mans castellanés i també de Mataró fent que no arribin subministres a Barcelona per mar, ocasionarà que capituli el 1659 i es firma un tracta de Pau entre espanyols i francesos. A més, França obliga Catalunya a atorgar-li part de la Catalunya nord que inclou els territoris de la restitució del Conflent, el Vallespir, el Rosselló i l'Alta Cerdanya.

La guerra del segadors. Font. Lasega 1640.cat

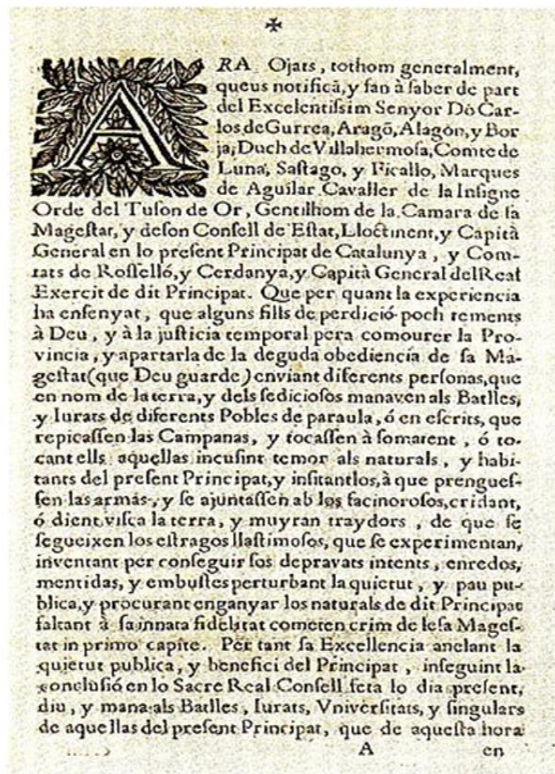
4.2 La guerra dels nou anys

La guerra dels nou anys també coneguda com la guerra de la lliga d'Augsburg va ser una guerra que es va produir entre el 1688 i el 1697. Aquesta es va lliurar a dos dels cinc continents, Amèrica i Europa. En aquest conflicte de caire bèl·lic s'hi van veure afectades diverses potències mundials europees. Aquestes van formar aliances que finalment formarien els dos bàndols participants de la guerra: França i la lliga d'Augsburg. La guerra té origen en els plans expansionistes francesos al llarg del riu Rin així com la devoció per salvaguardar els resultats de la revolució gloriosa per part de l'imperi britànic.

Cal remarcar que l'únic teatre d'operacions a Europa fou Catalunya que té una gran importància durant el conflicte. Les tropes espanyoles que estaven en una desigualtat de condicions força considerable pel que fa l'imperi Francès únicament tenien la opció de resistir a tota costa. La guerra a Catalunya es caracteritza per una guerra amfíbia que va anar acompanyada de constants bombardejos dirigits a la costa catalana. Aquesta guerra fonamentalment va ser rural, i les ciutats de cert pes com Mataró van quedar al marge i van seguir les ordres del virrei, tot i que els revoltats entraran a la ciutat obligant a trencar el pacte de pagar l'allotjament de les tropes el 1688 tot i que els disturbis van continuar ja que els mataronins van ser fidels al virrei.

El 1693 es produeix el setge de Roses on durant set dies la ciutat rep més de 150 bombardejos diaris fins que capitula. Després d'aquest esdeveniment, els fronts encara oberts rebaixen les tensions fins que el 1694 les tropes franceses incrementen els seus efectius fins a 26000 homes. Això els hi permet tenir una superioritat numèrica envers les tropes espanyoles i catalanes, cosa que queda demostrat el 27 de maig de 1694 quan el bàndol de la lliga d'Augsburg queda completament derrotada per les forces franceses. A partir d'aquest moment, la guerra ja té un clar guanyador tot i que el 1696 el duc de Vendôme decideix capturar Barcelona amb l'acció més important de la guerra.

Finalment el 1697 es firma el tractat de Rijswijk el qual es basava en la restauració de tots els territoris destruïts des de la pau de Nimega. A més, els francesos també van reclamar diverses matèries primeres a la ciutat de Barcelona, la qual s'hi va negar donant lloc a un petit acte revolucionari l'1 de gener de 1698.

Escrit del virrei Villahermosa advertint de la revolta de 1689. Font Aboriginemag.com

4.3 La guerra de successió

L'1 de novembre de l'any 1700 el rei Carles II d'Augsburg mor sense successió .Apareixen 3 possibles candidats per poder suplir el seu lloc:

- Josep Ferran de Baviera: fill de l'elector de Baviera Maximilià II i de Maria Antònia, filla de l'emperador Leopold i de Margarida, filla de Felip IV de Castella. Va morir el 1699 quedant així descartat.
- Felip d'Anjou: Net de Lluís XIV de França i de Maria Teresa, filla de Felip IV de Castella.
- L'arxiduc Carles d'Augsburg: Fill de l'emperador Leopold i d'Elionor del Palatinat, i net de Maria, la filla de Felip III de Castella.

Així, la casa dels Àustries i la casa borbònica, dos de les més importants i influents d'Europa entren en disputa pel tron espanyol.

Finalment, Carles II al seu testament va nomenar a Felip de Borbó com el successor que el 1700 serà nomenat rei sota el nom de Felip V. Una gran part dels països d'Europa estava en contra de la coronació ja que suposa un enfortiment de la casa borbònica en

el continent que denotava una amenaça per l'equilibri de poders. Això acaba desembocant en l'esclat d'un conflicte a gran escala quan Gran Bretanya, Holanda, Portugal i l'imperi austríac li declaren la guerra a França i Espanya donant suport d'aquesta manera al candidat austríac. Tot i això, també va produir-se un conflicte intern a Espanya ja que la qüestió successòria va dividir els territoris peninsulars.

Així doncs, territoris com el Regne de Castella va donar suport al monarca borbònic, mentre que d'altres com el Regne d'Aragó, el País Valencià i Catalunya es va decantar pel monarca austríac el qual va ser nomenat rei a Viena el 1703.

La guerra es va prolongar de 1701 fins al 1713 i va estar marcada per una correlació igualitària de forces entre ambdós bàndols. Però el 1711 es va produir un esdeveniment que va canviar el transcurs de la història però sobretot de la guerra. És així com el 1711 mor Josep I germà de Carles qui hereta els seus béns. Els britànics i holandesos al veure que la casa d'Augsburg tenia més poder i que la balança es decantava i per temor que tota Europa estigués regnada per la casa d'Augsburg com en temps de Carles V, decideixen retirar-se del conflicte i donar suport als borbons. Un any més tard, Carles firma un tractat de pau, el tractat d'Utrecht i reconeix a Felip V com a rei vigent a Espanya.

La victòria de Felip V i l'entronització dels borbons en el tron espanyol suposava la fi de la política imperial europea per a una Espanya, que, definitivament, va deixar de ser una de les grans potències del continent.

Pel que fa a la capital del maresme, a Mataró hi havia durant el conflicte unes mil famílies. Mataró s'havia vist immers en un període d'auge econòmic. L'Agost de 1705, Carles III desembarca a Mataró. Així és com Mataró es torna la primera ciutat que ret obediència plena a l'arxiduc.

Un any després, Carles III contrau matrimoni per poders amb Elisabeth Cristina de Brunswick, qui es traslladarà des de Viena a Barcelona per trobar-se amb el seu marit. Com a curiositat la nova reina reposà uns dies a Mataró.

Tal i com s'ha citat anteriorment després de la mort del germà de Carles aquest firma un armistici i la guerra contra els borbons queda únicament a mans dels Catalans .

Estem al juliol de 1713 i Mataró era un oasi enmig del conflicte i es temia que els miquelets, forces populars austriacistes, entressin a la ciutat i el conflicte esclatés als carrers. Per tal raó prenen la decisió de posar-se a favor del bàndol Borbó oferint allotjament d'aquesta manera a les tropes de Felip a la ciutat comtal.

El desenllaç de la guerra ja és conegut per tothom. Barcelona acaba caient el 11 de setembre de 1714 després de molts mesos de setge. Durant aquests, moltes de les famílies benestants barcelonines que estaven preocupades per la guerra busquen refugi a Mataró. Al final de la guerra, Felip V desembarca a Mataró juntament amb diversos vaixells amb el propòsit d'imitar el desembarcament de Carles III i ridiculitzar-lo.

Finalment, Mataró no rep cap mena de compensació per la seva ajuda a la monarquia borbònica. I es tan víctima del decret de nova planta com les altres ciutats catalanes.

Tot i el període d'optimisme general que es viu a Europa, aquest no afecta a tots els territoris com és el cas de Catalunya que es veu molt afectada per la guerra de successió. Catalunya va ser el camp de batalla principal durant aquest conflicte que havia enfrontat moltes de les gran potències europees. L'any 1716, dos anys més tard que el conflicte hagués finalitzat, es posa en marxa el decret de nova planta, on Catalunya perd el seu ordenament jurídic i institucional i passa a formar part d'una monarquia absolutista. A més, tot això ve seguit d'un moviment de forta repressió política que afecta sobretot a l'àmbit acadèmic on només un centre docent queda obert al públic a la localitat de Cervera.

La guerra de Successió. 1714. Font. Femturisme.cat

5. Les crisis de subsistències. Conreus, plagues i aliments.

Durant l'edat moderna romandran una sèrie de característiques al llarg del període, el conreu extensiu, la baixa productivitat i els productes destinats a l'exportació. En el cas del camp, les afectacions meteorològiques van suposar moments de crisis de subsistències que van afeblir l'economia del pagesos, tant si eren hisendats com petits propietaris o jornalers. També va suposar un augment de la pobresa i la misèria en aquest ampli sector de la població i de retruc un afebliment de les seves defenses corporals davant de l'atac de les malalties.

En la crisi de 1753-1754, la sequera es va estendre per tota la comarca i Catalunya, fent perdre nombrosos conreus, això va provocar una crisi al camp que es va veure encara més commoguda l'any 1763, amb un temps de pluges, pedregades i inundacions acompanyat d'un fred intens que va durar gairebé tres mesos, deixant inundats i arrasats els camps. El pagès hisendat del mas Gelat de Santa Susanna, explicava en els seu dietari com la pedra que va caure a primers de maig del 1763 es va repetir per dos dies seguits i va destrossar les vinyes, i com diu ell mateix, sense esperança de vi des d'aquí fins a Tordera. I els Bellolell d' Arenys de Munt en els seu llibre de memòries familiars deien que només s'havien recollit 50 càrregues de vi i 12 quarters de blat, que hi havia tanta misèria que no es trobava pa a les fleques i que no tenien res per poder vendre, que la gent moria de gana i més de la meitat del poble freturava per poder sobreviure. Aquesta misèria es feia més patent en els bracers i jornalers que depenien del sou per poder menjar i alimentar a les seves famílies.

Com era habitual en les crisis de subsistències, els pagesos incitats per la fam i condicions insalubres es dirigien a les ciutats per demanar ajuda a les institucions d'assistència i caritat. A Mataró, es va organitzar el racionament del pa, i a Arenys, Canet o Malgrat es van fer olles públiques. A Mataró es distribuïa un pa de tres reals per família a les cinc del matí, però les files de gent eren tan extenses, que fins i tot a les deu de la nit s'ajuntaven dues-centes persones en el lloc de distribució per no quedar-se sense. A Malgrat, el rector juntament amb la gent més rica del poble va organitzar que fessin tots els dies escudella, que repartien a la gent del poble i forasters a les sis del matí. També van fer el mateix a altres pobles de la comarca com Arenys de Mar o Canet.

Però ,durant el segle XVII també els pagesos van patir altres calamitats com va ser les plagues de llagosta que venien de l'Aragó, com són les dels anys 1687, 1688 i 1689. Els camps van quedar arrasats i les collites molt perjudicades en volum i qualitat. Avui en dia podem constatar que la que va atacar als camps de Catalunya i el Maresme va ser la *Dociostaurus maroccanus*. Aquesta té la capacitat de fer llargues migracions i recorre grans distàncies entre cent i cent-cinquanta quilòmetres al dia. Un grup normal pot contenir fins a cent cinquanta milions de llagostes per quilòmetre quadrat i un grup que ocupi un quilòmetre quadrat por consumir una proporció equivalent en un dia al menjar de trenta-cinc mil persones. Arrasen amb tot tipus de plantes, i també les que serveixen d'aliment a l'home. Aviat es van proposar àvides solucions per intentar minimitzar el dany i eliminar-les, com per exemple cremar-les en els camps perquè arribés l'olor a les altres i se n'anessin, o quan encara no s'havien reproduït a partir el 15 de juny , llaurar els camps i enterrar-les. Un altre remei era en una mena de sac on s'introduïen i es cremaven, evidentment a part de totes les oracions, rogatives i processons dirigides a Déu i als sants com Sant Gregori bisbe d' Hòstia i Sant Agustí que les matava amb el bàcul pastoral per evitar el mal de la llagosta.

La crisi va ser de tal profunditat que va produir la revolta dels gorretes o dels barretines, com un aixecament contra les dures condicions de vida que patia el camp, que s'allargarà pels allotjaments i càrregues militars. Cal remarcar, l'enfrontament social contra els privilegiats que gaudien de privilegis com no pagar impostos. A més, hi ha l'enfrontament camp-ciutat, tot i que ciutats com Mataró que era més industrial va quedar-ne al marge.

No obstant, al Maresme en aquesta època moderna tenim, segons els estudis fets, una ocupació en el sector primari del 70 % de la població. I com en tot el mar Mediterrani tenim la trilogia mediterrània, cereals, vinya i olivera. Al Maresme, en aquest període tenim vinyes, hortes, arbres fruiters i llegums que es complementaven amb els boscos i la seva explotació. El conreu més important fou el de la vinya. Ja en els inicis del segle XVI la comarca havia arrancat en el treball de la vinya, i al XVII havia arrelat amb força. La seva explotació es destinava a la exportació fora de la comarca, tot destacant el vi claret de Mataró.

“El 80 % del vi que arribava a Barcelona provinent de la costa més propera a la capital del Principat procedia de Mataró, 25,8%, de Canet 19,6%, d’Arenys 18%, Caldes d’Estrac 17,3%, Llavanes 5,1%, St. Pol 2,1%. Així doncs, a les darreries del segle setze una part de la producció vitivinícola de la costa catalana central es transportava directament o a través de la capital catalana cap a l’interior del principat. García Espuche localitza al 1590 un mercader de Vic venent vi vermell del Maresme a la capital d’Osona i també detecta que el vi claret mataroní arriba a Vic per mitjà de traginers mataronins.” (5)

Hi ha milers de ceps plantats per tota la comarca maresmenca, si bé amb diferències pel que fa a l’extensió conreada. Per exemple, a Canet al segle XVI té un 19 % , al XVII un 36’55 i al XVIII un 51%, la qual cosa demostra com es va estenent en superfície i importància aquest conreu. El cas contrari seria Tordera que en aquest segle no va passar del 4% o a Cabrera que era inexistent. Tot això, suposà una gran quantitat de persones dedicades al comerç i explotació en oficis diferents com per exemple: boters, mestres d’aixa, comerciants, mariners, patrons d’embarcacions o fusters.

*Rajola d’ofici amb representació d’un pagès, segles XVII-XVIII.
Museu de Ceràmica de Barcelona.*

Per tant, la vinya era una important font d’ingressos, i la possessió de terres de vinya donava prestigi social, i això fa que durant aquest temps peces de terra són comprades per metges, comerciants o mariners. A més, l’excedent del vi s’aprofitava per fer

aiguardent. Tenim referència a Mataró que l'any 1625 es va prohibir llançar el vi dolent sobrant a les aigües del molí. El negoci era tan rendible que gent de fora del terme va demanar permís per instal·lar una fàbrica com és el cas de Francesc i Joaquim Mascaró, mercaders de Barcelona l'any 1693. L'aiguardent també s'exportava. L'any 1692 tenim notícia que una nau mataronina arribava a Cadis carregant l'aiguardent en una nau holandesa. Una informació valuosa ens la donen els viatgers que van visitar el Maresme i van deixar per escrit les seves impressions. Tenim a Ambrosio Borsano, enginyer militar que cap el 1685 deia el següent:

“ Todo lo que son colinas y costas desde Badalona a Mataro son todas viñas y los montes son de bosques de ansinas y de pinos y al llano hai muchos campos de trigos y legumbres.” (5)

Els pinyons recollits dels pins pinyoners van suposar un rendible negoci com a fruits secs tant pel consum propi com per exportar-los fora del territori. Al Maresme l'any 1650 la dieta de la població estava constituïda pels cereals: el mestall, és a dir, una mescla de diferents espècies de cereals, sobretot de blat i sègol o bé de blat i ordi. També forment, blat, civada, ordi i sègol. Les lleguminoses: faves, llobins, fesols, cigrons, mongetes i llenties. Fruits secs: ametlles, nous, pinyons, avellanes, castanyes, panses, figues i prunes. Fruites: magranes, peres, pomes, figues, prunes, taronges i raïm. Respecte a la carn es consumien: porcs, volateria, ovelles, vedells i vaques. De verdures: cebes, pebrots i alls. Com a edulcorant: Mel. Vins: vi claret, vi mallol, vi vell, vi premsat i vinagre. De l'olivera: oli i olives. De peix: sardina, tonyina i peix en general. I pel que fa a les espècies: sal, pebre, clavell, canyella, nou moscada, matafaluga i safrà.

A més a més, al segle XVIII es duran a terme una sèrie de viatges que proporcionaran una visió força precisa de la situació del Maresme, essent l'exemple evident l'agricultura.

Granja del segle XVI. Font Couper Engraving.

Francisco de Zamora, magistrat judicial que en el seu llibre *Diario de los viajes hechos en Cataluña* va visitar dues vegades la nostra comarca entre 1785 i 1790, ens deia respecte a l'agricultura que cal destacar en primer lloc el conreu de la vinya a la costa de Mataró. A Palafolls, a part del vi de mitjana qualitat, destaca el blat de moro, blat, pèsols, faves i mongeta verda. A Pineda, el vi de bona qualitat amb nou mil càrregues a part dels grans i l'oli. A Calella, qualifica el seu vi d'existit, a part del gra. A Sant Pol, incideix en la bona qualitat del vi i la migradesa dels cereals. A Canet, destaca el vi i la fabricació d'aiguardent, amb poc cereal i oli. D'Arenys de Mar, cita la gran quantitat i qualitat del seu vi, pocs cigrons i oli, i res de cereals. Respecte a Mataró ens diu que exporta els seus vins cap el nord i destaca la importància de l'agricultura i esmenta que els pèsol es cullen la Maresme i s'exporten a Barcelona.

D' Argentona destaca el conreu de la vinya i el blat. A Vilassar de Dalt, les maduixes i la fruita seca que es consumeixen a Barcelona. De Teià diu que del seu vi que passa tot a Barcelona per ser el més ric de la terra. I també que en quasi tots els pobles es conreen pèsols i altre verdures que es consumeixen a mitjans de l'hivern a Barcelona. I de Montgat, que s'han plantat vinyes fins a les zones més abruptes de la muntanya. De Malgrat destaca que el vi és de de mitjana qualitat i també la producció de grans, blat

de moro, mongetes, pèsols i oli. De Canet ens diu que es produeix poc blat i oli i força vi i també aiguardent. A Arenys de Mar, una mica d'oli, cigrons i civada per a vuit dies i molt i bon vi tot i la manca de terra i la proximitat de les muntanyes. Un altre viatger com Arthur Joung veu de forma més crítica el tema del camp al Maresme.

“El cultivo y la labranza esta realizado de forma deficiente que podria solucionarse con el necesario aporte de dinero.(...) La producción es de dos a cinco cargas de vino por jornal cuyo precio es de doscientas a trescientas libras españolas y en cuanto a su calidad es muy deficiente. (...) En ningún lugar he visto transportar en unos cubos especialmente las letrinas y orines al campo. Algunas viñas son arrendadas desde quince a quarenta pesetas. No he encontrado en ningún lugar de Francia que las viñas se den en arrendamiento, todas se encuentran en manos de sus propietarios.” (6)

Aquest fet ens remarca com la resta de conreus van quedar per darrera de la vinya, ja fossin cereals, productes d'horta o arbres fruiters. Tot i que, a Premià de Dalt destacava el taronger.

Respecte als aliments, estaven subjectes a la classe social. El pa era l'aliment principal de la majoria de la població i s'utilitzava també per fer sopes. La carn era un aliment de les classes benestants i de la noblesa pel seu elevat preu. Per tant, les classes populars només en menjaven en festes assenyalades si s'ho podien pagar, o bé la podien mantenir en un corral ja que la dieta de les classes populars era principalment vegetal. La carn més freqüent era la de xai, porc o aviram. La més preuada era la de la cacera i la de vedella. El peix es consumia fresc i també salat, a més d'ous i formatge importants en els dies d'abstinència. L'escudella era el plat fonamental de la dieta diària, les verdures i llegums completaven el menjar, principalment les faves, mongetes i l'amanida. Es menjava fruita fresca, però era més apreciada la fruita seca com els pinyons, a més de fer-la servir per fer confitures. Respecte al vi, tothom en consumia per les seves propietats calòriques, higièniques, euforitzants i com a plaer i el raïm com a menjar. Els vins de menys qualitat i joves els consumia el poble, i les classes privilegiades els de més qualitat com per exemple la malvasia. Hi havia una autèntica passió i devoció a favor del dolç; s'utilitzava la mel i posteriorment el sucre per fer pastissos amb els quals s'acabava un bon àpat.

L'arribada de productes americans va ampliar la varietat de plats que es menjaven al Maresme,

“Tanmateix, a partir de la segona meitat del disset, va irrompre un seguit de comestibles d'origen colonial que van modificar substancialment la dieta d'aquestes poblacions. La tinença de xocolateres i cafeteres va esdevenir un signe d'estatus, i per aquest motiu aquells grups professionals que aspiraven a emmirallar-se amb els estrats socials més benestants, van ésser els qui se'n van apropiar. La primera referència de xocolateres als inventaris se situa al 1673 a Arenys de Mar i al 1696 a Canet. En ambdós casos, va correspondre a Marc Antoni Ferrer, mercader arenyenc, i a Joan Llobet, mariner de Canet. Tot i que la presència de xocolateres en una cronologia tan primerenca a aquestes poblacions més mercantils constituïa un reflex de posició econòmica, al mateix temps evidenciava l'abast i la intensitat de les transaccions comercials desfermades des d'aquests nuclis costaners. “ (7)

Les mongetes, els pebrots vermells, el bitxo i el tomàquet, que en un principi va esdevenir una planta decorativa, es va incorporar a la dieta el segle XVII. El blat de moro era consumit per les classes amb un poder adquisitiu menys elevat i el 1711, època de guerra, es feien escudelles de blat de moro als convents. La patata va esdevenir crucial en ser en un principi aliment pels porcs, i posteriorment un bon remei en temps de manca d'aliments. El moniato es va introduir ràpidament per la seva dolçor. El cacau va ser tota una bogeria en totes les classes socials i se li afegia molt de sucre i espècies. La pinya va ser merament exòtica i només va arribar a les classes més poderoses. L'únic animal que es va importar va ser el gall d'indi molt valorat per les classes privilegiades com a element de prestigi. El Baró de Maldà el cita ja el 1778 i en la seva obra El calaix de sastre cita molts d'aquest nous productes. En la seva vista a Mataró a finals del segle XVIII ens descriu un dinar i un sopar de la classe alta.

“Lo dinar ha consistit en primer lloch ab una sopa ab ventresca de peix, que no se si era pagell. Después sens han embiat de la cuina un parell de ous ferrats per los dos, después peix ab such que era araña, peix fregit, llagosta perbullida partida en la closca, deventla amanir ab oli vinagre, sal y pebre, y per postres meló y admetlles, bon pa, bon oli y bona aigua y acabat, amén Jesús. He tornat al hostal y buidat de ma fantasia a est llibre la història corrent, segona festa de les Santes de Mataró, mentre esperàvem la gazòfia que

nos la muntassen de la cuina. Andando y hablando, una hora cerca, ja parada la taula, nos han posat al mig de les estovalles lo plat de sopa, que era molt bona, después, la carn de olla, ab verdura, cansalada y botifarra, después, peix perbullit, que, a no enganyarme, era orada, no havent faltat també porció de llagosta guisada a la marinesca, com des del sopar en la nit de nostre arribo a Mataró.” (8)

Evidentment qual el temps canviava i ho va fer ,com hem vist, i arribava la llagosta el menjar desapareixia.

Com s’ha citat amb anterioritat, la petita edat de gel que va viure Europa també va arribar a Catalunya i al Maresme. D’aquí va sorgir una nova indústria a la comarca, la indústria del gel. Tradicionalment el gel i la neu servia per conservar els aliments en bon estat a part de refredar les begudes i com a element curatiu. És a partir del segle XVII que es popularitza i comença una comercialització que anirà cap a Barcelona i fins i tot cap a Cadis i al segle XIX fins a Oran. Tot i no ser productora el maresme, la proximitat del Vallès Oriental feia que es pogués distribuir el gel a la comarca en blocs per mitjà de carretes i de nit per a la millor conservació. D’aquí s’enviava al pou de glaç. En concret n’hi ha al municipi de Dosrius a la zona de Canyamars , el de Can Galzeran i més tard Can Prats i el de Can Gel i al Far,el de Can Bosc i Can Ferrerons.

6.Les Pandèmies i la seva incidència.

6.1. El tifus.

El tifus és una malaltia d’origen bacterià causada per la Rickètsia, que es transmet a partir dels polls corporals. Els símptomes de la malaltia actualment es poden eradicar, tot i que encara continua sent letal en alguns casos .A l’edat moderna aquesta va ser una de les malalties més comunes amb un dels índex de mortalitat més elevat. Aquest símptomes es comencen a manifestar després d’aproximadament uns 14 dies d’haver contret la malaltia i van des de dolors de cap molt aguts fins a l’aparició de diverses erupcions cutànies a la zona del tòrax que després es van expandint a altres zones corporals com les cames o el braços merament.

L’any 1981 a la ciutat de Douai a França mentre s’estaven fent unes reformes immobiliàries es van descobrir diverses tombes amb un denominador en comú, els cossos dels enterrats allà no presentaven cap tipus de ferida exterior cosa que els va

portar a pensar que s'havia produït una gran epidèmia. Després de diversos mesos d'anàlisi exhaustius on es van trobar diversos trossos d'ADN es va arribar a la conclusió que el tifus havia arribat per primera vegada a principis del segle XVII per diversos colonitzadors que arribaven de les amèriques.

Diversos estudis s'han realitzat sobre les epidèmies de tifus els anys 1737,1763 i 1814 i s'ha arribat a la conclusió que el tifus fou una malaltia més lleu que no pas la verola ja que la seva capacitat de contagi era inferior i a més la verola es cobrava la vida de les víctimes en tres o quatre mesos mentre que el tifus en més de 6 mesos.

A més, també es important destacar que els agents infecciosos eren desconeguts per l'època ja que els descobriments mèdics eren força limitats. Els principals mètodes per intentar curar aquesta malaltia bacteriana anaven de sangries fins a lavatives.

Dins de les diverses èpoques en que el tifus va agafar un paper consistent és important fer esment de l'epidèmia de tifus de 1737 que es va produir a Mèxic ja que va ser una de les més notables i per conseqüència amb un índex de defuncions més elevat. La gravetat i dolència provocada per aquesta malaltia sobre la població nova hispànica va portar a diversos metges de reconegut prestigi a estudiar-la a fons.

La verola de Janer d' Ernest Board. Font. Arte y medicina. Narcolèpticos.com

6.2 La verola.

En primer lloc, la verola és una malaltia infecciosa que pot arribar a causar la mort i n'hi ha de diversos tipus: llisa, hemorràgica....Aquesta pertany al gènere Orthopoxvirus de la família dels poovirids. Es contreu pel contacte directe amb objectes contaminats i té un període de gestació d'uns 6 dies aproximadament. Els símptomes son variats ja que van des de febre fins a nàusees constants. A més, no hi havia una vacuna tot i que gràcies a Edward es van aplicar alguns consells per poder mantenir-la a ratlla.

La verola és una de les malalties que més estralls ha produït al llarg de la història .L'inici d'aquesta es remunta fa més de 3000 anys tal i com demostren diverses mostres arqueològiques trobades en piràmides de l'època faraònica.

Al segle XVI, la millora contínua de les xarxes comercials va permetre que el virus arribés als tres continents més poblats en aquell moment: Àsia, Amèrica i Europa. Els més afectats per aquesta pandèmia amb una letalitat d'aproximadament un 30% van ser els poblacions indígenes d'Amèrica que haurien contret la malaltia via els conqueridors espanyols.

La primera cura no va arribar sinó 100 anys més tard de l'època dorada de la pandèmia. Aquesta va ser desenvolupada per un científic Anglès, Edward Jenner, després d'observar que les vaques no contreien la malaltia. La inoculació del virus era molt perillosa però Edward va descobrir un mètode completament segur que consistia en la inoculació usant limfa de munyidors afectats per la verola bovina.

Tot i això la malaltia va tenir diversos rebrots fins al segle XX que es va aconseguir eradicar per complet.

6.3 La Lepra

La lepra és una malaltia infecciosa crònica que afecta el sistema nerviós perifèric, la pell, la mucosa i els ulls. Aquesta es manifesta en úlceres a la pell, falta de sensibilitat a la pell i debilitat muscular. La transmissió es du a terme per cutícules nasals i orals. Actualment la malaltia està quasi eradicada tot i que anualment es produeixen alguns casos com n'és l'exemple dels Estats Units amb 100 casos per any.

Malalt de lepra. Museu d'art de Basilea

6.4. La Pesta.

La pesta és una malaltia infecciosa greu i de ràpida transmissió causada per la *Yersinia Pestes*. Aquesta és freqüent en diversos animals com és el cas dels rosegadors com les rates. Es propaga a partir de les puces quan aquesta mossega a la víctima. És important el fet de remarcar que hi ha diversos tipus de pesta però la més comuna és la pesta bubònica que es caracteritzava per ser letal en la major part dels casos en produir una tumefacció dolorosa dels ganglis limfàtics. La pesta, a més, té el record de ser la plaga més letal de la història de la humanitat dividint així la seva aparició en dues grans epidèmies. La primera en el segle VI-VIII durant el regnat de l'emperador Justinià i la segona i més remarcable durant el XIV que va acabar amb una gran part de la població d'Europa. No obstant, es va intentar diverses vegades d'acabar amb ella però fou completament inútil en no posseir els instruments adequats a la situació. Es calcula que a Florència, lloc per on va arribar la malaltia procedent d'un vaixell que tornava d'Àsia, únicament una cinquena part de la població va sobreviure. No obstant, tot i estar ja eradicada en la major part del globus terraqüi encara se segueix donant tot i que en menor mesura en països en vies de desenvolupament com Àfrica o Àsia on es produeixen entre 1000 i 6000 casos de forma periòdica anualment.

7. Epidèmies al Maresme en l'antic règim

Sens dubte les malalties no apareixien casualment. Hi ha sempre uns precedents que es van repetint en cada brot. D'una banda, tenim un equilibri molt inestable entre el creixement de la població i la producció d'aliments per poder mantenir-la. Davant qualsevol circumstància negativa apareixia la mortalitat i feia retrocedir la població fins que aquesta es podia mantenir a nivell alimentari. Per tant, si la medicina tant la tradicional com la no tradicional no podien donar resposta i la visió religiosa ho marcava com un càstig diví, la societat maresmenca de l'edat moderna tenia l'obligació de conviure amb la mort. Això no implica una manca de protestes vers tan vils actes, tot el contrari, la població va lluitar en la mesura de les seves possibilitats per millorar la situació. Per tant, una crisi agrícola que portava la fam i l'afebliment de les defenses, juntament amb els períodes de guerra portava inevitablement a l'epidèmia que normalment era la pesta bubònica.

La pesta negra. Font. Archivo DEF.

Dins de l'època moderna tenim una gran varietat de malalties que castigaven sense pietat a la població, com la malària típica de les zones de maresmes amb les febres terçanes i quartanes, la grip, la verola i el tifus que moltes vegades es confonia amb la mateixa pesta. La lepra amb tota la seva càrrega visual i d'exclusió, la tuberculosi que era difícil de detectar i considerada com la pesta blanca, i no en queda exempt la pesta, que entre el 1650-1654 es va convertir en una epidèmia tan brutal que va fer recordar la de 1348. A més, teníem altres factors com la guerra vers Felip IV, la fam i les inclemències climàtiques que van aguditzar la mortalitat per pestilència.

L'any 1580 es produeix el "Gran Catharro", que fou la primera pandèmia de grip que provenia d'Àsia i es va estendre amb virulència a tota Europa i Amèrica. Europa es va estendre en un curt període de sis setmanes i va afectar a un vuitanta per cent de la població. A Barcelona en un parell de setmanes es van registrar més de 20.000 defuncions i es va contagiar quasi tota la ciutat. A més, va coincidir amb una climatologia extrema, amb grans nevades, temporals de pluja i onades de fred.

Per conseqüència, no resulta gens estrany que aquesta epidèmia arribés al Maresme, el seu impacte va ser inaudit. El Pare Gil respecte a Barcelona exposa en la seva obra Manual de Novells Ardits del 1580 com morien nadons per manca de la llet de la mare i els més vells per no poder tossir.

"Moriren molts infants, y moltas personas vellas, y debils, y enfermisas. Y las personas que actualment estavan malaltas, sobrevenint los dit catarro casi todas mo-riren. Succey en Barcelona; que per espay de quinze ò vint dias: apenas se pogue-ren fer sermons, ni cantar los officis, en las Parrochias, y enlos Monestirs; ni dirse missas bayxas sino molt poques. Posaren li en aquest any molts noms, porque lo nomenaren, lo any de la Temporada, y lo any del moquillo: y en Italia.....(blanco). Per lo propi nom fou: Lo any .1580. del gran y universal catharro." (9)

La pesta negra. Font. Blogsapiens.cat.

En el segle XVI, XVII i XVIII, hi ha documentació per part de Conrad Curto que estudia els llibres parroquials a la zona de San Feliu de Cabrera, Sant Genís de Vilassar, Sant Joan de Vilassar i Santa Creu de Cabrils, Mataró i Premià. Al 1530 a Cabrera destaca un pic elevat de mortalitat amb 100 persones, tot i que la documentació no diu res de les causes d'aquesta elevada mortalitat excepte en casos comptats, que serà la més rellevant en aquest poble durant aquests tres segles.

“Obit de na antiga arnona de agell donzella filla de arno pages la qual mori de pesta a... de març de dit any (1564) fonc soterrada en algun marge fou etremunciada. A XX del mes de octubre MDLXVIII així amitjanit fonc mudat lo cos de dita antiga arnona en lo simentiri parroquial Iglesia de Cabrera.” (10)

A més a més, s'aporten casos de la verola a Sant Andreu de Llavaneres com la següent cita el 5 d'abril de 1681 i el 21 d'agost del 1763.

“ fonch enterrat lo cos de Joseph Dori natural de Hostalrich mestre y organista lo qual morí lo dia antes de varola. (...) se ha donat sepultura iqlesistica a cadàver de Joan Ribas fadrí, natural del poble de Caldes, bisbat de Vich de edat de uns vint y dos a vint y tres ans y pres fortament de la verola.” (11)

L'epidèmia del 6 de juny de 1650 durant el corpus de sang comença amb la revolta per part dels pagesos contra els militars espanyols els quals havien declarat la guerra a França i per combatre passaven per les seves terres. El 1641, Catalunya cansada dels abusos de poder declara la guerra a Espanya i passa a formar part del bàndol francès.

Aquest conflicte devastarà el Principat per culpa de la fam i la guerra en la que s'havia vist submergida Catalunya. A més, el 1650, nou anys més tard de l'inici del conflicte arriba un tercer flagell que encara espanta més a la població, la pesta.

Les primeres notícies d'aquesta malaltia es localitzen per primera vegada a Tunis i Alger el 1647. Tres anys més tard començaran a aparèixer els primers casos al Principat i a partir d'aquests es començarà a estendre a un velocitat inèdita. Tot i això, el 1651 el Principat decideix prendre mesures. Per conseqüència, aquesta frena de manera temporal, i a molt curt termini. El 1652 arriba a Canet de Mar i posteriorment a Mataró que serà abandonada la ciutat els mesos de maig i juny.

Tot i això, l'auge d'aquesta no es dona fins l 1652-1653 on la mortalitat no deixa d'augmentar i totes les poblacions en pateixen les conseqüències. Durant els mesos d'estiu els nombre de casos s'aguditzaven a causa de l'agent encarregat de distribuir i contagiar la malaltia ja que únicament podia romandre quan es donaven temperatures de entre 15 a 20 centígrads i taxes d'humitat molt elevades.

Tot i que s'havien establert ja normes de conducta per poder reduir de manera dràstica els contagis, el fet que els militars es passegin per les diferents localitats sense cap mena de compromís feia que la malaltia no desaparegués. Per sort, el 1654 els casos disminueixen de forma dràstica fins arribar el 1655 on la malaltia ja ha desaparegut de manera completa.

L'impacte demogràfic és complicat de poder avaluar a causa que pel que fa als morts no va quedar constància de la seva defunció. Tot i això, s'estima que entre un 15 i un 20% de la població van perdre la vida durant aquest epidèmia.

El fet que la societat catalana ja estigués familiaritzat amb la pesta va fer que es poguessin prendre mesures d'aïllament i de prevenció molt satisfactòries.

Tot i haver poques dades, sabem pels llibres d'òbits que a Arenys de Mar l'any 1553 la pesta va causar 113 morts. I també el 1652 a Mataró l'epidèmia de pesta va arribar a la ciutat i la seva incidència en la població es va perllongar durant dos anys.

“El dia 2 de gener de 1652 s'inicià l'epidèmia a la ciutat de Mataró amb la mort de Joan Gofi, es donà per acabada a finals de febrer de 1654, entremig moriren 323 persones.”
(12)

Una de les respostes que van donar els mataronins i mataronines amb més recursos econòmics va ser traslladar-se a viure fora de la ciutat, o bé a Sant Martí de Mata o a Sant Andreu de Llavaneres.

La pesta de 1720 no va afectar ni al Principat ni al Maresme, però el 1776 atacà la verola a poblacions com Mataró o Tordera.

L'impacte demogràfic és evident. Va suposar cada onada un estancament de la població i va colpejar amb més força els infants. Es valora que entre un 50% i 55% de les morts van ser d'infants, acompanyat de les classes més desfavorides, però tampoc escapaven les classes dirigents a Mataró. Van morir, entre maig i juny del 1652, tres jurats i dotze consellers. Tot i que és difícil avaluar el nombre d'afectats, ja que en ocasions no es deixava constància de la seva defunció, molts morien fora de la seva població o no es feia constar en els registres d'òbits o morberia. Tot i això, s'estima que entre un 15 a un 20% de la població van perdre la vida durant aquestes pandèmies.

L'impacte emocional seria immens, la sensació d'impotència de no poder fer res davant la mort de familiars, amics i coneguts portaria sens dubte a una desmoralització de la societat.

8. Les Respostes de la societat.

8.1. Les juntes del morbo i les morberies.

La primera mesura que es va adoptar a totes les poblacions del Maresme fou la creació de les Juntes del morbo que era una magistratura municipal autònoma i estava composta pel Batlle del morbo i els morbers i en algunes ocasions també participaven el batlle, els jurats i el rector. Aquest càrrecs eren de lliure elecció i eren ben remunerats.

Aquestes juntes van encapçalar la lluita contra la malaltia, van elaborar tota una sèrie de mesures com la prohibició de mantenir cap contacte amb les zones ja infectades, no podien entrar ni persones ni cap tipus de mercaderies i fins i tot tampoc roba. Es tallaven camins per evitar el contacte amb els pobles veïns, posant al mig pals i troncs o bé es feien forats profunds per evitar el pas de carruatges. Aleshores es creaven camins alternatius anomenats els camins del morbo que anaven pels afores de les poblacions per poder introduir les mercaderies de la forma més segura.

A les entrades de les poblacions es posaven els guardes del morbo que barraven el pas a tothom que no anés documentat amb una butlleta del morbo que donaven els morbers del lloc de procedència de la persona que volia entrar a la població. Aquest salconduit explicava que la persona estava lliure de la pesta o bé havia fet la quarantena.

Els pobles que tenen muralla com Mataró o portals tapiats com Calella o Malgrat, a les portes on es feia la vigilància es van aixecar unes barraques destinades a fer la quarantena als que volien sortir o bé entrar sense la certificació del morbo o bé per ser sospitosos de portar la malaltia. També es van instar uns petis forns per cremar la roba d'aquells que no havien superat la inspecció dels vigilants i havien de fer la quarantena.

Espinal y Garcia, Bernardo. Atlante español, ó Descripción general geográfica, cronológica, è histórica de España, por reynos y provincias. Imprenta de Pantaleon Aznar. Madrid, 1778 – 1795. Volum 7. Part IV. Pàg, 1152. A: Biblioteca Digital Hispànica. bdh-rd.bne.es.

Les juntes eren especialment estrictes amb el transport marítim i no deixaven atracar els vaixells a les platges i feien descarregar la mercaderia amb barques més petites per estalviar-se el perill del contagi dels estranys.

Per evitar el contacte físic a les entrades de les poblacions i per tal de proveir-se d'aliments, s'instal·lava un pal vertical i un d'horitzontal en forma de creu, que girava i a un extrem hi havia cabàs per poder dipositar el menjar i a l'altre un cubell amb vinagre per dipositar les monedes.

Per poder acollir als malalts es van crear les morberies. En cas de no tenir la població hospital eren cases particulars o barraques construïdes pel cas i sempre als afores del

nucli urbà. Si hi havia hospital aquest podia funcionar com a morbo si ho consideraven convenient. A la morberia treballava un metge i un barber. Sabem que a Mataró es va situar al mas Pongem, sota el convent dels frares caputxins, a Santa Maria d'Arenys al convent dels caputxins, a Calella a l'hospital de Sant Jaume. El fet que moltes morberies es situessin prop de convents era pel consol espiritual que es podia oferir als malalts.

Al costat de les morberies es van crear nous cementiris, els cementiris del morbo, una vegada beneït el terreny pel mossèn. Tot i que el més habitual era fer l'enterrament el més a prop del lloc del mort, per evitar el perill del trasllat del cos, tot i que també es feien enterraments a la sorra de la platja i a les voreres dels camins fora del poble. Hi havia un grup encarregat del trasllat i enterrament dels morts. Aquests eren de la classe més baixa de la societat i també emigrants francesos, però el perill que corrien era molt ben recompensat ja que s'havien arribat a pagar quinze lliures per un enterrament, com és el cas del pagès Joan Vall de Tordera enterrat per un foraster el 1652.

Quan la junta del morbo era informada d'un contagi es procedia al tancament a la casa de tota la família amb la prohibició de sortir fins que es fes la quarantena. Una altra opció era el trasllat a les barraques que eren fora de la població, tant de la família com de les persones que havien tingut contacte. El trasllat a les barraques significava la mort de tots els ocupants, bé per ser portadors de la malaltia, o bé perquè ja havia estat utilitzada per altres malalts i es contagiaven amb els objectes o per les puces que els esperaven.

Les barraques eren vigilades pels guàrdies de vista que estaven amatents que la quarantena es fes correctament. Totes les despeses de vigilància, roba i menjar eren a càrrec de la família confinada a la barraca. Les famílies més riques s'ho podien pagar però les més pobres depenien en moltes ocasions de la caritat pública. No era gens estrany que molts pobres fugissin de les barraques als boscos i camins a demanar caritat on morien abandonats de tots.

8.2. La medicina a l'edat moderna.

Durant l'edat moderna es va produir un fort augment demogràfic que desgraciadament anava acompanyat per l'aparició de diverses malalties catastròfiques per a la població com és el cas de la pesta. A més, es comença a manifestar la cultura mèdica popular, una cultura que provenia de temps immemorables i que es basava en l'experiència amb plantes remeieres per poder curar aquest tipus de malalties tot i que amb limitacions. És important entendre que la gran influència del cristianisme no ho va posar gens fàcil a aquesta cultura ancestral. En aquest període la mortalitat es dispara i n'és un exemple d'això la gran quantitat de nens que van morir sense ser batejats, els albats, ja que aquests eren els més vulnerables davant de situacions d'aquest calibre. S'estima que un 55% de les defuncions eren albats. Tot i això, la creació al llarg del S.XVI i el segle XVII de les facultats de medicina van ajudar a poder millorar el diagnòstic mèdic.

En aquest període apareix la concepció galènica. Aquesta recull la tradició hipocràtica que li aporta una racionalitat i globalitat suficientment fortes per poder plantar cara a la prova més gran que ha de superar les concepcions i els pensaments, el pas del temps. Aquesta visió es fonamentava en que la natura estava composta per quatre elements: la terra, el foc, la aigua i l'aire. Per a la medicina galènica, qualsevol desequilibri entre aquests quatre factors era determinant per al comportament humà: colera, flegma i un llarg etcètera. A més de les malalties que acompanyaven aquest temperament.

A més a més d'aquest pensament, també es va posar en dubte la relació de les malalties amb els astres. Resultant d'això s'escriu el llibre de Lunario, un dels llibres més importants d'aquest període que intenta lligar els fenòmens catastròfics amb els astres. Segons aquest llibre, era molt important determinar el dia de la mala gana que era el dia que havia començat l'epidèmia i el dia de conjunció, és a dir, el dia que hi hagués lluna nova i depenent dels dies que hi hagués entre un succés i l'altre es podria determinar si hi hauria una millora o empitjorament de la situació actual.

Tot i aquest pensament, en la societat es mantenia un profund respecte cap a la religió ja que creien que els astres movien els homes, però Déu, que era misericordiós i just, movia els astres. És a dir, tot el que succeïa a la natura era un manifest de la voluntat de Déu. Per aquest mateix motiu, tots els estaments en els que estava dividida la societat

d'aleshores sabien que les mesures sanitàries eren importants però que el que realment tenia rellevància era el desenvolupament com a subjecte entorn a les relacions místiques.

Per combatre la malaltia a l'edat moderna s'havia format un triple cos d'especialistes: els doctors, els cirurgians i els apotecaris. Ser doctor en aquella època era una feina molt respectada i s'associava a la dels ciutadans honrats. Aquests feien un gran ús de llibres però tot el que feien i pensaven se sostenia gràcies a la visió galènica de la realitat. Aquests, en el Cas de Catalunya, tenien accés a biblioteques on podien accedir per poder d'aquesta manera ampliar el seu coneixement. El metge a partir del que li havia descrit el pacient i les consideracions astronòmiques li recomanava un procediment o un altre que anava des de ventoses fins a aigües cordials.

Un cop acabada la revisió, entraven en joc el segon cos d'especialistes, els cirurgians, els quals aplicaven els remeis receptats pels metges. A més, també s'encarregaven de dur a terme una higiene exhaustiva al pacient, és a dir, cabells, braços, dents...Aquest grup, a diferència d'altres gaudia d'una gran formació ja que es requeria per poder esdevenir cirurgià 8 anys d'estudis teòrics i 6 anys més de pràctica davant un mestre aprovat.

En últim lloc, tenim els apotecaris que eren els encarregats d'elaborar i mantenir els remeis que receptaven els metges ja fossin píndoles, xarops o ungüents.

Quan ens referim a la medicina estem concretant la feina d'aquests metges, cirurgians i apotecaris. També s'ha de tenir en compte els barbers i adroguers que a part de la seva feina desenvolupaven tasques de cirurgians i apotecaris poc qualificats però amb molta acceptació popular. En aquesta època, els cirurgians solien ésser barbers i tenien coneixements d'odontologia i de podologia, per la qual cosa dins de les seves tasques tant podien drenar un gra de pus, com tractar les molèsties dels peus i, si convenia un queixal. És a dir, en un principi tothom feia una mica de tot i amb el temps s'aniran especialitzant cada un en el seu camp de treball

8.3 La medicina oficial al Maresme. El personal sanitari.

En el segle XVI, a Sant Feliu de Cabrera no consta en la documentació cap personal sanitari. És en el segle XVII on el 1635 es parla de la llevadora Joana Puig. El 1642 tenim apotecaris i el 1658 metges però tots són residents a Mataró, per tant el que feien eren visites puntuals. Els primers metges mencionats són Jaume i Joan Vendrell ,tots dos de Mataró, i el metge Francesc Orriols, aquest de Barcelona que tenia vincles amb el poble. Per tant, no tenim cap metge estable en el poble, si bé hi ha el noms dels cirurgians com per exemple: Nicolau Forné, Narcís Caramany i Pere Pi, tots tres residents a Mataró. Respecte als apotecaris el cas és molt semblant, n' hi ha tres, però cap estable. Pere Roig, que viu a Mataró i de la resta només diu el seu nom, Miquel Pedrola i Pau Seguí. També passa el mateix amb els adroguers, també tots dos de Mataró Gaspar Arnau i Salvador Pera. De llevadores, tenim el nom de dues dones, Joana Puig i Àngela Puig. Això no vol dir que no hi hagués altres dones que fessin la mateixa feina però que no consta el seu nom en la documentació. En el segle XVIII, el personal sanitari augmenta tot i que han desaparegut les epidèmies dels segles anteriors. Cal destacar la dependència encara de Mataró, però en els llibres parroquials surten altres procedències com Argentona, Cabrils, Alella o Barcelona. Seran 10 metges que cobriran tot el segle sense una presència continuada, 4 cirurgians dels quals 3 tenen el cognom Gualba, segurament familiars, de llevadores es mencionen 4 com l' Esperança Parera de Cabrils. D'apotecaris en Narcís Pi i d'adroguers només un estable en la població, en Pau. P. Basora.

A Sant Genís de Vilassar o Vilassar de Dalt el primer que es menciona és el barber Pere Perul el 1517 amb motiu del bateig de la seva filla, i també el cirurgià Salvador Perull el 1531 i l'apotecari Jaume Perull el 1539. Tenim el metge de Barcelona Arcís Sala el 1536 i com a llevadores en tenim dos al final del segle, a Francisca Ponsa i Joana Marsa. Per tant, tenim en el segle XVI a sant Genís un personal estable. En el segle XVII, tenim la presència constant d'un metge i un cirurgià i de dos apotecaris permanents. Tot i que al llarg del segle hi ha 6 metges, 13 cirurgians, 4 apotecaris, 7 llevadores, 1 barber i cap adroguer. És de destacar el parentiu entre diversos sanitaris com és el cas del metge Pau Major, els cirurgians Antoni Major i Salví Major i el barber Antoni Major.

En el segle XVIII tenim un manteniment del personal sanitari a Sant Genís, 8 metges durant tot el segle. Continua la tendència de ser de la mateixa família com és el cas dels

Campins, pare, fill i net. I en el nombre de cirurgians 23, i passa el mateix amb la família Rigó. Els apotecaris són 12, igualment família en aquest cas són els Vehil. Les llevadores arriben fins a 14 amb certes variacions durant el segle. Respecte als adroguers tenim 5, però només 2 resideixen a la parròquia, i no hi ha cap menció de barbers.

El 1779 es segreguen les parròquies de Sant Joan de Vilassar, antic Veïnat de Mar i la de Santa Creu de Cabrils. A finals del XVIII no consta cap metge a Sant Joan de Vilassar per la seva reduïda població, però sí apotecaris de la família Graupera, Genís el pare i els fills Lluís i Joan. Respecte a les llevadores n'hi ha 2, hi ha 4 cirurgians i 3 de la mateixa família, els Marfà i cap barber.

De la Santa Creu de Cabrils no tenim metges, ni apotecaris, ni barbers, ni adroguers, tant sols un cirurgià, en Josep Casajona, que viu a la parròquia i una llevadora de Cabrils, l' Esperança Parera.

Respecte al sou dels metges tenim referències del que es pagava. Per exemple, en un brot de pesta, com el del 1650 al maresme:

Metges: Joseph Duran, 100 lliures. Angel Bellvehi, 100 lliures. Pere Badia, 100 lliures.

Cirurgians: Francesch Puget, 80 lliures, Miquel Cassa, 80 lliures- Rafel Vinyes, 20 lliures, Agustí Vicens, 20 lliures. La vídua del cirurgià Joan Mates, 20 lliures.

Respecte a les malalties hi havia tot un procés a seguir. Primer els doctors maresmencs basaven el seu diagnòstic en els llibres dintre d'una visió galènica. Diagnosticava a partir de l'observació dels símptomes que presentava el malalt, a més de les influències dels astres principalment la lluna. Una vegada diagnosticat podia receptar les sagnies, les ventoses, els banys, laxants, aigües codials, etcètera. Una vegada fet, el malalt passava als cirurgians. Aquests tenien un rang inferior ja que treballaven amb les mans i eren ells els que aplicaven els remeis que havia proposat el doctor com tractar les lesions, sagnies, extirpació i cauterització dels tumors. Posteriorment, eren els apotecaris els encarregats d'elaborar i donar els remeis receptats pels doctors, que podien ser medicaments, xarops, ungüents o píndoles.

La visita del metge. Font. Arnet.com

Tenim apotecaris destacats com és el cas de Joan salvador i Boscà nascut a Calella el 1598, o Tomàs Arquer de Santa Maria d'Arenys que va morir el 1651. La seva vídua va vendre el negoci a un altre apotecari i en l'inventari del productes surten:

“L’inventari relaciona més de 90 pots grans de ceràmica per llavors, 51 pots confeccioners, 22 pots per píndoles, 24 caixes de fusta per herbes remeieres, 70 capses, 28 pots de vidre, 31 masses de vidre per aigües, 16 porrons de vidre per olis, 14 barrilets... La relació esmenta més de 200 substàncies diferents, entre les quals trobem: banya de cérvol, cascall, aiguamel, codonys, oli d’euforbi, aigua ros, fonoll, ametlles, camamilla, ruda, encens, arsènic blanc, opi, matafaluga, valeriana, goma d’heura, cardamom, murtra, pols de mòmia, nenúfar, ginesta, magranes, aigua de borratges, oli de saüc... La rebotiga també s’esmenta farcida d’ampolles, 44 barrilets, una cinquantena de substàncies...” (13)

Respecte als hospitals eren més aviat destinats als pobres, molt diferents dels actuals. Estaven marcats per una forta manca d’higiene, poques medicines i pocs metges. Tot i

així, van tenir un paper rellevant en l'intent de tractar les malalties i recuperar els malalts. Cal destacar que tots tenien una capella per la importància en l'Edat Moderna de poder salvar l'ànima i pel consol de la persona si moria. Tenim en aquest època hospitals a Arenys, Canet, Tordera, Mataró i Malgrat.

A Calella, ens diu Francisco Zamora, que ha rebut una herència quantiosa al seu hospital. De Canet, ens cita que té hospital amb una bona capella. De l'hospital d'Arenys ens exposa que és nou, però té poca visita. En el tema dels hospitals al segle XVIII, el de Mataró ho valora d'una forma destacada.

<<El Hospital excelente y se va enriqueciendo de modo que podrá ser muy util a esta Ciudad y sus zercanias>> (14)

8.4 La medicina popular, les dones sàvies.

Al marge de la medicina oficial i reconeguda per les autoritats existia una altra. Aquesta la podíem anomenar alternativa i que existia des del principi de la humanitat. Una altra opció davant la malaltia era acudir a la saviesa ancestral d'aquelles dones que coneixien les propietats de les plantes i les seves virtuts medicinals per guarir, a més de la curació per mitjà d'animals, begudes, fruits i les seves combinacions. Aquest saber tradicional s'anava traspasant dintre de les famílies i principalment eren els més grans i dins d'aquests les dones. A partir d'aquests sabers, que es trametien oralment a les següents generacions, es demostrava un gran coneixement de la natura que ha servit, al llarg de generacions, per guarir malalties i molèsties que patien les persones i, fins i tot, i també els animals de l'entorn domèstic. Així tenim a les curanderes com a dones que treballaven al marge de la medicina oficial, les trementinaires fonamentalment a zones de muntanya, que es dedicaven a la recol·lecció d'herbes remeieres i olis essencials, la pràctica d'arts medicinals, l'elaboració de remeis amb plantes i trementines i la comercialització d'aquests productes en masies i pobles. Les remeieres eren dones coneixedores de les propietats, els usos i els costums antics de les herbes a nivell medicinal amb les que elaboraven els seus remeis. Per això, les anomenaven les dones sàvies.

Evidentment aquestes dones no estaven ben vistes pel poder oficial. D'una banda, eren una competència a la medicina exercida pels homes, i d'altra, com que la majoria eren dones, al llarg de l'Edat Moderna es va crear tot un corrent de rebuig cap a la dona en l'àmbit de la medicina. Això, va provocar que la seva feina quedés amagada dintre de la seva pròpia comunitat o poble. Per tant, les dones van quedar excloses de les universitats i de l'ensenyament de la cirurgia i de la medicina essent fins a cert punt tolerades com a llevadores.

Les receptes que van elaborar a partir de les plantes medicinals eren les infusions, les inhalacions, les fregues, cataplasmes i banys. Per això, utilitzaven un ampli ventall d'herbes, plantes, fongs i també arbres, com per exemple: romaní, malva, ruda, fonoll, julivert, rosella, api, repalassa, ceba, all, donzell, figuera, herba queixalera, ou del diable, pi, olivera, i un llarg etcètera. Una de les plantes més utilitzades va ser la ceba que gairebé es feia servir per tot, com era el cas del tifus, tumors, febre, tos i refredats. A Mataró, es feia servir per les picades d'escorpí fent servir les cebes i trinxant el cos del mateix escorpí.

També s'utilitzava com a complement d'aquestes receptes, l'oli, el vi i l'aiguardent. I també els animals. Per exemple a Dosrius pel raquitisme i incontinència dels nens es feia un brou de rates. Tampoc no podem oblidar l'aspecte més màgic. Per exemple, per guarir la verola es posaven als peus del malalt dos coloms morts esperant que el mal passés als ocells.

És important remarcar que en el segle XVII les creences del poble vers aquestes dones es complementaven amb una sèrie molt àmplia d'objectes que creien que tenien propietats curatives i com a element de protecció contra les epidèmies i malalties. Aquest és el cas de: creus, amulets, pedres, coralls, metalls, rosaris i estampes de sants. Ens ha arribat una recepta força curiosa que és l'oli del tifus i que es va utilitzar al poble de Cabrera.

“Aceite del tifus. Muchos de los ingredientes utilizados en su elaboración no se conocen, y se habla de que tiene mas de 50 componentes. Algunos de ellos son carbassera borda, cogombre bord, 3 onzas de tabaco negro, Seba marina (Scilla maritima), Peu de crist, siete brotes de melocotonero bastardo, 3 escorpiones, siete cabezas de arenque, huevos

de hormiga, etc. Se hace hervir todo en un litro de aceite de oliva durante una hora hasta que se reduce a la mitad. Se aplicaba untando al enfermo de cintura para arriba con un paño, dejándolo reposar toda la noche.” (15)

Fins i tot aquests dones sàvies van ser acusades de bruixes, i en moments de crisis alimentàries com la de 1600 a 1620, es van produir persecucions per part de les autoritats que van portar a més d'una a la forca.

8.4. La religió.

Sens dubte, en una societat fortament marcada per la religiositat catòlica on Déu és intrínsecament bo, totes aquestes desgràcies consecutives en el temps tindrien uns culpables clars. D'una banda, el mateixos subjectes, és a dir, les persones que en les seves actuacions s'havien fet mereixedores dels castic diví. No portar una vida en consonància amb la norma cristiana i caure en el pecat era una manera de cridar a la desgràcia. I si aquestes actuacions eren força esteses en el sí de la societat, les epidèmies i les crisis eren inevitables. Per tant, calia demanar ajuda i la religió donava una resposta clara. La intersecció d'un sant o santa era la millor manera de superar la crisi i apropar-se al perdó de Déu. Però no només a les epidèmies, també a les pluges i tempestes així com a les sequeres. Per tant, l'oració, els Te Deums, les imatges de sants i santes, creus i rosaris, les confessions i processons, així com les promeses o exvots, tot era útil davant de les crisis.

En el tema de forts temporals de pluja i vent o pedra, en una comarca com el Maresme plena de rieres i de clima mediterrani on les destrosses provocades a les collites, persones i pobles eren prou importants calia buscar un remei. Com a resposta, tenim a l'Edat Moderna primerament la cerimònia de comunir. D'una banda, comunir significa comminar o foragitar les tempestes i d'altra, és una torre on pujava el rector o el frare a fer les seves oracions i rogatives per poder allunyar les inclemències a on no fessin cap mal, és a dir, a camp obert. Els fidels masculins restaven fora dempeus portant les creus processionals o les relíquies i en l'interior de l'església les dones pregaven. A la vegada, es tocaven les campanes per donar-li el seu to sagrat. Hi ha exemples a la comarca com el comunidor de Canet a l'església de sant Pere, ara desaparegut, o a Santa Maria de

Mataró que el tenia al costat oposat del campanar i va ser enderrocat el 1689 en les obres d'ampliació. Una oració molt freqüent als pobles que es feia als comunidors va ser:

“Que el circumdi núvol, Déu Pare; que et circumdi núvol, Déu Fill; que et circumdi núvol. Esperit Sant. Que et destrueixi núvol. Déu Pare; que et destrueixi núvol. Déu Fill; que et destrueixi núvol. Esperit Sant. Que et comprimeixi núvol. Déu Pare; que et comprimeixi núvol. Déu Fill; que et comprimeixi Núvol, Esperit Sant” (16)

També es podia recorre a les relíquies dels sants, que són les restes físiques dels cristians canonitzats i reconeguts per l' Església Catòlica i que són motiu d'especial veneració pel seu poder miraculós. Si la persona o el poble pregava amb fervor podia aconseguir el que li demanava al sant o a la santa. Per tant, les relíquies eren un veritable tresor i en tota l'Edat Moderna van ser molt sol·licitades. Si bé no totes servien pel mateix propòsit, ni totes eren de la mateixa classe. Les de primera classe són aquelles relacionades directament amb la vida de Jesús, com per exemple la fusta de la Creu i les restes dels cossos dels sants que podien ser ossos, carn, sang, o tela. Les de segona classe eren els objectes que pertanyien al sant com podia ser la roba o la seva tomba. Les de tercera eren totes les que havien tingut contacte amb les relíquies de primera classe i les de quarta classe les que havien tingut relació amb les de segona classe.

Una relíquia molt destacada per a Mataró va ser sant Desideri, que tant servia per les pluges com per les sequeres. En el 1686, les relíquies d'aquest sant van arribar a Mataró, cedides per la Santa Seu, i van ser acollides pels mataronins i es va convertir en el sant més valorat per intercedir amb Déu.

En el moments de gran sequera, les relíquies del sant s'exposaven en l'altar major de Santa Maria, i el resultat va ser sempre molt favorable, amb l'arribada de les pluges que salvaven les collites. L'any 1709 que va ser un any de pluges molt abundants i que negava els camps, el sant va obrar també el miracle d'allunyar les pluges i que tornés el bon temps. Amb el temps, el poble de Mataró substituirà en importància a sant Desideri per les santes Juliana i Semproniana amb l'arribada de les seves relíquies a la ciutat.

“L'arribada a Mataró, el mes de juliol de 1772, d'una part de les relíquies de les santes Juliana i Semproniana, procedents del monestir de Sant Cugat del Vallès, fou un esdeveniment d'una gran transcendència pel paper que més tard jugarien les Santes com

a guies i patrones de la ciutat. A partir del mes de maig de 1775, i seguint les indicacions del Bisbe de Barcelona, foren posades relíquies a les ares de totes les esglésies de Mataró i capelles del seu terme, ja que moltes d'elles no en tenien. La relíquia transformava un bloc de pedra, de més o menys qualitat, en un suport espiritual per al miracle de l'Eucaristia. " (17)

També els sants Màrtirs de les parròquies de Sant Genís i Sant Joan de Vilassar en un reliquiari on consta els noms d'aquests com: Sant Víctor Màrtir, Sant Juvenal, Santa Teresa Verge, Agnus Dei, Sant Victorí Màrtir, Sant Román Màrtir, Pedra del Camp Damascè i Pedra del Mont Tabor. Tenim part de les relíquies de Sant Zenó a Arenys de Mar, Santa Victòria a Sant Pol de Mar o Sant Julià a Argentona. Tenim els exvots com un element per donar les gràcies per algun benefici rebut, per salvar-se d'una epidèmia, una malaltia, uns aiguats, o una tempesta entre d'altres. Normalment aquests es penjaven dels sostres i parets de les esglésies i ermites.

Tenim més exemples destacats com és el cas de sants i santes als quals es podia recórrer en cas de necessitat com santa Bàrbara, contra les inclemències meteorològiques, els sants Màrtirs contra la migradesa de les collites o altres desgràcies, o santa Dorotea, advocada contra les riuades i les fortes pluges.

Respecte a la pesta a Mataró ja en el segle XVI s'havia encomanat a sant Sebastià. És quan els pics de pesta es van fer més virulents els segles XV, XVI i XVII quan se li dedicaren nombroses capelles. Altres sants importants van ser: sant Cristòfol, santa Magdalena, sant Josep i sant Roc, com una altra advocació contra la pesta i les malalties contagioses, fins al punt que en la memòria popular se li van dedicar un versos.

Sant Roc i Sant Sebastià
guarden de pesta i de pecar,
i Sant Sebastià i Sant Roc
guarden de pesta i de foc.

Davant els rebrots de la malaltia, les autoritats mataronines van acordar celebrar les festes d'aquests sants com una de les més importants del calendari i donar-li una forta presència.

Un altre element eren els goigs com a element de la religiositat del poble. Els goigs són uns cants religiosos que s'adrecen a Déu, a un sant o una santa local, a la Mare de Déu, on es canta i s'alaba la seva figura i es recorda la seva vida i tots els béns que realitzà durant la seva vida a la terra. Per tant, el fidel s'adreça amb devoció per demanar-li un favor; i la pregària fa d'intermediari entre Déu i el devot. Els goigs es cantaven a les esglésies i ermites del maresme. Eren un fulls impresos que es repartien en les esglésies entre els fidels però també en les festivitats religioses, processons i santuaris. Per tant, davant qualsevol problema els fidels demanaven l'ajuda que creien necessària per eliminar el problema.

COBLES AL GLORIÓS

Sant Roc

ADVOCAT CONTRA
LA PESTA.

QUE CANTA EL POBLE
D'ARENYS DE MAR
PER COMPLIR
EL VOT DE VILA
FET A L'ANY 1607.

*Cavaller de la tendresa
vell sant Roc, amic fidel,
complirem tots la promesa,
Vós, porteu-nos cap al cel.*

A vint anys us adonàreu
que la gent patia molt
i ajudar-la us consagrareu
amb el hàlsm del consol.
Millonari de bonesa
que impartieu ple de zel
*complirem tots la promesa,
Vós, porteu-nos cap al cel.*

Quan la pesta negra anava
traslladant la mort arreu
vostre mà no reposava
i guaria vostra veu.
Campió de la grandesa,
cristià de soca-rel,
*complirem tots la promesa,
Vós, porteu-nos cap al cel.*

*V. Ora pro nobis Sancte Roche.
R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.
OREMUS: Omnipotens et misericors Deus, qui meritis et precibus Sancti Rochi, confessoris tui, quandam
pestem hominum generalem gratuite revocasti, praesta supplicibus tuis ut qui pro simile peste revocanda, ad tuam
confugiunt fiduciam, ipsius gloriosi confessoris precamine, ab ipsa infirmitate et ab omni perturbatione liberentur.
Per Christum Dominum nostrum. — Amen.*

Tanmateix la greu malura
s'allotjà en el vostre cos
i les nafres sense cura
us llevava un pobre gos.
Perquè al llarg de la contesa
la constància guanyà el duel,
*complirem tots la promesa,
Vós, porteu-nos cap al cel.*

Quan ben jove vós moríeu
un arcàngel deixà escrit
que valença vós seríeu
per al pobre adolorit.
Perquè sou en la comesa
un exemple i un model,
*complirem tots la promesa,
Vós, porteu-nos cap al cel.*

Quan la pesta rampelluda
ens portà un terrible hivern,
pidolàrem vostra ajuda
fent un vot de vila etern.
Perquè el poble amb gran fermesa
vau salvar del gam crudel,
*complirem tots la promesa,
Vós, porteu-nos cap al cel.*

Dins el poble i als afores,
comparets i terrassans,
blancs macips i captadores
fan pregó del vot d'abans
i els Arenys amb veu encesa
repeteixen amb anhel:
*complirem tots la promesa,
Vós, porteu-nos cap al cel.*

INTRODUCCIÓ

Coro-llor de la tendresa vell sant Roc, amic fidel, complirem tots la promesa, Vós, porteu-nos cap al cel.

COBLES

Complirem tots la promesa, Vós, porteu-nos cap al cel. A LA REPETICIÓ: Vós, porteu-nos cap al cel.

A LA REPETICIÓ

molt i jo de la yucco-ua grà-reu-ant el hàl-sm del coo-ri, Ni-lia-ua-ri de so-uo-ia que japa-ri-es ple de zel.

Text de Martí Amagat i Matamala Música de Jaume Lloret i Maresma Dibuix de Josep Barrenechea Any del Senyor 1989

IMPREMTA SANTA MARIA - ARENYS DE MAR

www.algunsgoigs.com. Sant Roc. Arenys de Mar.

Un altre element que tenim ben documentat són les cerimònies de “pro pluvia”, del “Te Deum” i les oracions. En el tema de la rogatives tenim una gradació depenent de la gravetat. Inicial o amb poca gravetat, que és la pregària que es fa durant la missa o al final de la mateixa. Tenim un segon nivell si l’amenança es veu més important, i consisteix en l’exposició de les imatges dintre de la mateixa església. I en un tercer nivell, si aquesta amenaça climàtica o d’altra tipus era forta o molt forta, amb processons pel poble que podien ser només una processó o més. I ja en el cas d’extrema necessitat les peregrinacions a llocs sants. Evidentment, tots aquest actes tenien el permís pertinent de l’església ja que en cas contrari la Inquisició entrava en escena. També l’assistència a aquestes cerimònies era obligatori per a tothom i en cas de no assistir-hi era penalitzat amb una forta esbroncada. A més, tenim un protocol d’actuació per a aquestes cerimònies:

“Por otra parte, este mecanismo estaba controlado y participado de forma directa por una serie de instituciones, cada una de ellas con unas competencias y responsabilidades perfectamente establecidas:

a) Se produce una variación o anomalía ambiental.

b) El gremio de hortelanos o labradores transmite su inquietud a las autoridades municipales.

c) El gobierno municipal evalúa la situación y toma las determinaciones convenientes, encaminadas a encargar algún tipo de rogativas a la Iglesia.

d) Las autoridades eclesiásticas reciben la orden de realización de una rogativa y realizan las gestiones oportunas para llevarla a cabo, integrar la misma en el calendario de actividades regulares y convocarla al público, si procede.

e) Se realiza la rogativa en los plazos y en el modo estipulado por las autoridades municipales y eclesiásticas. “(18)

9.CONCLUSIONS

Tal i com ha quedat demostrat en aquest treball, al llarg de la història moderna s'han produït nombroses epidèmies que han afectat profundament la vida quotidiana de les persones que les han patit, tant a nivell personal com familiar o social. Tenint en compte la hipòtesis inicial plantejada a l'inici del treball es pot concloure que si bé els virus en les seves diferents formes i posteriors mutacions ja existien, s'han donat una sèrie de circumstàncies prèvies que han fet que el que podia ser una malaltia localitzada s'estengués més enllà d'una determinada zona per a convertir-se en una epidèmia.

Precedents com les afectacions meteorològiques amb les seves variacions de temperatura, tant de fred com de calor ho han deixat més que demostrat. Les pluges, sequeres i inundacions provocaven greus afectacions a la vida natural dels camps i de les persones en una societat que fonamentalment era agrària, sense oblidar les plagues que arrasaven les collites. La pèrdua d'aquestes comportava una pitjor alimentació o bé directament la fam que derivava a un debilitament del sistema defensiu i immunitari del cos. Aquest fet afectava directament a la salut i obria les portes a que les infeccions fossin molt més greu i mortíferes. Si això se li afegeixen altres factors com poden ser els períodes de guerres, amb les seves destruccions materials tant de pobles com de camps, i les possibilitats d'estendre les infeccions pels morts dels caps de batalla, s'ocasiona un panorama marcat per la mancança d'esperança i de crisi generalitzada.

Les respostes que van buscar la societat per defensar-se de les epidèmies van romandre subjectes al desenvolupament tècnic i científic. Tot i això, els metges, les dones sàvies o la religió van intentar en la mesura de les seves possibilitats, realment molt limitades, donar resposta ja fos material o espiritual a les crisis humanitàries que comportaven aquestes malalties.

No podem arribar a posar-nos a la pell d'aquelles persones que ho van patir, ni els seus moments de patiment i desesperació en veure que no hi havia remei possible per evitar les letals malalties, que mataven sense compassió a grans i petits i que canviaven de cop la realitat que havien conegut fins aleshores. Però sempre al llarg de la història s'han buscat culpables pels esdeveniments catastròfics que han succeït. En aquest cas la culpa

reaurà sobre els propis pecats de la societat, és a dir, quan es deixa de creure en Déu i en l'Església, mal que està representat en el Diable i en les bruixes.

També cal remarcar la desigualtat social que va provocar revoltes i aixecaments, tot veient la riquesa d'uns i la misèria dels altres.

Per finalitzar, s'exposa tota una part de la nostra història que ens ha anat marcant un camí fins al dia d'avui i ens ha fet en part ser com som.

10.CITES

- 1.ESPRIU I MALAGELADA, Agustí.: Aproximació històrica al mite de Sinera. Ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2010. Pàg. 36.
- 2.SIMON I TARRES, Antoni.: Pagesos, capellans i industrials de la Marina de la Selva. Ed. Curial. Barcelona, 1993, pàg, 76.
- 3.DANTI I RIU, Jaume.: Impactes climàtics, percepcions i actituds a la societat rural catalana a l'època moderna. A www.dialnet. Pàg, 72-72.
- 4.CAPDEVILA I MUNTADES, Alexandra.: Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna. Tesis doctoral. Universitat de Barcelona. 2003. Pàgs 194 i 202.
- 5.BORSANO, Ambrosio: Biblioteca Nacional de España ms. 18054.
- 6.LLAMAS MANTERO, Antonio.: El Maresme de los viajeros durante el reinado de Carlos III. Pedralbes. Revista de història Moderna. Actes segon congrés d'història moderna de Catalunya. Universitat de Barcelona. 1988. Pàg 90.
- 7.CAPDEVILA I MUNTADES, Alexandra.: L'alimentació al Maresme Durant la segona meitat del sis-cents. MASM. Sessió Estudis Nº XX any 2003. P 108
- 8.COSTA OLLER, Francesc.: El Baró Malda Mataró.Edició Francesc Costa Oller. Mataró. 2020. Pàgs 151 i 156.
- 9.CAMAÑO PUIG, Ramón, BARRIENDOS VALVÉ, Mariano, FAUS GABANDÉ, Francisco.: El Gran Catharro de 1850. ¿Gripe o Pertusis?. A Asclepio. Csic.es. Vol LVII. Pàg 57.
- 10.CURTO I SOLER, Conrad.: Aspectes sanitaris dels Arxius Parroquials de Sant Feliu de Cabrera. En els segles XVI,XVII i XVIII. Seminari Pere Mata. Universitat de Barcelona. Barcelona. 2000. Nº 87. Pàg 29.
- 11.ALBERTÍ I SERRA, Lluís i VERGÈS I MILENA, F. Xavier.: Les causes de la mort a la parròquia de Sant Andreu de Llavaneres a l'època moderna. Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria. Mataró. Nº 67. Pàg 115

12. PALATIO FRUGELI.: Un temps calamitós, l'epidèmia de pesta a Palafrugell al segle XVII. A palatiofrugelli.blogspot.com.
13. FORN I SALVÀ, Francesc.: La lluita contra la pesta a l'edat moderna. L'epidèmia de 1650. VIII Trobada d'Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme. Malgrat de Mar. 2014. Pàg 16.
14. ZAMORA, Francisco. Ibídem. Pàg 30.
15. YAGO, Maite.: El oficio de les trementinaires. Dialnet. Pàg 112.
16. PALOMO, Maria.: «Els comunidors». La Muntanya núm. 721 .Barcelona. 1982. Pàg. 115.
17. FORN I SALVÀ, Francesc.: «Fer ploure a l'Antic Règim». Sessió d'Estudis Mataronins. Mataró. 1997. Nº 14. Pàgs. 127-140.
18. BARRIENDOS, Mariano: La climatologia històrica en el marco geográfico de la Antigua Monarquia Hispana. Universitat de Barcelona. Barcelona, 1999. A Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía i Ciencias sociales. Nº 53.

11.BIBLIOGRAFIA.

- Gran Geografia comarcal de Catalunya. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1982. Volum VI.
- LLOVET, Joaquim.: Mataró, 1680-1719: El Pas de Vila a Cap de Corregiment. Premi Iluro, 1965. Caixa D'Estalvis Laietana, Mataró, 2002
- GARCÍA I ESPUCHE, Albert. GUÀRDIA I BASSOLS, Manuel.: La construcció d'una ciutat: Mataró 1500-1900. Ed. Altafulla. Patronat Municipal de Cultura de Mataró. Mataró, 1989. Col·lecció Caps de Bou. Nº 11.
- Masies, urbanisme i poblament al Maresme. VI Trobada d'entitats de recerca comarcal del Maresme. Ed. Cerquem les Arrels, centre de recerca històrica d' Alella, 2013.

- GIMÉNEZ BLASCO, Joan.: Mataró en la Catalunya del segle XVII (II). La gestió del quotidià. Accésit Premi Iluro 2004. Caixa D'Estalvis Laietana, Mataró.2005.
- MASSONS, Josep: Història de la ciutat de Calella. Ed. Arxiu Municipal de Calella. Calella, 2005.
- OLIVA I RICÒS, Benet: La Petita Noblesa Del Maresme. Tres trajectòries: Des Bosc, Ferre i Sala. (s XIV-XVII). Accésit Premi Iluro 2001. Caixa D'Estalvis Laietana, Mataró, 2002.
- La guerra de successió i les seves conseqüències: El s. XVIII al Maresme. VII Trobada d'entitats de recerca comarcal del Maresme. Ed Ajuntament del Masnou i Museu Municipal de Nàutica del Masnou. El Masnou, 2013.
- SOBRERQUÉS I CALLICÓ, Jaume i Col·laboradors.: Història de Catalunya. Ed. La Gran Enciclopèdia Basca. Bilbao, 1979. Vols VIII-IX.
- SALES, Núria.: Els segles de la decadència (segles XVI-XVII. En Història de Catalunya. Edicions 62. Barcelona, 1989, Volum IV.
- ANES, Gonzalo.: El Antiguo régimen: Los Borbones. Historia de España Alfaguara IV. Alianza Universidad. Madrid, 1981.
- ESPRIU I MALAGELADA, Agustí: Aproximació històrica al mite de Sinera. Ed. Publicaciones de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2010.
- BARRIENDOS, Mariano.: Els Inicis de la meteorologia instrumental a Catalunya: una història en construcció. AUSA · XXV. Patronat d'Estudis Osonencs, 2012. Nº 169.
- BOHIGAS MAYNEGRE, Jordi.: Malgrat durant la Guerra de Successió. Ajuntament de Malgrat. Regidoria de Cultura. Arxiu Municipal. Malgrat, 2014.
- SIMON I TARRÉS, Antoni.: La població catalana a l'Edat Moderna. Deu Estudis. Ed Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra, 1996.
- CURTO I SOLER, Conrad.: Aspectes sanitaris dels arxius parroquials de St. Feliu de Cabrera, Sant Genís de Vilassar, Sant Joan de Vilassar i Santa Creu de Cabrils. Publicacions del Seminari Pere Mata, Universitat de Barcelona. Barcelona, 2000.

- CAPDEVILA MUNTADES, Alexandra.: Pagesos, mariners i comerciants ala Catalunya litoral. El Maresme a l'Època Moderna. Universitat de Barcelona. Barcelona. 2003.
- BORSANO Ambrosio.: Discurso en que describe toda la carta topografica del Pincipado de Cataluña, condado de Rosellón y Cerdaña, con la calidad de los Terrenos, Rios, Ciudades y Plazas en el paraje donde se hallan situadas... BNE, 1685. Msa.18057.
- ZAMORA, Francisco.: Diario de los Viajes hechos en Cataluña. BNE. 1787. Volum I.
- COSTA I OLLER, Francesc..El baró de Maldá a Mataró. Edició Francesc Costa. Mataró, 2020.
- Gran Geografía comarcal de Catalunya. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1982. Volum VI, pàg 348.
- FONT QUER, Pío, Plantas medicinales. El Dioscórides renovado, Barcelona
- Cf. GOMIS. Op. cit. p. 168. –
- ARBEOLA ROMÀ, Armando y OLCINA CANTOS, Jorge.: Desastre natural, vida cotidiana y religiosidad popular en la España moderna y contemporánea. Ed. Universidad de Alicante, 2009

11.WEBGRAFIA.

- 1.¿CÓMO MEDIR EL CLIMA? Guía didáctica de Instrumentación Básica de Meteorología y Oceanografía . https://hipatia.uvigo.es/data/_uploaded/Libro_GID_final.pdf
- 2.Francesc Salvà i el seu món. La fascinant vida d'un il·lustrat a Barcelona <https://metode.cat/revistes-metode/article/francesc-salva-i-el-seu-mon.html>
3. <https://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwir>
4. www.lavanguardia.com/historiayvida/20191215/472189289572/pequena-edad-hielo-ilustracion-clima-inundaciones.html
5. www.el-capbreu-d-enric-de-sentmenat.-dosrius-a-finals-del-segle-xvi-ii.-masos-censos-i-pagesos-grassos.
6. Simon, Antoni. «La plaga de llagosta de 1684-1688 a Catalunya». Revista de Girona, 1981, Núm.94, p.19-21, <https://www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/83514> [Consulta:6-08-2020].
7. [www.academia.edu/6702342/La plaga de la llagosta del 1687 el cas de la Secuita i la seva contextualització](http://www.academia.edu/6702342/La_plaga_de_la_llagosta_del_1687_el_cas_de_la_Secuita_i_la_seva_contextualitzaci%C3%B3)
8. www.achv.wordpress.com/?s=plaga+llagostes
9. [www.plaga%20llagosta/Malgrat%20de%20Mar%20%20enciclopèdia.cat%20llagosta%20i%20és.html](http://www.plaga%20llagosta/Malgrat%20de%20Mar%20%20enciclop%C3%A8dia.cat%20llagosta%20i%20%C3%A9s.html)
10. [www.academia.edu/6702342/La plaga de la llagosta del 1687 el cas de la Secuita i la seva contextualització](http://www.academia.edu/6702342/La_plaga_de_la_llagosta_del_1687_el_cas_de_la_Secuita_i_la_seva_contextualitzaci%C3%B3)
11. <https://news.un.org/es/story/2020/03/1471322>
12. <https://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwip3oXx7lbrAhVQA2MBHbDbDSEQFjACegQIAxAB&url=https%3A%2F%2Fwww.raco.ca>

[t%2Findex.php%2FEHA%2Farticle%2FviewFile%2F99584%2F145524&usg=AOvVaw0qc09Ir_oFLlaJEg1NhVCI](http://www.raco.cat/index.php/FEHA/article/viewFile/99584/145524&usg=AOvVaw0qc09Ir_oFLlaJEg1NhVCI)

13. http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/repercussions-de-la-guerra-dels-nou-anys-al-camp-de-tarragona-16891697-0/html/01d88080-82b2-11df-acc7-002185ce6064_4.html

14. http://biblioteca.tortosa.cat/cristofordespuig/Vida_quotidiana/Alimentacio_epoca_moderna.htm

15. <https://clubdelabonataula.cat/xerrades-52808/293-productes-americanos.html>

16. <http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0088665>

17. www.enciclopedia.cat/ec-gec-0120298.xml

18. López, Hèctor. «Siau de tots advocat desideri gloriós. Les rogatives per aigua a la Marató del segle XVIII». Trobada d'Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme, [en línia], 2018, Núm. 12, p. 212-2, <https://www.raco.cat/index.php/TrobadaMaresme/article/view/353578> [Consulta: 5-08-2020].

19. Forn i Salvà, Francesc. «La lluita contra la pesta a l'edat moderna. L'epidèmia de 1650». Trobada d'Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme, [en línia], 2014, Núm. 8, p. 5-32,

20. Forn i Salvà, Francesc. «Tres segles de vida pagesa a Sant Martí d'Arenys, a través del llibre Memòries de Can Bellsollell de la Torre (1666-1838)». Trobada d'Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme, [en línia], 2010, Núm. 4, p. 115-20, <https://www.raco.cat/index.php/TrobadaMaresme/article/view/314716>[Consulta: 5-08-2020].

21. Forn i Salvà, Francesc. «Les torres de defensa a la marina de Llevant durant la resistència catalana dels anys 1713 i 1714». Trobada d'Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme, [en línia], 2015, Núm. 9, p. 181-9, <https://www.raco.cat/index.php/TrobadaMaresme/article/view/314832> [Consulta: 5-08-2020].

22. Alcalde i Vilà, Sergi. «L'alliberament de Sant Pol per part de les tropes del coronel Ermengol Amil i les conseqüències per Sant Pol, Canet i pobles del rodal . Entre el 30 i 31 de gener del 1714 i el 16 de febrer de 1714». *Sot de l'Aubó, El*, [en línia], 2014, Núm.50, p. 15-21, <https://www.raco.cat/index.php/SotAubo/article/view/290119> [Consulta: 5-08-2020].
23. Alcalde i Vilà, Sergi. «El pas de la pesta bubònica per Canet de mar (1649-1654) i l'origen de l'advocació a la Mare de Déu de la Misericòrdia». *Sot de l'Aubó, El*, [en línia], 2015, Núm. 53, p. 11-19, <https://www.raco.cat/index.php/SotAubo/article/view/299251> [Consulta: 5-08-2020].
24. Francesc Forn i Salvà, *Fer ploure a l'Antic Règim , Sessió d'Estudis Mataronins: 1997: Núm.: 14*
25. Llovet, Joaquim. «Jean François Bourgoing». *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, [en línia], 1982, Núm.15, p.34. <https://www.raco.cat/index.php/FullsMASMM/article/view/115218> [Consulta: 3-08-2020].
26. <http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2011/09/07/la-crisi-del-segle-xvii-estancament-demografic-i-transformacions-agraries/>
27. ROMEU MORENO, E.; SEGURA BELTRAN, F. S. (2016). «Cambios de usos del suelo y repercusiones sobre las inundaciones: el caso del Maresme». A: GARCÍA MARÍN, R. [et al.] (ed.). *XV Coloquio Ibérico de Geografía: Retos y tendencias de la geografía ibérica*. [Madrid]: Asociación de Geógrafos Españoles, p. 347-355.
28. <http://www.ub.edu/duoda/diferencia/html/ca/secundario7.html>
29. <https://digital.csic.es/bitstream/10261/38055/1/JMarti-1988-LA%20MEDICINA%20POPULAR%20EN%20CATALU%C3%91A.....pd>
30. Serra i Puig, Eva. «La Crisi del segle XVII a Catalunya». *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, [en línia], 2013, p. 297-15, <https://www.raco.cat/index.php/ButlletiSCEH/article/view/296925> [Consulta: 7-12-2020].

31. <https://www.joanarimanyjuventeny.cat/Fitxa-1/>
32. <http://leopold-leopoldest.blogspot.com/2016/10/exvots-del-santuari-del-miracle.html>
33. <http://lescasesdalella.cat/historia/4254/el-segle-xvii>
34. Els contractes mèdics durant la pesta de 1648-54 a Catalunya». Gimbernat: Revista d'Història de la Medicina i de les Ciències de la Salut, [en línia], 1998, Vol. 30, p. 81-90, <https://www.raco.cat/index.php/Gimbernat/article/view/44700> [Consulta: 13-08-2020].
35. www.galeriametges.cat/1000biografies.php

12. DE LA GRIP "ESPANYOLA" del 1918 AL COVID -19.

12.1. Objectiu del treball pràctic. Problemes i bibliografia.

L'objectiu d'aquest treball pràctic és comprovar com es va viure des d'un punt de vista periodístic l'anomenada grip espanyola del 1918 a la comarca del Maresme i a Barcelona, a fi i efecte de poder reflexionar i comparar si els mitjans i mesures preventives han evolucionat un segle més tard respecte la letal grip espanyola i poder fer una comparació detallada amb la Covid-19 que ara ens està atacant a nivell mundial. Pel que fa la difícil recerca d'informació utilitzant retalls de premsa, les mesures de confinament i l'accés al arxius molt restrictius han dificultat l'accés directe a la informació. Per això, he basat la recerca en les hemeroteques digitals complementant d'aquesta manera la informació amb publicacions locals i llibres especialitzats que tractessin el tema de la grip de 1918, un tema poc estudiat a nivell local i amb informacions molt fragmentàries. A més, cal remarcar que el Diario de Mataró y su comarca no està digitalitzat en cap número, en els cercadors ni del Museu Comarcal del Maresme ni a nivell estatal. En canvi, sí que està totalment digitalitzada la hemeroteca de la Vanguardia que ha estat utilitzada per dur a terme aquest treball.

12.2. La grip espanyola a nivell mundial.

La grip espanyola es situa en un context bèl·lic marcat per la manca de condicions higièniques i sanitàries que van propiciar que esdevingués la pandèmia més devastadora del segle XX amb més de 21 milions de defuncions. El nom de grip espanyola té origen en el sí dels mitjans propagandístics i de comunicació espanyols, al mantenir-se al marge de la política de censura duta a terme als bàndols bel·ligerants de la gran guerra, amb la finalitat de no alentar a l'enemic al exposar l'impacte a les seves tropes tan psicològicament com armamentísticament

Les diverses autòpsies realitzades a excombatents que havien contret la malaltia denoten un fort impacte en la zona respiratòria-pulmonar. A nivell visual es podia apreciar una significativa inflamació als pulmons els quals estaven plens de líquids que inundaven els alvèols impossibilitant d'aquesta manera la respiració.

Molts científics atribueixen l'inici de la malaltia a un dels països implicats en el conflicte, els EUA. Un dels primers casos, es va produir en la base militar nord-americana FORT RILEY, Kansas i més endavant a Virginia i Califòrnia, entre d'altres regions. Aquesta s'estengué amb una gran rapidesa fruit de les condicions insalubres i el garbament al qual estaven sotmesos els mateixos soldats, que poc temps més tard emprendrien un incòmode viatge cap a França on la malaltia guanyaria més pes i rellevància de manera palatina al pas dels mesos. Els brots de l'epidèmia semblaven en un principi que únicament es contraguessin en l'àmbit militar, cosa que va resultar en la invisibilitat de la patologia a nivell ciutadà al veure's sobreposada per fets condescendents de l'època com les protestes sufragistes o les imposicions de la llei seca. És de vital importància remarcar que la grip va afectar als dos bàndols participants, és a dir, els aliats i les forces de l'eix o potències centrals.

A partir d'aquest moment la malaltia es va estendre al llarg del globus terraqüi i cap racó va quedar-ne exempt. La segona i tercera onada va afectar els EUA principalment. Fins i tot, les tribus indígenes d'Alaska van ser un dels grups socials que més va sofrir la patologia. Tot i això, una gran ciutat com Nova York també hi va tenir una enorme repercussió amb més de 330.000 morts. Això va acabar derivant en problemes com el dèficit de taüts o la implantació del tramvia com a reemplaçament del transport fúnebre.

12.3. Incidència de la grip segons els mitjans escrits de Barcelona i del Maresme.

En primer lloc, és de vital importància el fet de recalcar la situació d'una població amb un alt grau d'analfabetisme, que abastava entre el 33 per cent i el 44 per cent a Barcelona. La ràdio encara no ha arribat, la primera cadena Ràdio Barcelona no emetrà fins el 14 de novembre del 1921. Per tant, el mitjà de comunicació i informació era la premsa escrita.

Pel que fa la premsa, es farà ressò des d'un principi de l'arribada de la grip. Si bé en un principi no sabien com anomenar-la, en un primer moment van agafar la paraula francesa grippe i més tard influenza, nom en llatí del bacil de la grip de Pfeiffer.

A Barcelona, on hi ha més mitjans de premsa escrita, es promulguen entrevistes amb doctors com és el cas del Dr. Ramón Turró director del Laboratori Municipal de

Barcelona que en el diari La Publicidad, expressa la seva impotència per fer front a l'epidèmia:

“Poc o res sabem del germen que engendra [la grip] ni dels mecanismes que la propaguen. Ignorem què hem de fer per evitar-la o limitar-ne la seva difusió” (1)

El Dr. Torró, en el mateix diari el 15 d'octubre, porta a terme una elaborada reflexió sobre si la culpabilitat recau sobre la manca de mitjans tant humans com materials d'aleshores, i ho compara de manera precisa amb el que succeeix a altres països més desenvolupats. La conclusió és inèdita, fora de les nostres fronteres la situació es força semblant. Ningú no sap com afrontar aquesta situació i es veuen desbordats.

A partir d'aquí, s'arriba a la discussió en els diferents mitjans de premsa de si és o no és una grip i quins medicaments o remeis cal utilitzar. Una part del cos de metges creu que el responsable de la grip és el bacil de Pfeiffer, però d'altres consideren que no, ja que en proves a morts que han sofert la malaltia no es troba aquest bacil. Més tard, es descartarà la seva presència com a causant de la grip. Per tant, en un primer moment impera un desconcert en no saber què fer davant el nombre creixent de morts.

La premsa s'inclina per una posició moderada essent La Vanguardia i la Veu de Catalunya exemples evidents, però el creixement de la mortalitat i el malestar de la població serà transmès als seus lectors de manera clara i concisa. Diaris com Las Noticias publicaran una relació diària dels morts causats per la grip i fins i tot amb el nom, edat i domicili. El Diario de Barcelona, que en l' inici es mostra molt prudent i fins i tot qualifica que els altres estan fent una campanya exagerada i alarmista rectificarà quan l'evidència ja no es pot amagar i davant el col·lapse dels serveis funeraris exigirà responsabilitats a les autoritats. Un altre diari força rellevant era el Correo Catalán, que es posiciona en contra de les autoritats. La resta de diaris demanen més moderació davant la situació que cada vegada és més complicada i difícil d'explicar al públic.

Davant de tot això, les autoritats opten per treure ferro al problema i l'intenten minimitzar tot el que poden, dient d'aquesta manera que la grip és benigna o bé que la major part dels malalts no són greus. Des del govern civil s'informa que la pandèmia ha anat decreixent des del seu anterior pic al juny.

No obstant, la premsa continuarà informant del creixement de morts. A l'octubre, compararà el nombre d'aquests amb la primera onada de la grip que havia estat al juny. Una publicació satírica com L'Esquella de la Torratxa publicarà el malestar de la ciutadania, per la negativa de les autoritats a reconèixer el que està passant. Fins i tot atacarà els diaris més moderats, dient que s'estan enriquint amb els diners que cobren per la publicació d'esqueles. Segons l'Anuari Estadístic de Barcelona moren a la ciutat el 1918, 6.209 persones sobre una població total de 641.000.

Les autoritats locals prenen mesures com la neteja dels carrers amb Zotal que és duta a terme per part dels bombers, la prohibició d'escombrar els carrers per no aixecar pols i la d'importar draps pel perill de contagi. S'habilita un nou hospital al Parc de la Ciutadella, es contracten metges, es compra material per a la desinfecció i es recomana higiene als barcelonins. Es publica als diaris una gran quantitat d'edictes i recomanacions, però totes aquestes mesures són insuficients. Cal dir, que tampoc es fa cas de les prohibicions. Es continua llençant les escombraires al carrer, deixant els safareigs bruts, solars plens de brutícia i d'animals morts. És a dir, cada un va a la seva i no es preocupa el que li passa a la comunitat, molt poca responsabilitat personal.

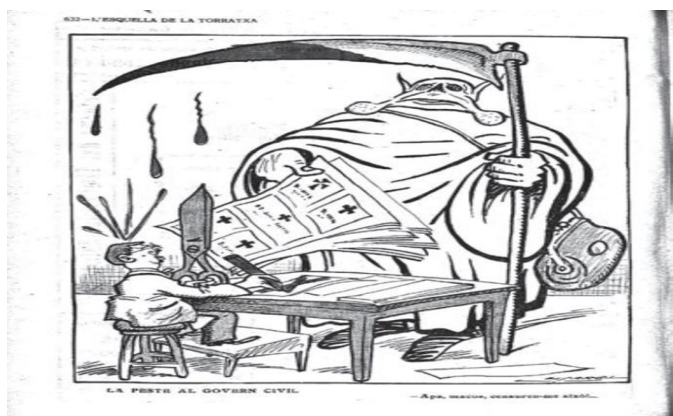
Les autoritats continuen fent propostes, algunes impossibles de complir, com la instal·lació a les cases d'aigua corrent i de vàters en cada habitatge i no com ara, un per replà. I continuen les prohibicions i recomanacions, com reduir les representacions de cinema i teatre a una al dia, i desinfecció dels locals amb vapors de sofre o amb colònia. A més a més, prohibir les aglomeracions, no anar el dia de Tots Sants als cementiris, no visitar els hospitals, el tancament de la Universitat i de les escoles públiques, la ventilació de les cases, evitar l'agrupament dels malalts en espais reduïts, utilitzar mocadors i mascaretes per la boca, i un llarg etcètera.

De resultes de l'epidèmia van sorgir una infinitat de productes, alguns recomanats pels metges i d'altres de miraculosos que guarien la malaltia i omplien pàgines de la premsa, a més de molt remeis que circulaven com a definitius. El metges recomanaven aspirines, xarops, quinina, purgants, sèrums antidiftèrics, iode o injeccions de la pròpia sang del malalt i introduint metalls col·loïdals com l'or. Tot i així, els metges no es posen d'acord en quin és el més eficaç, fins al punt que s'arriba a reconèixer que no estan gaire segurs de la seva eficàcia. Tot i que hi van haver metges que van proposar com a remei una bona higiene, cura de la salut i del menjar, fet que per als pobres estava ben lluny de ser assumible.

Dintre dels productes miraculosos hi ha desinfectants pel nas i per la gola, begudes alcoholiques com el conyac, cervesa, vi escumós, cafè alcoholitzat i l'aiguarent, menjar cebes, tintura de iode o en gotes, sulfat de sosa, derivats del mercuri.

Com a conseqüència de tot això es va produir, d'una banda, l'encariment dels productes farmacèutics i d'una altra la seva manca, cosa que farà intervenir a les autoritats per controlar la quantitat d'existències.

Fins que arribarà el moment en que tot es col·lapsi, els serveis funeraris que no tenen suficients taüts, manca de subministres, indecisió a l'hora d'actuar, incivisme per part dels ciutadans posant de manifest que la ciutat no estava ni molt menys preparada per afrontar una pandèmia d'aquesta magnitud.

Caricatura sobre l'epidèmia de grip incontrolable. L'Esquella de la Torratxa, 27 de setembre del 1918. Ateneu. Barcelonès. Biblioteca de Catalunya.

Caricatura sobre la recomanació de les begudes alcohòliques contra la grip. L'Esquella de la Torratxa, 25 d'octubre del 1918. Ateneu. Barcelonès. Biblioteca de Catalunya.

Respecte a Mataró, en un primer moment tant la Junta Local de Sanitat com l'Ajuntament comencen a prendre mesures respecte a l'arribada de la grip i com que s'apropava el dia de Tots Sants, prohibeix que els ciutadans vagin a visitar el cementiri.

El "Diario de Mataró y su Comarca" el dia 24 d'octubre va informar que l'Hospital de Mataró va haver d'habilitar molts llits per la demanda dels ciutadans.

"para poder albergar los muchos enfermos que han solicitado su ingreso en el benefico asilo" (2)

També el mateix Ajuntament de Mataró suspèn el ball que s'havia de fer a l'ermita de Sant Simó i la funció d'òpera al Circo Clavé. Cap a finals del mateix mes d'octubre, sembla que l'epidèmia baixa a la ciutat i es demana anar recuperant la normalitat i que s'abandoni l'estat de pànic que havia viscut la ciutat. Però la gent no es refia de les informacions ja que el nombre de morts continua augmentant.

L'ajuntament fa tot el que pot per fer mantenir la calma a la ciutat i el 2 de novembre es creen unes comissions mixtes de districte per fer subscripcions per ajudar a les famílies que han i estant patint la grip. I esmena una sèrie d'accions contra la mateixa.

“ No se puede ocultar a la Corporación Municipal que, si se tiene en cuenta el Reparto extraordinario de bonos que esta Alcaldía se ha visto precisada a relaizar, el importe de los desinfectantes usados y facilitado a los Colegios públicos y a las Hermanitas de los Pobres, que carecen de medios al aefecto, los gestos extraordinarios de todo genero que llevan consigo situacions como la actual (...) la dotación al Hospital de San Jaime y Santa Magdalena de lo mas preciso (colchones, mantas y ropa) para habilitar locales donde albergar mayor número de enfermos de los que puede cobijarse normalment en las salas del mismo con todo ello, se gasatara indudablemete la cantidad señalada. La que quizás pueda ser suficiente, sin contar el exceso que arrojarán en su cuentas las facturas de farmácia y de ataúdes y conducción de enfermos y de cadáveres, si como es de esperar la epidèmia decrece como se vislumbra y desaparece en un corto plazo.” (3)

A la Vanguardia, el 24 d'octubre es feia ressò que a Malgrat hi havia sis invasions o contagiats, quatre altes i dos morts, cap de grip i a Mataró dos invasions i tres defuncions. A Canet, l'alcalde va prendre també la mesura que les campanes no toquessin a mort, però no va prohibir la concentració de persones als enterraments. La grip va provocar 72 morts d'octubre a desembre.

“es va cometre la incoherència de clausurar les escoles i les fàbriques i en canvi, no es van tancar els locals de teatre i e cinema (...) i com que la gent no treballava en virtut de les mesures sanitàries adoptades, els espectacles públics es veien més concorreguts que mai.” (4)

A Pineda, el diari Vida Nova deia el següent respecte a l'epidèmia de grip al poble amb un to força optimista.

“MES MORTS.- No es pas que la nostra vila hagi sigut perjudicada de la malaltia que a manca d'altre denominació tot el mon ha convingut en dir-ne la passa. En pocs cassos que aquí han ocorregut han tingut un caràcter benigne i en general l'estat sanitari de la població es força satisfactori. Pero s'ha escaigut d'haver-hi alguns morts seguits de malalties que res tenen que veure amb la epidemia regnant i això ha alarmat a la gent tímida sense cap mutiu. Pineda en aquesta ocasió conserva el titol de població neta i sana i si qualsavol perill amenacés ja tenim autoritats que amb rapidesa i energia

pendrien les precaucions del cas. Quan no ho fan, es que están segures de que no hem de tenir cap cuidado i així ens consta a nosaltres.” (5)

El mateix diari ,el dia 16 de novembre en el seu obituari marcava sis persones mortes, sense fer cap referència a la grip, i sí que ho fa referint-se a Canet amb una dona morta de 27 anys a causa de l'epidèmia.

A Arenys de Mar, el cronista de la vil·la diu:

“ 10 DE JULIOL DE 1918.—Apareixen alguns atacats de febre amarilla, seguits de defunció. Es fan grans esforços per a combatre l'epidèmia i a darrers de desembre desaparequé.

5 D'OCTUBRE DE 1918.—S'observen alguns casos de grippe, que causen varies defuncions en persones joves.” (6)

Al Masnou, la grip es va iniciar el maig del 1918 i el darrer cas fou el 20 de març de 1919.

“ El total de morts per l'epidèmia de grip a la nostra vila fou de trenta-tres (33), i va tenir el punt àlgid entre octubre i novembre de 1918, amb un total de vint-i-set del total de trenta-tres. A aquest nombre, segurament hi caldria sumar altres masnovins que moriren fora de la vila, però no es pot assegurar que fos per causa de la grip, ja que aquest llistat ha estat tret de l'hemeroteca d'un diari, i no hi consta la malaltia causant de la mort. Tot i amb això, del total de tretze morts trobats en ella, només quatre moriren fora dels onze mesos que durà el període al Masnou. Per tant, si afegim als trenta-tres con-firmats els nou possibles, faria un total de quaranta-dos masnovins morts per la pandèmia gripal.” (7)

Enterrament al la parròquia de St.Pere. el Masnou. Font. Gent del Masnou 2018.

El dimarts 12 de novembre, la Junta de Sanitat de Mataró autoritza que es tornin a obrir teatres i cinemes per la millora de l'estat de la ciutat però incideix que cal airejar els locals i cinemes, i aixeca la prohibició de tocar les campanes a morts. En aquest any 1918 es produeixen 167 morts i 1500 persones contagiades. A l'any següent es manté l'estat d'alerta però amb mesures més fluïdes.

12.4. El rendible negoci de la grip.

Tant pel que fa a la premsa com el boca orella, multitud d'empreses i individus van veure una gran oportunitat de negoci en aquella malaltia que no es sabia com posar-li fi. Evidentment, deixem de banda a les funeràries que per motius evidents, la demanda dels seus serveis va créixer de manera molt important. Tant les empreses farmacèutiques més serioses i afamades com qualsevol que pogués vendre un producte no van dubtar en dedicar-hi temps i esforços.

Tenim un amplíssim lot de producte miraculosos com la tintura de iode, les pastilles Valda o Bonald, el sulfur de carboni, la fototeràpia, cigarrets carminatius, aspirina, injeccions de quinina i arsènic, el cinturó elèctric Galvani, suc de llimona, laxants com el Láxen Busto, la beuga Fosfo-Glico-Kola, begudes de carn líquida, plata col·loidal, rom, sèrum antidiftèric, còctels de conyac, vi de rioja, Xampany, cotó amb Eucamentol per les

fosses nasals, desinfectants de tot tipus, herbes medicinals com la camamilla, col·lutoris com el Listerine i un llarg etcètera.

Aquí tenim una petita mostra del que els diaris anaven plens:

Pulverizadores
contra la **Grippe**

Bidets - Bañeras
Lavabos, etc.
VERDAQUER Y C.ª
Ronda Universidad, 9
Teléfono 1662 A

SI TOMA V. todos los días en ayunas
y después de las comidas

UNA TAZA DE LA SALUDABLE

MARCA Y NOMBRE

REGISTRADOS

MANZANILLA

marca «**AROMA**»

seguro no es atacado de la **GRIPE**

ni de **CATARROS PULMONARES**
y el estómago le marchará con regularidad.

Depositarios en Barcelona: Instituto Santa Ana, calle Sta. Ana, 23. Pedidos á Riolama (S. A.), Muro de Alcoy.

ENFERMEDADES DEL PECHO

TOS, RESFRIADOS, **GRIPE**, CATARROS
LARINGITIS, BRONQUITIS, ASMA
CONSECUENCIAS DE TOS FERINA Y SARAMPION

PULMO SERUM
BAILLY

Regenerador poderoso
de los Organos de la Respiration

Empleado en los Hospitales
Recomendado por la Mayoría del Cuerpo Médico Francés
Apreciado por mas de 30.000 Médicos Extranjeros

MODO DE EMPLEO: Una cucharada de café por la mañana y otra por la noche
En todas las Farmacias y Droguerías

Exigir el nombre... **PULMO SERUM - BAILLY**
15, Rue de Rome, PARIS

Agente general: J. URIACHI y Compañía, Bruch, 49, BARCELONA

Todo el mundo lo dice

Tranquilidad y confianza,
sin miedo a la **GRIPE** ni
al tífus, con el

Purgante
BES O Y

Poderoso, desinfectante - Suave - Eficaz
Rápido - Inofensivo

Sólo cuesta
30 céntimos

No hay ninguno que le iguale ni hay otro que le supere.
Recomendado por los médicos, no sólo como preventivo indicadísimo, sino en el momento de sentir la menor molestia.

CONTRA LA GRIPPE

Al sentir V. algún malestar causado por enfriamiento, tómese seguidamente las

Tabletas Bayer de Aspirina

ó el nuevo específico antigripal

Aspirina con Fenacetina

Pídase embalaje original Bayer.

LA EPIDEMIA

reinante se evita desinfectando con

ZOTAL

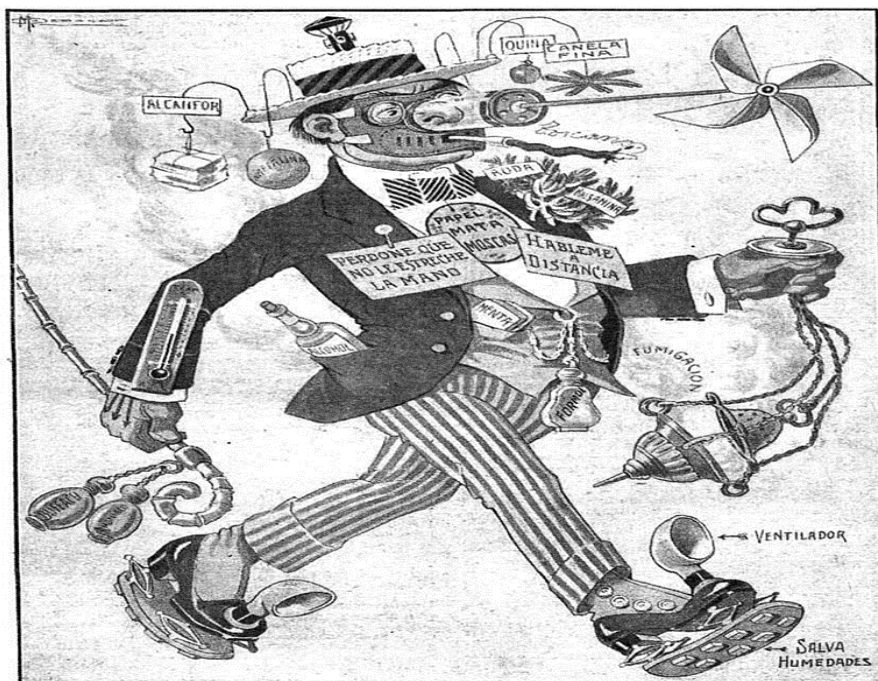
EPIDEMIAS CONTAGIOSAS

se evitan lavándose con

JABON ZOTAL

Profilaxis contra la gripe

Precauciones que deben tomarse para evitar el contagio de la epidemia, y que son de resultado infalible.

Dib. de Redondo.

Fins i tot amb la ironia d'aquest diari de Buenos Aires.

Evidentment de cap d'ells va sortir un efecte positiu pel pacient, i sí la d'omplir les butxaques dels venedors d'aquest productes miracle que jugaven amb la desesperació de les persones i famílies que veien morir als seus éssers estimats.

12.5. De la grip del 1918 a la COVID-19. Semblances i diferències.

Un dels elements que més crida l'atenció són les semblances en les notícies falses tant en els productes miracle, com en els remeis que ajuden o prevenen la covid-19 amb les que ja es donaven en el 1918. A més també es repeteix la repercussió més elevada en grups sotmesos a risc d'exclusió social, pel seu garberament en els domicilis i en certs casos la insalubritat.

Però hi ha unes grans diferències. D'una banda, la propagació gairebé instantània per mitjà de les xarxes socials i d'altra, un organisme com l'OMS i tot el cos de metges i

especialistes que informen diàriament que totes aquestes solucions miraculoses són mentida. També l'accés a informació no és la mateixa que fa cent anys ni el nivell educatiu de la població. A més, la propagació de la covid-19 s'ha estès de manera ràpida a causa d'una major mobilitat de la població. A més a més, gràcies al desenvolupament científic, la vacuna s'ha produït en un interval de temps sense precedents en comparació a la grip espanyola.

Hi ha remeis miracle de tot tipus que les institucions han anat desmentit continuadament, com els suplementes de vitamines, minerals, i els suplementes de micronutrients com a tractament de la covid-19. Tampoc està demostrat que les gàrgares amb solucions desinfectants eliminin ni minimitzin la quantitat de virus en el teu cos, ni tampoc que beure aigua cada 15 minuts eviti que la infecció arribi als pulmons. Ni exposar el virus al sol, ni les temperatures molt altes maten el coronavirus. Les xarxes socials van plenes respecte a la utilització de plantes medicinals, infusions i super aliments. Evidentment no hi ha fruita, verdura, vegetal, planta o espècia que ens ajudi a protegir-nos de la pandèmia. Les begudes calentes tampoc són eficaces per a combatre una possible infecció.

Tenim el cas del pagès Josep Pàmies que defensa el clorit sòdic, un compost tòxic derivat del lleixiu, com a teràpia alternativa i el cas és que molt tòxic i perillós per a la salut. Els suplementes vitamínics i altres pastilles tampoc han demostrat la seva eficàcia. Com tampoc la prova de diagnòstic casolana que suposadament permet saber si un està contagiats de coronavirus i, sobretot, si la malaltia ja ha començat a afectar els pulmons. L'experiment consisteix a aguantar la respiració 10 segons. Si s'aconsegueix, això demostraria que no hi ha infecció.

La cocaïna i altres drogues que es van promocionar a les xarxes fent-se virals i que tampoc serveixen per a res. L'alcohol, clor i altres desinfectants no són per a consum humà sinó per neteja de superfícies. La de vitamina C, els probiòtics, el pròpolis, les pastilles de ginseng tampoc serveixen per prevenir o tractar la malaltia. Antibiòtics, antivirals genèrics i altres medicaments tampoc, com ho és la homeopatia i medicina tradicional xinesa.

Tot un grapat de mentides i notícies falses que ja corrien al segle XX i que segueixen en el segle XXI, amb la diferència de la velocitat de transmissió de la informació i de les tècniques mèdiques del segle XXI en resposta a la pandèmia.

- *Hospital 1918. Font. Història de Sabadell.cat*

- *Ifema. Madrid 2019. Font El País.*

12.6.CONCLUSIONS.

La primera conclusió que es pot extreure és que tot i que han passat més de cent anys entre la grip espanyola de 1918 i la Covid-19, la societat i les persones han reaccionat de forma molt semblant, bé per negar la perillositat de la malaltia o bé per la por que ens genera la mort.

Hi ha moltes semblances a destacar, el govern de l'estat i el govern local es veuen desbordats per la situació i en un primer moment no saben com encarar el problema. També es minimitza el perill del contagi al·legant que s'ha produït molt lluny de les nostres fronteres. Es destaca la compra de material sanitari i de desinfecció així com la contractació de metges i personal sanitari. La manca de solidaritat de certs grups de persones que no fan cas de les recomanacions de les autoritats. La reducció de l'assistència a esdeveniments públics com teatres, cinemes o bé als cementiris en dates importants, o senzillament l'anul·lació d'actes programats. Es tanquen universitats i escoles, es recomana la ventilació i l'ús de les mascaretes. Es produeix un encariment dels productes sanitaris i farmacèutics. Es col·lapsen els serveis hospitalaris i funeraris. S'amaguen les xifres de morts en un primer moment per no espantar a la societat. Es publiquen remeis miraculosos que eliminen la malaltia. Es tanquen les fronteres i es confina a la població per evitar la mobilitat, tal i com ens ha passat a tots nosaltres

Però també tenim diferències molt importants. En el cas de la grip espanyola es viu un estat de guerra mundial i els estats amaguen la realitat per no crear problemes al front de batalla, cosa que al 2019 no passa. No es dona cap informació al seus ciutadans i s'anomena grip espanyola per situar-la fora del seus països i en el cas de la Covid-19 es dona un nom científic per no citar el seu lloc d'inici, la Xina i no crear tensió entre països. La informació dels mitjans de comunicació tant premsa, ràdio televisió i totes les xarxes socials dependents d'internet no deixen en cap moment d'informar de la situació i són aquestes xarxes socials les que els aprofitats utilitzen per vendre els seus remeis.. La difusió del virus en un món globalitzat on pots anar d'un lloc a un altre del planeta en poques hores també constata diferències amb la grip de 1918.

L'esforç dels governs i de la ciència per trobar una vacuna efectiva contra la pandèmia que ja tenim aquí. La prova és que s'ha aconseguit en nou mesos i no només una sinó diverses, això com proves de detecció del virus com les PCR, tests d'antígens, d'anticossos, de saliva...

Per concloure, es pot dir que en els dos casos va agafar a les societats poc preparades per fer front a la malaltia si bé nosaltres hem tingut la sort del desenvolupament del coneixement científic al nostre favor.

RECULL DE PREMSA.

NÚM. 285 SABADO 12 DE OCTUBRE DE 1918. 12199

DIARIO DE BARCELONA

DE AVISOS Y NOTICIAS.

EDICION DE LA MAÑANA

En esta ciudad, al mes 3 pias.—Paera trimestre, 9—Extranjero, 16, 18—No. est., 13 c

ANUNCIOS DEL DIA

Nuestra Señora del Pilar de Zaragoza, y San Serafín, Confesor.

CUARENTA HORAS.—Concluyen en la iglesia del Sagrado Corazon de Jesús, de Religiosas Adoradoras: se descubre a las ocho de la mañana y se reserva a las seis de la tarde.

ADORACION NOCTURNA.—Iglesia de Nuestra Señora del Rosario (PP. Dominicos)—Hoy, turno de San José Oriol.

CORTE DE MARIA.—Hoy se hace la visita a Nuestra Señora del Pilar, en San Jaime

MISA DE MAÑANA.—Dom. 21 p. Pest.—Semidoble.—Ornamentos verdes.

Observatorio Meteorológico de la Universidad.—Director: A. Alcega.—11 de octubre

HORAS de observación.	BAROMET. a 1° y al nivel del mar.	Temperatura a la sombra.	DIRECCION del viento.	HUMED. relativa.	ESTADO del cielo.	NUBES.	
						Cienc.	Cantidad.
8 m.	761.41	16.9	SO.	85	Cubierto.	Cir. Cu. St.	0%
4 L.	761.72	19.5	SO.	81	Nuboso.	Cir. Cu. St.	0%

En las horas.	TEMPERATURAS.				Velocidad del viento.	AGUA evaporada.	LLUVIA en milímetros.	OBSERVACIONES particulares.
	Máxima.		Mínima.					
	Sol.	Somb.	Sol.	Somb.				
8 m.	23.2	16.9	16.9	19.5	120	2.0		
4 L.	21.4	19.5	19.5	17.1	110			

AFECCIONES ASTRONOMICAS.—Dia 11.—Sale el sol a las 5^h 59' de la mañana y se pone a las 5^h 15' de la tarde.

Espectáculos.

TEATRO CATALA ROMEA Avui, Flor i violó i Navia a Montserrat, ostrom.

NOVEDADES Compañía JOSE SERRANO.—Sábado, festividad del Pilar, a las cinco vermit verdaderamente popular.—Palcos, 2 pesetas. Butacas, una peseta. Entrada, 40 céntimos. Impuestos comprendidos.—1.ª La raja de la Dolores.—2.ª La casta blanca.—Noche, a las nueve y media.—La manzana roja.—3.ª La canción del olvido.—3.ª Alma de Dios.—Domingo, tarde, dos sesiones. La de las seis, Alma de Dios y La canción del olvido. Todas las noches La canción del olvido.

GRAN TEATRO ESPAÑOL Compañía de comedia catalana dirigida por el primer actor JAUME BARRAN. Primera actriz, PUPITA VALERO. Otra primera actriz, MARIA VILA.—Avuy, dissabte, festa del Pilar y de la Rosa.—Tarde, a las 4.—Nit, a las 8 y 3/4.—L'èxit del dia. La obra teatral mes gran que s'ha conegut; Montmartre! Grans ovacions als autors, als artistes i als actors. Dissabte, tarde y nit, y tots els dies, Montmartre! Es despacha entrades en el Centre de localitats, plassa de Catalunya, 9. Telf. 4.817 A.

TEATRO CÒMICO CIRCO ECUESTRE.—Hoy, sábado, tarde, a las cinco menos cuarto, y noche, a las diez menos cuarto. Gran éxito de la compañía FREDIANI.

Que tenen en els comptes damunt de la taula.
El senyor Cabuti pregunta com està l'assump-
te del Santuari.

El senyor Massuet i el senyor Pedemonte diuen
que com estava acordat anar en al jutjat d'Arenys
per a oposar-se al interdicte promogut pel senyor
Llobet i Guri.

El senyor Cabuti insisteix en lo per éll mani-
festat en la sessió anterior relatiu a les responsa-
bilitats dels regidors que aprobaren l'estramilita-
ció de l'Aicalde.

En Massuet vol defensar-se, sembla que s' en-
fada i s'ada. Adopta una pose semi-tràgica i anun-
cia formidables convulsions, canvis extraordina-
ris i tot ple de coses grogues.

El senyor Llorens: — ...Que vénen els bolxe-
viquis...! (Grans rialles).

El senyor Massuet: —Potser si que d'aquí dos
o tres dies hi haurán aconteixements, i s'acaba-
rán aquestes lleis que no més afavoreixen als
rics.

L'Alabern fa una significativa ganyota. En
Pedemonte, fent bocina amb la mà, parla amb
aquell. Tots hom pensa que comenten, i per cert
gens favorablement, les paraules del senyor Mas-
suet.

El senyor Cabuti dia an aquest que mentre les
lleis actuals subsisteixia hi ha que acatar-les. De
no fer-ho aixís, en surten perjudicats com ara
els interessos del poble. El dia que vingui el que
ens anuncia el senyor Massuet, ja serà un' altre
cosa.

El senyor Massuet: —Ni més ni menos.
S'aixeca la sessió a un quart de nou.

CANET

DEFUNCIONS.—Victima encara de l'epidèmia,
ha mort a la edat de 27 anys, na Nativitat Ra-
mentol i Reverter, esposa del jove en Joaquim
Gibert i Arruga, de l'Agència de transports i bon
amic nostre.

Les excelents qualitats personals qu'adorna-
ven a la difunta, han fet que la seva mort hagi
causat fonda pena en totes les seves amistats.
A l'acte de l'enterrament hi va concórrer un se-
guici numerós per a patentisar les bones rela-
cions de l'amic Gibert.

Rebin tota la família l'expressió de nostre
mes viu sentiment.

ABANDONO.—S'han acostat a nosaltres dife-
rents veïns, queixant-se de l'abandono, o deixa-
desa que's nota en el jardí i bosc del Santuari de
Nostra dona de la Misericordia, Diuen que du-
rant molt temps hi ha hagut un munt de brutícia
entre la fullaraca i fang de les últimes plujes.

Algunes arbres caiguts, han estat entreban-

cant el pas a tothom sense que ningú dongués
ordre de fer los retirar. Els caminets i passos,
resten tots desballestats i amb desordre, i la ba-
rana, tant convenient, que dona a la Via Carles
Pasqual, està encare sense construir després de
llarg temps que's destruïda i feta malbé. En fi
arreu, arreu, es nota que ningú te interes, ni cap
cuidado, sembla talment deixat de la mà de Deu.

El Guardià Custodi que sembla te de tenir
obligació de vigilar i donar compliment a n'els
forasters que visiten l'Ermite, es passa les hores
del dia a baix a la vila, i es troba aquell lloc ca-
si desert, sense ningú.

Aixís ens ho diuen els nostres visitants. No
pot anar i serfa menester que se'n enterés qui
deu sapiguer-ho per a posar-hi remei. Diferentes
vegades nosaltres ens hem queixat de lo mateix,
i sembla que no s'en vol fer cas. Atenent la quei-
xa, i per creure que's prou justificada, la trasme-
tem a qui correspongui per a son coneixement i
efectes consegüents, creient que vetllém per el
bon nom de dit Santuari.

NOTA: Per manca d'espai reservem per al
próxim número la ressenya de la Inauguració de
l'Escola Montessori.

SAN POL

El darrer diumenge morí en aquesta vila a la
edat de 61 anys, l'estimat amic, el propietari de
la tintoreria Carbonell D. Baldomer Carbonell i
Lladó (E. P. D.)

El dilluns a las 3 de la tarda, rebé cristiana se-
pultura, siguent imponent la manifestació de dol
tributada per nombroses amistats de la localitat
i forasteres.

Dolent-nos a l'ànima tal desgracia, donem a
la família, nostre mes sentit pésam, desitjant-li
gran resignació per a soportar-la.

Ens diu el bon amic en Sebastiá Fulquet haber
rebut de nostre digníssim diputat D. Gaspar Ro-
sés, la bona nova de haber estat fixada per a el
dia 30 del corrent, la subhasta per a les obres del
pont i modificació del traçat de la carretera de S.
Pol.

Es moltíssim d'agrahir al Sr. Cambó, l'haber-
ho ordenat ans de sortir del Ministeri, en atenció
al Districte i a l'incansable Sr. Rosés.

Se'ns diu que'l ric comerciant de l'Havana D.
Ramón Planiol, fill d'aquí, ha comprat la propie-
tat de can "Reig" per unes quatrecentes mil pè-
setes. Ho celebrem. Nostra mes coral enhoraba-
na a D. Ramón.

TIPOGRAFIA VALLS I COMP. — CALELLA

Diputació de Barcelona - Xarxa de Municipis

VIDA NOVA

Setmanari Nacionalista

Redacció i Administració: Centre Pinedenc

Surt els dissabtes Val 10 céntims

Gran Pelleteria de Bertrán Germans

Fontanella, 16 - BARCELONA - Telèfon 2268

Participem a la nostra distingida clientela que havem rebut els models de les cases que a París imposen la moda.

Extens stòk en PELLIS per a tota mena d'adorns. — Preus limitats.

16, Carrer Fontanella, 16

LA INDUSTRIA LLETERA

S. A.

Fabrica de llet condensada

MARQUES

'El Pagès' i 'Iberia'

Superior qualitat Elaboració especial

Les mes altes recompenses en tots els concursos

Tratada per les autoritats de Barcelona
Telèfon, A - 1727

Regala als teus fills

EMPLEGATS DE LA INDUSTRIA LLETERA

Diputació de Barcelona - Xarxa de Municipis

to de Valladolid. Las instancias, documentadas, al rector de aquella Universidad, en el plazo de veinte días, contados desde ayer.

—AGUA AMER PALATIN, la mejor para mesa. Teniendo en cuenta las actuales circunstancias, el círculo de Ultramarinos, Conditores y Similares, ha acordado aplazar indefinidamente la función teatral que celebraba anualmente para solemnizar la fiesta de la Purísima Concepción, patrona de los gremios y cuyos beneficios se destinaban al Montepío de aquella entidad.

—Recomendamos el uso del ELIXIR GOMENOL CLIMENT para curar los trastornos bronquiales que produce la ENFERMEDAD BRONQUITICA. Se ha acordado a la petición formulada por la Junta de ampliación de estudios, proponiendo una adición al plan general aprobado el 25 de enero último, con objeto de aprovechar para trabajos dentro de España un remanente de cuarenta mil pesetas que ofreció en fin de año el crédito general destinado a los servicios de dicha Junta dentro de los créditos consignados en presupuesto.

LUTOS
Trajes para Caballeros
confeccionados a Ptas. 45, 50 y 60
EL FARO
Hospital, 127

La comisión directiva de la Alianza de Camareros, ha procedido al reparto de un sueldo entre sus afiliados en el que se dá cuenta del proyecto de un cuestionario, de suerte que en el presente del trabajo, cargo que desempeñará un individuo del seno de la organización, elegido en sesión anterior.

—AGUA FARGAS en buenas restauraciones. El Sindicato de ladrilleros de Sans ha declarado la huelga a los patronos Perelló Hermanos, por no haber éstos aceptado las siguientes bases: Los ladrillos deberán pagarse a 14 pesetas el millar. En los jornales deberán aumentarse cincuenta céntimos.

—LAVABOS, WATERS, BAÑERAS. Modelos nuevos.—Precios reducidos. **JAIME SAURET 7, PELLAYO, 7**

—Los médicos del mundo entero recetan continuamente un medicamento que se ha hecho de uso universal por sus propios méritos. Nos referimos al Elixir Estomacal de Sáiz de Carlos. Tónico digestivo y antiagotante, que cura el 98 por 100 de los enfermos que lo toman para las enfermedades crónicas del estómago e intestinos.

Se ha autorizado a las maestras que tienen plaza adjudicada en 1.º del actual para que puedan tomar posesión de sus cargos en el intervalo que las escuelas estén cerradas con motivo del estado sanitario.

El rector de la Universidad ha recibido un telegrama del gobernador de Lérida, diciéndole que son muy pocas las escuelas clausuradas con motivo de la epidemia, y que, oída la junta sanitaria, el 1.º de noviembre empezarán a funcionar las escuelas de adultos.

—MODAS. Carmen Sufit, Call. 19, Recibidas las últimas creaciones y modelos de París en SOMBREROS para SEÑORAS y NIÑAS. Grandes existencias.

En la calle de Casanova fué detenido por un vigilante particular, Manuel Carriles Coia, de quince años, el cual llevaba una caldera de cobre y un pollo, cuya procedencia no supo explicar satisfactoriamente.

En plena juventud han succumbido don Luis de Font y Diaz, dejando en el mayor desconcielo a su familia, que ha recibido testimonios del duelo que ha proseguido entre quienes conocían al finado y reconocían sus virtudes y su claro talento.

—LA GRIPPE se evita siempre tomando IODARCYL, a base de yodo-orgánico, después de las comidas. En venta Casa Seguir.

Presididos por el concejal señor Batalla, delegado al efecto por la comisión de Gobernación, se reunieron los secretarios de Tenencia de Alcalde, para proceder a la nueva organización de los servicios de quinielas, según dispone la ley de reclutamiento.

Se convino en la formación de una sección de quinielas por cada 20.000 habitantes, al frente de cuya sección estará uno de los actuales funcionarios que han sido designados ya, en la reunión, quienes actuarán siempre bajo la jefatura del respectivo secretario de la Tenencia.

Durante la noche última fueron robadas algunas piezas de ropa que estaban puestas a secar en la azotea de la casa número 17 de la calle de Cales.

Los autores del robo no fueron descubiertos.

Salamandra J.M.B.
CALEFACCION ECONOMICA

J. MAS BAGA, Valencia 346 BARCELONA

En Grandell's ha fallecido, víctima de la enfermedad reinante, en plena juventud, cuando todo sonreía en derredor suyo, don Mario de Bot y Bigas.

Su entierro y funerales constituyeron solemnes manifestaciones de duelo, al que se asociaron todas las clases sociales de aquella población.

Las familias Bot, Torres, Tierra, Montaña, El Orféo Grandell y el Casino de Coñición liberal le hicieron ofrenda de magníficas coronas que cubrían al féretro.

Renovamos el testimonio de nuestro sentimiento a la respetable familia del finado y muy particularmente a nuestros estimados compañeros en la prensa, don Andrés y don José María de Bot.

Convalecientes de la Grippe

Conseguiréis vuestro inmediato restablecimiento con el VINO YODO-TANICO FOSFATADO CON ARRHENAL Dr. GRAU.—Farmacias, centros de especialidades y Dr. Grau, Rambla de las Flores, 8.

El Consejo directivo de la Academia de Tapicerías de Barcelona organiza una velada necrológica en honor del eminente tapiciero español, don Carlos González Encarnación, con motivo del primer aniversario de su fallecimiento, ocurrido en Madrid el año último.

Al mismo tiempo será solemnemente colocado en el salón de sesiones de la Academia, el retrato del citado autor, que introdujo ventajosas reformas en el arte tapicífico.

- Antigrippe

Inhalador indispensable para curar y evitar toda afección de la garganta ó nariz. Gran desinfectante. Precio una pía. De venta en farmacias.

El jefe del cuerpo de bomberos ha recibido la siguiente carta de un gerente de la sociedad La Hispano Holandesa.

—«Mi señor, Como testimonio de nuestro agradecimiento por la prontitud y eficacia con que los individuos de ese benévolo cuerpo acudirán a socorrerme, me doy a conocer que se produjo en la madrugada del 23 corriente en nuestra fábrica de mecheros y mangos para luz de gas incandescente, está en la calle de las Cortes, rogamos a usted se digne aceptar para el Montepío de ese cuerpo la suma de cien pesetas que adjuntamos a la presente.»

—AGUA FARGAS en buenas restauraciones.

El Sindicato de ladrilleros de Sans ha declarado la huelga a los patronos Perelló Hermanos, por no haber éstos aceptado las siguientes bases: Los ladrillos deberán pagarse a 14 pesetas el millar. En los jornales deberán aumentarse cincuenta céntimos.

—LAVABOS, WATERS, BAÑERAS. Modelos nuevos.—Precios reducidos. **JAIME SAURET 7, PELLAYO, 7**

En la reunión celebrada últimamente por el Colegio de Farmacéuticos de Barcelona se acordó solicitar del gobierno central en el término de veinticuatro horas ordene a los comerciantes y almacenistas de drogas hacer la declaración obligatoria de los medicamentos siguientes: Aceite de ricino, alcanfor, benzoato sódico, ácido benzoico, guayacol y sus derivados, sulfato de eapartina, sales de quina, codeína, suero antidifterico, mostaza, raíz de belladona, y yodo.

Se acordó asimismo participar a los farmacéuticos que trasladan al Colegio, Guardia, 9, principal, el lunes 28, de tres a ocho de la tarde, las cantidades que de estos medicamentos les sean necesarias, con el fin de solicitarlos al mismo tiempo para la sesión que tendrá lugar el próximo jueves, 31, a las cuatro de la tarde.

-FABRICOS E IMPERMEABLES

Ingenieros. Recibidas grandes existencias.

GUIRIST—Paseo de Gracia, 12 y 14

La junta directiva de la compañía Unión mutualista de cocheros y chauffeurs en vista de la orden gubernativa prohibiendo las reuniones en locales cerrados, ha decidido convocar a sus asociados, para la asamblea que se celebrará mañana en los jardines de la antigua convecría. Mostaz.

—LA BRILANTINA INDIA devuelve a las canas, sin telúras, su color primitivo. Cabello, barba y bigote. 4 pesetas franco.

Como está plenamente demostrado que en las expectaciones se hallan los microbios de la gripe, y los fumadores acostumbran a escupir frecuentemente, contribuyendo así a la propagación de la epidemia, el gobernador ha dado a los agentes de su autoridad órdenes terminantes para que prohiban se fume en los teatros, cines y demás salas de espectáculos.

También se ha dirigido a la Compañía de Tranvías y a la del ferrocarril de Sarriá, recomendándoles la obligación que tienen de impedir se fume y escupa en sus coches.

—Cuántas personas usan el TONIPECTOL. BLAKE no han sido víctimas de la enfermedad reinante, por estar a base de tintura de yodo. ¡Por qué no lo tomas V. antes de cada comida!

De conformidad con lo solicitado por el Colegio de Farmacéuticos, el gobernador ha dirigido una comunicación al presidente del gremio de almacenistas de drogas, y mañana publicará en el Boletín Oficial una circular en el mismo sentido, ordenando que cada almacenista envíe al Gobierno civil una relación jurada de las existencias de medicamentos y desinfectantes.

-Planchas eléctricas

hornillos, caeros, cafeteras, etc. **JUAN MUSSONS—Trafalgar, 23**

A las once de la mañana de ayer entró a desempeñar las funciones de guardia el juzgado del Hospital, al que hoy, a la misma hora, relevará el de la Audiencia. Mañana entrará el de la Lonja.

—AGUA FARGAS, rica en litina.

Hoy habrá mercado en Manlleu, Manresa, San Clemente de Llobregat, San Martín

Sagoyolas, Olot, Santa Coloma de Farnés, Torredella de Montgrí, Agrasanes, Lérida, Tàrraga, Tremp, Creixell, Reus, Santa Coloma de Queralt y Tortosa.

-GRIPPE

«QUIT» desinfecta continuamente el aire que respiramos, convirtiéndolo en antiséptico ANTES DE PENETRAR EN NUESTROS PULMONES, rechazando los microbios, causa principal de todas las enfermedades. Ningún germen puede existir en las partes esterilizadas por «QUIT».

Venta en farmacias y centros de específicos. Adelantan los trabajos de organización del partido socialista catalán que se trata de constituir en esta capital.

Este partido se crea bajo los auspicios de la Juventud Renetista, adherida al partido catalanista.

—AGUA AMER PALATIN, contra la grippa.

Ha causado gran sentimiento entre los muchos amigos con que contaba en esta capital, la desgraciada muerte del joven é ilustrado capitán de artillería don Agustín Álvarez, víctima de un accidente de aviación en el aeródromo de Cuatro Vientos de Madrid.

Tan distinguido y malogrado oficial había prestado servicio durante varios años en la comandancia de artillería de Barcelona y era muy apreciado por su bondadoso carácter y relevantes dotes personales (E. P. D.).

—JEREZ QUINA OSBORNE Gran reconstituyente para enfermos.

Ayer mañana, en el expreso, llegaron de Madrid los diputados de Cortes señores Rodríguez, Foronda, Rosés, Miracle y Fortuny.

Anoche, en el expreso, salieron para Madrid el empuñador don Luis Solá, el diputado a Cortes por Tarrasa don Alfonso Sala y el jefe de la Audiencia, señor Gellí.

—Vinos marca *Clariana—Ribá, Cataluña, 35*

Se ha dirigido al señor Caballé el siguiente telegrama:

«Cambó, ministro de Fomento.—Juventudes nacionalistas, al felicitarle, reueloran su entusiasmo, estando dispuestos a todos los sacrificios para obtener nuestra lengua, nuestro derecho, nuestra vida catalana libre.—Breda, Córden, Hiera, Monfort, Dalmas, Dezu, Batalla y Riviere.»

—Vale más evitar que curar

Para comenzar a curarse no esperéis que la enfermedad es antigua. No vacitéis en combatir enfermedades todo cuanto indica que el mal se acerca.

La enfermedad tiene de bueno que puede prevenerse su llegada, mediante un poco de atención y conocimiento de sí mismo. Se alivie en el comienzo una fiebre, una especie de pesadez en las funciones orgánicas, luego una dolencia benigna, pero que poco a poco van adquiriendo intensidad. Experimentados dolores de cabeza, dolores de estómago, malas digestiones; huye el sueño y frecuentemente se observa gran sensación de lassitud.

Ya los equivocados acerca del carácter de estos síntomas, cierta moda consistía en los trabajos de zapa con que la enfermedad avanza. Dispersados cuando aún es tiempo, y para esto acudir a las Píldoras Pink, que os ayudarán poderosamente. Restituyendo a la sangre su riqueza y pureza alternativas, tonificando el sistema nervioso y estimulando las funciones orgánicas, las Píldoras Pink harán que rápidamente desaparezcan las dolencias que os aquejan y os restituirán el equilibrio físico.

Las Píldoras Pink se hallan de venta en todas las farmacias al precio de 4 pesetas la caja. El pesetas las seis cajas. Las cajas vendidas en España deben llevar necesariamente una etiqueta indicando que contienen un prospecto en lengua española; de no tener esta etiqueta conviene no aceptarlas.

CAPAS
Impermeables para niños
IMPERMEABLES
para
SEÑORAS Y CABALLEROS
CHANOLES DE GOMA
JOAQUIN ROSICH
Ronda S. Pedro, 7
Sucursales:
Piazza. la. Ada. 9. Tapineria, 33

GABANES
confeccionados para Caballeros y Niños, el mejor surtido
EL FARO
Hospital, 127

**** Impermeables se arreglan.** Traje de baño, bajo patástico, Precio sin competencia. H. Carlos. Cadena, 9, y Ronda de Queralt y Tortosa.

**** FLOREOS para cementerio,** bonito surtido y precio barato, en las cristalerías de INGLAIDA, Rambla de las Flores, 8, y Ronda de Queralt y Tortosa.

Vida Deportiva

Campeonato de Cataluña de fútbol

Resultados
Grupo A

Español-Barcelona I	4	1
Idem, idem II	3	0
Idem, idem III	3	0
Internacional Sabadell I	3	0
Idem, idem II	3	0
España Atlética I	4	1
Idem, idem II	4	1

Grupo B

Real Unión de Lérida I	1	1
Idem, idem II	3	0
Europa-Avenit	3	0
Sans-Tarrazas	2	1

España-Barcelona

En materia de futbol, lo mejor de lo mejor, lo que sustenta y atrae más a la acción, son los encuentros de los primeros equipos del Barça y el Español.

No es extraño que avarer se llenara el campo del Español completamente hasta los topes, como hizo el otro, — empezó el partido.

Cuido del arbitraje el señor Vinas, del Badajoz, no obtuvo resultado tal vez por falta de luz, como ocurrió ayer, — empezó el partido.

En la tarde, asimismo, convidada a permanecer al Español, el equipo de la Unión de Lérida, minutos después de la hora anunciada, debe adelantarse si no se quiere que terminen los partidos antes del tiempo reglamentario por falta de luz, como ocurrió ayer, — empezó el partido.

El partido de mañana, en el expreso, llegaron de Madrid los diputados de Cortes señores Rodríguez, Foronda, Rosés, Miracle y Fortuny.

En la segunda se invirtieron los términos. El Español desarrolló, sin temores, todo su juego de potencia, defendiéndose a delanteros, y consiguió maravillosamente su objeto, logrando desconcertar a aquellos que ayer empezaron por tener el colado de combaciones, rápidas y aceras en la colocación del balón.

El Español desarrolló, sin temores, todo su juego de potencia, defendiéndose a delanteros, y consiguió maravillosamente su objeto, logrando desconcertar a aquellos que ayer empezaron por tener el colado de combaciones, rápidas y aceras en la colocación del balón.

Renovado el ataque, Francia, que hasta entonces no se había distinguido, parte vigor hacia el gol del Barcelona, y sin que ésta se fuera a conseguir el segundo gol; sobrio.

El Barcelona presente que las cosas habían de cambiar de cauce y abandona la seriedad que le distingue, merced a un penalty, que lanza dentro del gol Zabala, ciertamente.

La boca así uno, que un atacante del Barcelona, incurrió en penalty al Español, y Sabatilla tira a goal, rechaza la pelota Textor y el gol del Barcelona.

Los jugadores del Barcelona remata el tanto.

Malgrat el haber un goal estando en *offside*, que el referé no da por válido.

Si el partido de mañana, animados del azul-grana por ver de hacer cambiar el resultado, pero todos sus intentos resultan vanos, el Español, merced al juego acertadísimo de sus medios, vuelve a la carga y consigue un nuevo goal, el cuarto y último de la tarde, el cuarto por Alfaro.

Del Barcelona, que ve señalár la labor de Alcántara como defensa y como delantero, — a última hora se situó en la línea de ataque, — Torralba y Sancho, éste más trabajador que acordado en el juego.

Los del Español, comprometidos en su ataque a lo Foch, — avanzar y avanzar siempre, — obtuvieron ayer una gran victoria, dada la alta significación del adversario. No cabe hacer demasiado merecen nuestro aplauso, aunque sí cabe señalar la feliz actuación de Textor, que remplazó a Zamora y se apantó un triunfo de los que no se olvidan.

Presenciar el partido varió varias parejas de la guardia civil. Lo encontramos acertado, aunque nos duela el manifiesto.

El partido efectuado, — por la mañana entre los segundos equipos del Español y del Barcelona, terminó a favor del Español cuando estaban empataados a un goal.

Parte del público tomó parte en la contienda, por haberse en el partido de la tarde.

Internacional-Sabadell
Con todo y jugar ayer los penitentes del futbol en el campo de los Reulistas, no falló concurrencia en el del Internacional para ver jugar a su primer equipo con el primero del Centre de Sales de Sabadell.

Cuido del arbitraje el señor Lemmel. El dominio del internacional sobre sus adversarios le proporcionó el satisfactorio resultado conseguido. El Sabadell no jugó ayer, ni de mucho, como en su debut con el Español. Tres fueron los goals que consiguió el Internacional, hecho el primero por Millán de un shot superior, el segundo de penalty entrado por Semetler, y el tercero y último de un freekick que coló Solá, gustosamente, en la puerta del Sabadell.

El equipo vencedor estaba compuesto por Alfaro, Solá, Flaqueo, Giler, Semetler, que fué el mejor jugador de la tarde, Sanjauba, Fons, Martí, Olivera, Millán y Tarres.

Los segundos equipos no jugaron, por incomparecencia del internacional, en el campo del Sabadell.

España-Atlético

Este partido se jugó ayer tarde en el campo del Atlético de Madrid, siendo mucha la concurrencia que lo presenció.

La superioridad del Español se puso de manifiesto, consiguiendo una franca victoria por cuatro a uno.

—La Vanguardia. Productos contra la grippe.

Obras en preparación

El señor Sr. Páramo está terminando un drama en tres actos, titulado «La redención», para Enrique Borrás. También prepara para la Comedia una obra cómica en tres actos, «La naturaleza», y un drama para María Guerrero.

De guerra

Por el ministro de la Guerra ha sido aprobada una propuesta eventual de servicios de aeromóviles, y la adquisición, por gestión directa, de un biplano «Furman» con motor de explosión.

Detención

Ha sido detenido en Suiza el periodista don Saturnino Giménez. El motivo de la detención ha sido el haber publicado en «El Mundo» un artículo titulado «La fiebre militar en Suiza».

Sobre sanidad

Visto un telegrama del ministro de la Gobernación dirigiendo al Fomento participando que en la América del Sur, señaladamente en Buenos Aires, existe un gripe de gran intensidad que constituye una seria amenaza para la salud de los pasajeros de barco procedentes de aquellas comarcas.

Malitas no electivas

Publica hoy la Gaceta el siguiente real decreto de Cárdenas: «El real decreto de 28 de abril último dictado en presencia de la huelga que suspendió los servicios de comunicaciones telegráficas, estableció para el personal del cuerpo dos escalas graduadas según el gobierno de responsabilidad en el desempeño de sus funciones: la primera para el personal que se encontraba en el momento de un puesto en su escala respectiva para los que se presentaran a servir sus cargos fuera del primer plazo que se fijara y la segunda para el personal que se incorporara al servicio de 21 funcionarios y auxiliares.

La primera corrección consistió en sujeción al ser aplicados, motivando otro real decreto del 26 de junio, que conmutó la posesión por una posesión definitiva de haber. Resultó con esta medida sustituirse que la falta cometida por los que merecieron tenía la condición de falta grave, como la calificaba el artículo 56 del reglamento orgánico del cuerpo, y ello obligó a cumplir lo dispuesto en el artículo 1.º de su primer castigo leve o grave, se anotara en la hoja de servicios del funcionario sin haber hecho efectivo. Pero aun respecto de los que hubieron cometido una falta leve o grave anteriormente no parece justo que se mantenga el propósito de verificar la multa, porque sobre el punto menos que insuperable dificultad de ejecución, como podrían ocurrir sanciones a propios reglamentarios, a los varios miles de funcionarios que incurrieron en la misma censura, debe tenerse en cuenta que no fuesen ni pudieran ser igualmente beneficiados al igual que severos los informes de los gobernadores civiles que principalmente determinaron el castigo, con lo que se produjo inevitablemente en la aplicación de cada caso una diversidad de criterio incompatible con la equidad, que ya puede considerarse satisfecha con la legítima privación de haberes que sufrieron todos durante los meses de paralización de empleo y sueldo y el cen que tuvo lugar la presentación al servicio.

La Protección a la Infancia

El periódico El Día publica una intervención del gobernador civil acerca de lo que está ocurriendo con la Junta de Protección a la Infancia. Dice el señor Cavestany que hizo una denuncia seria de lo que ocurría con el funcionamiento de la referida Junta, aunque sin acusar directamente a nadie. Afirma el gobernador que en el Asilo de Valdebarros dormían hasta cuatro niños en una misma cama sucia y en locales inmundos y que del referido Asilo habían desaparecido hasta veinte niños y que al preguntar por ellos contestaban que se habían fugado del establecimiento. En cuanto a la leche que se facilita en dicho Asilo, es de tan malas condiciones que al industrial que la suministra, además de ser multado, se le impuso un arresto de quince días. Sin embargo, la Junta no ha tomado ningún acuerdo y el referido industrial continúa efectuando el suministro.

Desgracias

Efectuándose pruebas de un carro automóvil, y al subir éste una pronunciada pendiente, que era una de las experiencias que habían de realizarse, voló, cogiendo debajo al mecánico que lo conducía. El infeliz operario sufrió a poco de ingresar en el hospital de Carabanchel. En la Gloria de San Bernardo fue arrollado en marcha por un automóvil de la Papelería Española un muchacho de nombre, llamado Antonio Garrigó Herrero. Los ruinosos traseros del vehículo pasaron sobre el cuerpo del niño. El estado de éste es gravísimo.

Plazas vacantes

Vacantes cuatro plazas de obreros adelantados del material de ingenieros, dos de oficiales técnicos mecánicos electricistas y otros de mecánicos electricistas en el grupo de radiotelegrafía de campaña, dotadas con el sueldo anual de 1.700 pesetas, por el Centro Electrónico de la Guerra, que incurre en la Gaceta de hoy, se anuncia concurso para proveer dichas plazas, con arreglo al artículo 63 del reglamento para el personal del cuerpo de material, aprobado por real decreto de 1.º de marzo de 1933, y modificado por otro de 6 de igual mes de 1937.

Concurso de archiveros

Por orden de la Dirección general de Bellas Artes, se ha dispuesto que se convoca el oportuno concurso para proveer tres plazas de archiveros bibliotecarios, vacantes en Madrid, una en la Biblioteca de Filosofía y Letras, otra en la Popular, sección de la Inclusión, y otra en el Registro de la Propiedad e Intelectual, depósito de libros y cambio internacional; así como las vacantes que puedan producirse.

Notas donostiaras

San Sebastián, 25, 10 noche. (Recibido con gran retraso). A las cinco de la tarde llegaron al puerto de San Sebastián los submarinos españoles que efectúan viaje de prácticas. Son el «Isaac Peral» y el «A. A. y A. 3», y los escolta el «Marqués de Villaveja» y San (Barcelona).

La acción de los liberales

Lugo, 26, 1933. Don Amós Salvador, ampliado sus declaraciones relativas a la unión de los liberales, insiste en que en otro se ultimar la labor política más adelantada, no dudando que se realice.

El verano de la corte

San Sebastián, 26, 819. Hoy han estado a cumplimentar al Rey el coronel de carabinieri y una numerosa comisión de oficiales de la guarnición. A la Reina la complacieron el gobernador militar, el gobernador civil, la señora de Huidobro y las señoras de la Junta de Damas de la Cruz Roja.

Varías noticias

Coruña, 26, 819. Hoy ha llegado el vicepresidente del Congreso, señor Aura Borom, acompañado de su familia. Ha marchado a Lugo el ex ministro de Abastecimientos, don Leonardo Rodríguez, para ejercer al al mando de Romanones, que vendrá a presidir la Asamblea nacional de maestros de primera enseñanza.

Villaverde y Ceitro

Ha sido recibida con júbilo en esta villa la noticia de que en el caspulo inter-provincial celebrado en Madrid día 22, fué elegido vicario general de las Escuelas Pías de España y Ultramar, el señor P. Antonio Miras, del Colegio San Agustín, quien, después de haber desempeñado los más difíciles cargos en su orden, ha sido elevado a la más alta jerarquía de España y América.

París

Ha ocurrido en esta corte caso lamentable de muerte. Han fallecido en la noche del martes pasado, en su casa de Madrid, doña Juana María José de Arce, que fué muerta por un derrame cerebral, sin que los médicos pudieran evitar los estragos del virus tífico. Este caso ha causado gran impresión en el vecindario.

Madrid

En el expediente de responsabilidad que por haberse consumado el primer golpe de Estado de 1931 se instruye por la Tesorería de Hacienda contra el alcalde y los concejales de la Junta de gobierno de Madrid, de haber cometido el delito, al dicho alcalde, se han declarado responsables en sus propios bienes, según el artículo 1.º del decreto de 21 de mayo de 1933, a los señores que en el momento de producirse el golpe de Estado se hallaban en el poder.

Luganda

Continúa en todo su apogeo la fiesta mayor de esta ciudad. Entre los típicos bailes, como los «verroltes», «morrogans», «adiflats», «castors», etc., que tanto recorren a la gente menuda, habiendo sido recorrido las calles de la población con tanto boato como el día 21, se celebraron los «verroltes» en la parroquia iglesia de Santa María, se vieron muy concurridos, asistiendo a ellos las autoridades de la localidad, habiendo sido confiado el servicio al evento orador sagrado reverendo P. Miguel A. de Barcelona, capuchino, por haber estado salido de la ciudad parroquia la procesión.

Madrid

Todas las sociedades celebran funciones y bailes que ven muy concurridos, siendo bastantes las banderas de músicos, contristas para amenizar los diferentes festejos. Ha fallecido la bendecida señora doña Carmen García Galán, siendo su muerte muy sentida por quienes la trajeron.

Madrid

Ha sido recibida con júbilo en esta villa la noticia de que en el caspulo inter-provincial celebrado en Madrid día 22, fué elegido vicario general de las Escuelas Pías de España y Ultramar, el señor P. Antonio Miras, del Colegio San Agustín, quien, después de haber desempeñado los más difíciles cargos en su orden, ha sido elevado a la más alta jerarquía de España y América.

Crónica telegráfica

Diá. 26, de 8 a 12 noche. Tarazona. Pocas operaciones se han hecho en los vinos en los mercados de hoy. Cotizaban los mostos a 14 reales; las mistelas de la comarca, a 8 1/2 pesetas y los alcoholes rectificados a 335 y 353.

Cerona

El Ayuntamiento de Figueras ha acordado contratar un préstamo de un millón de pesetas con la Caja de Crédito comunal de la Mancomunidad d'Europa, para el pago de las obras de saneamiento de agua, construcción de una red sanitaria y embellecimiento de la ciudad. Han sido declarados desistidos los concursos para proveer las cátedras de Matemáticas y Geografía del Instituto de Figueras.

Lérida

En el expediente de responsabilidad que por haberse consumado el primer golpe de Estado de 1931 se instruye por la Tesorería de Hacienda contra el alcalde y los concejales de la Junta de gobierno de Madrid, de haber cometido el delito, al dicho alcalde, se han declarado responsables en sus propios bienes, según el artículo 1.º del decreto de 21 de mayo de 1933, a los señores que en el momento de producirse el golpe de Estado se hallaban en el poder.

Cerona

El Ayuntamiento de Figueras ha acordado contratar un préstamo de un millón de pesetas con la Caja de Crédito comunal de la Mancomunidad d'Europa, para el pago de las obras de saneamiento de agua, construcción de una red sanitaria y embellecimiento de la ciudad. Han sido declarados desistidos los concursos para proveer las cátedras de Matemáticas y Geografía del Instituto de Figueras.

Lérida

En el expediente de responsabilidad que por haberse consumado el primer golpe de Estado de 1931 se instruye por la Tesorería de Hacienda contra el alcalde y los concejales de la Junta de gobierno de Madrid, de haber cometido el delito, al dicho alcalde, se han declarado responsables en sus propios bienes, según el artículo 1.º del decreto de 21 de mayo de 1933, a los señores que en el momento de producirse el golpe de Estado se hallaban en el poder.

Madrid

En el expediente de responsabilidad que por haberse consumado el primer golpe de Estado de 1931 se instruye por la Tesorería de Hacienda contra el alcalde y los concejales de la Junta de gobierno de Madrid, de haber cometido el delito, al dicho alcalde, se han declarado responsables en sus propios bienes, según el artículo 1.º del decreto de 21 de mayo de 1933, a los señores que en el momento de producirse el golpe de Estado se hallaban en el poder.

Luganda

Continúa en todo su apogeo la fiesta mayor de esta ciudad. Entre los típicos bailes, como los «verroltes», «morrogans», «adiflats», «castors», etc., que tanto recorren a la gente menuda, habiendo sido recorrido las calles de la población con tanto boato como el día 21, se celebraron los «verroltes» en la parroquia iglesia de Santa María, se vieron muy concurridos, asistiendo a ellos las autoridades de la localidad, habiendo sido confiado el servicio al evento orador sagrado reverendo P. Miguel A. de Barcelona, capuchino, por haber estado salido de la ciudad parroquia la procesión.

Madrid

Todas las sociedades celebran funciones y bailes que ven muy concurridos, siendo bastantes las banderas de músicos, contristas para amenizar los diferentes festejos. Ha fallecido la bendecida señora doña Carmen García Galán, siendo su muerte muy sentida por quienes la trajeron.

Madrid

Ha sido recibida con júbilo en esta villa la noticia de que en el caspulo inter-provincial celebrado en Madrid día 22, fué elegido vicario general de las Escuelas Pías de España y Ultramar, el señor P. Antonio Miras, del Colegio San Agustín, quien, después de haber desempeñado los más difíciles cargos en su orden, ha sido elevado a la más alta jerarquía de España y América.

Madrid

Ha ocurrido en esta corte caso lamentable de muerte. Han fallecido en la noche del martes pasado, en su casa de Madrid, doña Juana María José de Arce, que fué muerta por un derrame cerebral, sin que los médicos pudieran evitar los estragos del virus tífico. Este caso ha causado gran impresión en el vecindario.

Madrid

En el expediente de responsabilidad que por haberse consumado el primer golpe de Estado de 1931 se instruye por la Tesorería de Hacienda contra el alcalde y los concejales de la Junta de gobierno de Madrid, de haber cometido el delito, al dicho alcalde, se han declarado responsables en sus propios bienes, según el artículo 1.º del decreto de 21 de mayo de 1933, a los señores que en el momento de producirse el golpe de Estado se hallaban en el poder.

Luganda

Continúa en todo su apogeo la fiesta mayor de esta ciudad. Entre los típicos bailes, como los «verroltes», «morrogans», «adiflats», «castors», etc., que tanto recorren a la gente menuda, habiendo sido recorrido las calles de la población con tanto boato como el día 21, se celebraron los «verroltes» en la parroquia iglesia de Santa María, se vieron muy concurridos, asistiendo a ellos las autoridades de la localidad, habiendo sido confiado el servicio al evento orador sagrado reverendo P. Miguel A. de Barcelona, capuchino, por haber estado salido de la ciudad parroquia la procesión.

- La Vanguardia. Mataró, la malaltia del bisbe.

Fàbrica de Panyos i Novetats de Valenti Soler

PELLETERIA Bertran G. Fontanella, 16

Avui i dies següents Exposició a les vitrines del nostre establiment dels més escollits models creats per les principals cases de París.

LLET CONDENSADA MARCA 'EL PAGÉS' ADMINISTRACIÓ I DESPATX: TRAFALGAR, 61

EUCOLOGI DE DIFUNTS FREDERIC CLASCAR, Pvre.

Notícies OBSERVATORI METEOROLÒGIC DE LA UNIVERSITAT. - Direcció: E. Aleubí. - Dia 31 d'octubre de 1918.

Fou condat a l'Hospital de la Santa Creu. Entrant l'escala de casa seva, plaça de Blasco de Garay, el noi Francesc Maños, de dos anys, caigut i es produí contusió al cap i commoció cerebral.

Se'n pregué que fou constar que el Conservatori de S. A. R. la Infanta Isabel, a causa de les immillorables condicions higièniques que reuneix el col·legi no ha estat clausurat, malgrat les actuals circumstàncies.

les quatre de tarda, 7030; temperatura màxima a l'ombra, 17,2; humitat relativa (percentatge), 78; tensió del vapor d'aigua, 7,7; nebulositat (de 0 a 10), 0; direcció del vent, calma; pressió atmosfèrica mitja del dia, 763,8; humitat relativa id. de id., 75,0; tensió id. de id., 7,8; temperatura id. de id., 11,9; pluja en mm. en 24 hores, 0,0; evaporació en id., 0,9; quilòmetres recorreguts pel vent en id., 9,0; màxima de radiació solar, 41,0; radiòmetre vaporitzador, 18,2.

Paraguas Gardús Portaferrissas, L. Al carrer de Pere IV uns agents de policia donaran l'alta a uns individus que a la matineda transitaven amb bulles a coll.

"LUMEN" Gran Xampany ES EL MILLOR Els senyors Metges el recomanen als convalescents Bodegas Bilbainas, S. A. - Vins fins de Rioja. - Conyac "FARO"

VENDES a l'engros i a la menuda. Gènere per a TRAJOS i ABRIGOS de Senyora i Senyor. Avinyó, 7 (cantonada Fernand)

El Consell Directiu de la Germandat de la Senyera de Santa Eulària, la qual té el seu establiment al carrer de For, número 12, primer, posa en coneixement dels seus germans, haver acordat que a causa dels presents moments es següent pagant els subsidis als malalts.

- Sabó "La Cruz Blanca" Fabricació catalana El millor per a rentar roba

- Fogons elèctrics plantes, cassons, estoves, etc. Joan Massons. - TRAFALGAR, 28

- Vichy Català Aigua mineral natural, digestiva i més econòmica que les seves similars.

nyors A. Gomila, S. et C. 10; senyors Pened, Ullivar, i Fills; senyora Eilla de Joaquim Fajol, 200; don Francesc Pons i Fla, 250; donya Anna Pons i Fla, 250; don Pau Hausmann, 25; senyors Ribas, Farnés, Cerdans, 250

Govern civil El governador comuna els atalús d'alguns pobles que renen en la Declaració del Servei Agronòmic, en l'improrrogable terme de quaranta vuit hores.

El Butjen d'Oficina anuncia que el dia 9 de novembre, a les onze, tindrà lloc a l'estació de Barcelona-Morrot, la subhasta d'un vaixó casbó, pes 10.000 quilos, consignat a don H. Lacambra, i que no ha estat retirada per dit senyor.

El governador ha repetit la comunicació de multar els comerciants que vaguen ens a precs més alt de la taxa.

REFREDATS! Cotó Formán

Table with 2 columns: Product Name and Price. Includes items like Sabates senyors, Sabates nenes, etc.

- La Veu de Catalunya. Us de la cervesa per evitar malalties contagioses.

reapertura hasta tanto no sea dado de alta el director de la misma y su esposa, que se hallan enfermos, y no sea convenientemente desinfectado el local.

—Segun las notas obrantes en las oficinas del Cuerpo Médico municipal, la epidemia de gripe se ha estacionado y parece que se agota su poder de difusión.

—El Alcalde señor Morales Pareja ha oficiado al Colegio de Médicos, para que a su vez lo traslade a todos los asociados, rogándoles que cuando asistan a enfermos atacados de enfermedad sospechosa de fiebre tifoidea en locales donde se expendan artículos alimenticios, procedan al diagnóstico bacteriológico por el Laboratorio municipal y si resultare positivo ordenar el traslado del enfermo. En caso de negarse la familia, se procederá al cierre de la tienda.

—El señor Morales Pareja se ha dirigido a todos los establecimientos benéficos subvencionados por el Ayuntamiento rogándoles que le indiquen el número de plazas que podrían poner a disposición de la Alcaldía para albergar a niños sanos cuyos padres o encargados se hallen enfermos.

—Con objeto de que no se produzcan falsas alarmas al juzgar el estado sanitario de la ciudad comparándolo con otras épocas, es muy conveniente tener en cuenta dos factores importantísimos. Primero, el de que un gran número de fallecidos en esta ciudad han llegado a Barcelona en estado de gravedad procedentes de distintos puntos de la península; y, segundo, el gran aumento de población que ha tenido Barcelona, aumento que, segun todas las referencias, es de un tanto por ciento muy importante, como lo demuestran distintas manifestaciones de la vida de la ciudad.

* * *

Boletín religioso.

—Mañana tendrá la Congregación de la Purificación de Nuestra Señora y San Francisco de Borja la Comunión general del presente mes, a las ocho, en la iglesia del Sagrado Corazón (calle de Caspe).

—Mañana, domingo, la Congregación de Hijas de María y Corte de Honor a Nuestra Señora de la Merced tendrá misa de Comunión general, a las ocho de la mañana, con plática preparatoria que dirá el Rdo. P. Aniceto de la Sagrada Familia, Carmelita.

* * *

Sociedades y Conferencias.

—La «Societat de Ciències Naturals de Catalunya Club Muntanyenc» efectuará el día 13 del corriente una excursión mineralógica y paleontológica a Begas. Hora de salida: 5-20, Apeadero del Paseo de Gracia. Hora de llegada: 20-24. Es necesario llevarse provisiones para todo el día.

—El Institut de Cultura i Biblioteca Popular per la Dona pone en conocimiento de sus alumnas y asociadas que, como los demás Centros docentes, en atención a las actuales circunstancias, las clases permanecerán cerradas y los actos colectivos que se efectúan en la Institución, suspendidos hasta nuevo aviso.

La excursión proyectada para el domingo y las lecciones de lectura artística y danza popular quedan aplazadas. La repertura se anunciará por medio de la prensa.

* * *

De arte.

Ha empezado su «tournée» por las principales ciudades de España la Orquesta Filarmónica de Madrid, que dirige el maestro B. Pérez Casas. Visitará también Barcelona, donde dará cinco conciertos en el «Palau de la Música Catalana» para los que dentro pocos días se abrirá el abono y se publicarán los programas.

* * *

Economía y Hacienda.

—En la última sesión celebrada por la Cámara Oficial de Industria, que presidió el Excmo. Sr. D. Luis A. Sedó, resultaron elegidos miembros cooperadores de la corporación las entidades y señores siguientes:

Energía Eléctrica de Cataluña, Riegos y Fuerza del Ebro e Industrias Agrícolas; Excmo. Sr. Conde de Figols, Excmo. Sr. Conde de Lavern, D. Francisco

Nota oficial

En el ministerio de Estado se ha facilitado la siguiente nota oficial: «Carece en absoluto de fundamento el rumor de que se hace eco parte de la prensa extranjera sobre supuestas negociaciones para la venta de la República Argentina a barcos españoles, para cuyo pago se realizaría en España un empréstito de treinta millones de pesetas».

Convenio económico

Se van concretando los términos del convenio económico entre España y los Estados Unidos, y que contiene las siguientes bases: El capital es de 75 millones de pesetas, ampliable a 250 millones y a disponer de cantidades no mayores de 50 millones de pesetas.

El crédito estará representado por letras, que girarán los bancos americanos a cargo de los Bancos o banqueros españoles que intervengan en la operación. El plazo será de doce meses y acaso se prorrogue por seis más.

El interés será de 4 1/2 por 100 anual, además de una comisión de 1/8 trimestral o sea 1/2 por 100 al año.

Como garantía se ofrecerá por parte de los Estados Unidos:

1. La firma de los banqueros americanos. 2. Depósito que habrá de hacerse, según se designe por la Tesorería de Hacienda de aquella república a nuestro embajador en la misma, de obligaciones del Tesoro americano en cantidades iguales al importe de las letras; obligaciones que serán pagadas en pesetas y en oro.

3. El valor de las importaciones de petróleo, algodón, maquinaria, etc.

Por parte de España, el aval y garantías se otorgará en la misma forma y bajo iguales condiciones que se establecieron para la operación de crédito con Francia.

Dice el señor Prieto

Interrogado el diputado socialista señor Prieto sobre el juicio que le merecen los proyectos del ministro de Fomento, contestó diciendo: Lo primero que hay que hacer es conocerlos, pueden o no producir un gran beneficio ó pueden encurtir un gran monopolio.

En lo que se refiere a la reforma de la ley de aguas, al señor Prieto le parece que el Estado interviene de una manera indirecta en la concesión de todos esos salidos de agua, podría contribuir a esas concesiones, siempre que sea ejerciendo una paternal intervención, pero si el Estado se va a dedicar a crear dificultades a todos aquellos aprovechamientos de agua que se plantean en lo sucesivo, puede la ley servir únicamente para establecer un monopolio en beneficio de algunas compañías ya autorizadas. Y esto determina un enorme perjuicio para muchas empresas que tratan de utilizar salidos de agua, entre ellas una que forman los señores Echevarría y Sota y que pretende aprovechar un salto del Duero de una capacidad de 300.000 caballos el salto de agua de mayor importancia que existe en Europa. Pues bien, en cuanto tropiecen con que la ley les crea dificultades, abandonarán el negocio.

De ahí que lo que primero importe sea conocer los proyectos del ministro.

De todo esto se tratará en la reunión de las Izquierdas.

González Besada y Bugallal

El ex ministro señor Bugallal estuvo esta mañana visitando al ministro de Hacienda, con quien celebró una larga conferencia.

En el curso de la conversación, los señores González Besada y Bugallal mencionaron jocosamente la noticia que algunos periódicos publicaron ayer, dando por cierto que el conde de Bugallal renuncia precipitadamente a Madrid para sustituir al señor González Besada en la cartera de Hacienda.

Real decreto

La Gaceta incoherente ó pasado una disposición de Hacienda de gran importancia. Se trata de autorizar a los Ayuntamientos para la formación de su presupuesto para 1919, contenido nuevos arbitrios que salven el déficit permanente que en muchas poblaciones existe y que robustezca sus ingresos.

A este efecto, y a base de disposiciones legislativas, se podrá imponer cinco céntimos por litro de vino.

Esta recaudación suplirá la deficiencia que los pocos ayuntamientos tienen en su presupuesto.

El Real decreto que nos referimos contendrá una novedad que será bien acogida por los agricultores, porque el repartimiento de la contribución no se hará por los Ayuntamientos, sino por un Tribunal constituido por un magistrado de la Audiencia provincial y dos funcionarios de Hacienda.

Cambio

Se ha dicho que el gobierno tiene el propósito de llevar al ministerio de Fomento la Dirección general de Correos y Telégrafos, con el nombre de Dirección de Comunicaciones. En ese caso se dice que el ministerio de Fomento será trasladado a la Casa de Correo, para dejar el local al ministerio de Abastecimientos.

El teatro Español

En la sesión de hoy del Ayuntamiento se ha acordado rescindir el contrato del teatro Español en el señor Oliver, y anunciar un nuevo concurso sobre las siguientes bases:

1.ª Todas las obras que se representen en la próxima temporada serán de autores españoles.

2.ª La cuarta parte de dichas representaciones será de obras de nuestro teatro clásico.

3.ª Será condición indispensable para ser admitido a concurso, haber depositado 5.000 pesetas en concepto de fianza provisional y 10.000 como definitiva.

4.ª Se declara la urgencia del mencionado concurso, habida cuenta de lo avanzado de la temporada.

5.ª Una función a beneficio de las casas de socorro, con los servicios gratuitos, y otra a favor de las escuelas municipales.

6.ª Se estrenarán dos obras de autores españoles.

El concejal señor Tercero ha pedido que la empresa que explote el teatro Español ponga algunas obras extranjeras de fama mundial.

Comisión de pescadores

Una comisión de pescadores de Huelva ha visitado al ministro de Marina para quejarse de los atropellos que con ellos se cometen

el pescar frente a las costas de Portugal, habiéndose dado el caso de que un cañonero portugués haya detenido cuatro ó cinco días a un barco español.

El general Miranda ofreció tomar con interés el asunto y evitar que en lo sucesivo se cometan tales atropellos cuando se pesa que frente a las costas lusitanas, siempre que median las tres millas que establece el derecho internacional.

Con el mismo objeto visitó la comisión al señor Maura.

La "Gaceta"

Madrid, 13, 2930.

La Gaceta publica hoy el siguiente Real decreto:

«Señor: La ley de bases para la reorganización del ejército, de 29 de junio último, consignó los preceptos que han de aplicarse a los cuerpos de la guardia civil, carabineros, unos por determinarlos taxativamente la nueva ley y otros por referirse a todos los cuerpos del ejército, entre los que figuran los expresados y con objeto de llevar a la práctica las disposiciones contenidas en dichos preceptos, algunas de las cuales, como las relativas a sueldos y haberes, han de tener su efecto a partir del primero de julio, según determina el artículo segundo de la citada ley. El presidente que suscribe, de acuerdo con los señores Conde de V. M. el adjunto Real decreto.—Solozano, 19 de septiembre de 1918.—Señor, a l. r. p. d. V. M.:»

Real decreto: De acuerdo con mi Consejo de ministros y a propuesta de su presidente, de lo siguiente:

Artículo 1.º Los cuerpos de la guardia civil y carabineros se reorganizarán al fin de este año, aumentando a un nuevo cuadro central, aumentando a la península y Canarias, y reduciendo a un 7 por 100 la escañada para África.

Art. 2.º Según el segundo apartado de la base primera, los directores generales de la guardia civil y carabineros, corresponden tres ayudantes; a los generales corresponden los directores de brigada, el comandante, y a los generales de brigada otro, comandante y los dos cuerpos respectivos y de los empleos de teniente coronel y comandante para los de brigada, siendo aplicables a estos destinos los incisos d) y e) de dicho apartado y b) del inciso f) y g) al m) del concepto de la base octava, los incisos a), b), c), d), e), h), i), j) y l) de la base II; artículo de haberes y de sueldo, así como la base adicional.

Medidas sanitarias

El ministro de la Gobernación ha dirigido una circular a los gobernadores de las provincias fronterizas, a fin de que adopten las medidas de precaución necesarias en estos casos. El cuerpo médico que salió ayer tiene órdenes terminantes de hacer los exámenes bacteriológicos convenientes para el conocimiento exacto de las enfermedades.

Paréceme que los portugueses en los que se presentaban casos de disenteria alarmante están ya fuera de España, y que la familia española atacada nunca fue convenientemente y no hubo contacto. No obstante, los ordenes en la frontera son muy severos y bajo ningún concepto pasará nada sin que se le someta a la distinción correspondiente y en caso necesario al aislamiento.

Eso podrá originar molestias, pero es preferible soportarlas a que se propaguen ciertas enfermedades.

Los encargados de cumplir las órdenes sanitarias que quebrantan éstas, serán castigados severamente.

En el ministerio de la Gobernación se ha facilitado la nota siguiente:

«Se ha reconducido la gripe española, hasta el punto de presentarse distintos focos en muchas provincias con carácter expensivo gran número de atacados y con mortalidad propia de la gripe, causada singularmente por complicaciones broncopulmonares.

Se recomienda a los pueblos el posible aislamiento de los enfermos, el evitar la aglomeración de gentes en sitios cerrados que faciliten el contagio y las medidas de desinfección y profilaxis general, propias en estos casos.

Los inspectores provinciales de Sanidad acuden por orden de la Inspección general del ramo a los pueblos epidémicos, con el fin de confirmar la naturaleza de la enfermedad, y tomar las medidas necesarias para evitar la propagación del mal.

Respecto a las medidas tomadas en la frontera para evitar la importación de las enfermedades epidémicas existentes en Francia, se ha puesto en función activa todas las estaciones sanitarias de la frontera francesa, que son las siguientes: Dos de primera clase, una en Irún y otra en Porbutin; varias de segunda clase, que son en la provincia de Guipúzcoa, Behobia, y en la de Gerona, La Junquera, y Palautós; y en Lérida, Bossost y Seo de Urgel; en Huesca, las de Canfranc y Sallent, y en Navarra, las de Dancharina Vera y Valcarlos.

Todas estas estaciones están dotadas de médicos, estufas de desinfección por vapor, pulverización por medio de maquinillas desinfectoras y otros elementos sean necesarios para su funcionamiento.

En las estaciones de Irún y Porbutin existe, por su importancia, un personal numeroso de médicos reconocedores, personal numeroso de estufas y otros medios suficientes de desinfección y un pequeño hospital de aislamiento para enfermos sospechosos.

Los sustitutos de la gasolina

Hoy publica la Gaceta una real orden del ministerio de Abastecimientos, señalando las cantidades de sustitutivo de gasolina, cuyo consumo máximo se autoriza para el mes corriente, con excepción de los servicios de Guerra y Marina, que ya han sido atendidos.

En cuanto al servicio de Correos, se dispone que para evitar reclamaciones y faci-

tar el aprovisionamiento de esencia ó sustitutivo de los servicios de Correos, se expedirán los bonos á propuesta del administrador principal del ramo en cada provincia, el cual fijará la cantidad que á cada línea ó conducción correspondan, con arreglo á las cifras ya determinadas por la Comisión general de Abastecimientos.

En las relaciones que autorizadas á su tiempo fueron devueltas, deberá tenerse en cuenta en el reparto de sustitutivo el carácter preferente que á de darse á las peticiones de carburantes para usos relacionados con las labores agrícolas, debiendo hacerse las peticiones al ingeniero jefe de la sección agrónomos de cada provincia.

Las concesiones que se hagan para otros servicios preferentes deberán estar plenamente justificadas; para las atenciones de obras públicas se han fijado 14.300 litros del sustitutivo con destino á la maquinaria y 100 litros de gasolina para el abastecimiento público y otros usos.

Si por cualquier circunstancia se agotase en la fábrica la existencia del sustitutivo, en ese caso se expedirán bonos de gasolina, teniendo en cuenta que cada litro de esta esencia, á los efectos de las cujas asignados en el sustitutivo, equivale á cuatro litros de ésta, y por lo tanto, si ya se hubiese consumido alguna parte en el sustitutivo, podrán expedirse bonos por la cuarta parte de diferencia entre lo gastado y el cupo concedido.

Para los grupos caros

En el ministerio de Abastecimientos han facilitado la siguiente nota:

«Con objeto de que en ningún caso los agricultores modestos y los que tengan necesidad de vender sus cosechas, puedan resultar perjudicados por el nuevo régimen de contratación y circulación de trigo, y para evitar que sean víctimas de la especulación de la mano tenida á todos aquellos labradores que deseen vender el trigo procedente de su recolección, dentro del precio máximo autorizado en la respectiva provincia, á que lo manifiestan por carta dirigida á los gobernadores ó jefes ó directores del subsecretario de Abastecimientos, indicando el que deseen vender punto donde está depositado y precio á que lo ofrecen.»

El Sindicato harinero de la provincia del vendador no quisiera adquirir el grano,

Resumen del día

Nota francesa: Al Oeste de San Quintin los franceses han atacado en el pueblo de Savy. En otros puntos hubo golpe de mano por ambas partes.

Nota alemana: Han sido rechazados ataques enemigos entre Iprea y Arrondeva y en las carreteras de Avesnes y Perona á Cambrai. En el ángulo de Saint Michel franceses y norteamericanos efectúan fuertes ataques. La altura de Combles fué perdida y reconquistada por los alemanes. Estos rechazaron al enemigo al Oeste de Thiaucourt y se retiraron de noche á nuevas posiciones.

Nota austriaca: En el frente italiano fueron rechazados reconocimientos enemigos.

En el frente occidental, regimientos austro-húngaros protegieron la retirada alemana en el sector de Saint Michel.

Nota americana: En unión de los franceses, los americanos avanzaron más de 12 kilómetros en el sector de Saint Michel, haciendo twice mil prisioneros al enemigo.

Nota italiana: Duos de artillería y actividad de patrullas y destacamentos italianos.

Del Extranjero

Francia

Ofensiva de los aliados

Parte francés de la tarde: París.—(Torre Eiffel, 4, á las 3 tarde.) «Al Oeste de San Quintin, los franceses ocuparon el pueblo de Savy.

En la Champagne, nuestras tropas Elevaron a cabo un importante golpe de mano en la región Oeste de Menilles-Hurlées.

En la región de Verdun, varios golpes de mano permitieron á los franceses hacer prisioneros.

El ataque americano en la región de San Michel continúa con éxito.—T. S. H.

París, 12.—A pesar del mal tiempo hemos proseguido nuestras operaciones con éxito en el sector de Havrcourt. Las tropas inglesas han tomado Frescault y la antia inglesa británica que se halla al Este y al Norte del pueblo.

A su derecha las tropas neozelandesas han avanzado en el bosque de Gouzécourt, venciendo la tenaz resistencia de una división de Yorkshire tomó ya esta ciudad el día 29 de noviembre de 1917 y atacó ahora el mismo terreno con igual éxito. Después de un violento combate se han apoderado del pueblo de Havrcourt y de la parte de la línea Hindenburg situada entre Havrcourt y el canal del Norte.

Al Norte de la carretera de Baspurme á Cambrai, las tropas de Lancashire han terminado la conquista de Mouvaux después de una lucha. En estas operaciones hemos hecho unos mil prisioneros. En la parte Norte del frente hemos realizado nuevos progresos

el gobernador respectivo lo pondrá sin demora en conocimiento del subsecretario de este ministerio, con objeto de que aquí adopte las disposiciones necesarias en relación con los demás Sindicatos y con el Comité central harinero, para que pueda realizarse inmediatamente la venta.»

Firma del Rey

El Rey ha firmado los siguientes decretos: De Gracia y Justicia: Nombrando magistrado de la S. I. C. de Sigüenza al canónigo de la misma don Francisco Toro. Jefe de don José Aroca, magistrado de Las Palmas.

Promoviendo á magistrado de Las Palmas á don Ramón Enn Rodríguez. Nombrando magistrado de la Audiencia de Castellón á don Juan Rodríguez Vargna. Promoviendo á magistrado de la de Teruel á don Angel Verzera Brana.

Comutando por dextero la mitad de la pena que le resta cumplir á Nizardo Teodoro López.

Contra el aumento de contribución

La Defensa Mecaill y Patronal continuando á la prensa la siguiente nota: «Para protestar contra el aumento de contribución industrial y mercantil se han reunido en los locales de la Defensa Patronal los similes de los gremios y diversas representaciones del comercio é industria. Para que la protesta sea eficaz y puedan intervenir en ella todas las clases á quienes afecta el proyecto de aumento de la contribución, se acordó por unanimidad convocar á todos los gremios de España á una asamblea nacional.»

Concursos

Por el ministerio de Guerra se anuncian concursos para cubrir una vacante de profesor en la Academia de Caballería y tres de tinte ayudante y profesor en la idea de infantería.

Los cereales

Se ha reunido la Junta de subsecretarías para fijar el precio de los cereales no tasados. Los tasos son las siguientes: avena, 37 pesetas los cien kilogramos; trigo, 25 y centeno 40. Estos precios son en granero. Para la venta al por menor sufriran un recuento de un peso y medio por ciento en avasas, transportes, etc. Sin embargo, hoy se gestiona la reducción del sobreprecio á 750 pesetas.

EL MUNDO EN ARMAS

Informaciones de la guerra

Resumen del día

Nota francesa: Al Oeste de San Quintin los franceses han atacado en el pueblo de Savy. En otros puntos hubo golpe de mano por ambas partes.

Nota alemana: Han sido rechazados ataques enemigos entre Iprea y Arrondeva y en las carreteras de Avesnes y Perona á Cambrai.

Nota austriaca: En el frente italiano fueron rechazados reconocimientos enemigos.

Nota americana: En unión de los franceses, los americanos avanzaron más de 12 kilómetros en el sector de Saint Michel, haciendo twice mil prisioneros al enemigo.

Nota italiana: Duos de artillería y actividad de patrullas y destacamentos italianos.

Del Extranjero

Francia

Ofensiva de los aliados

Parte francés de la tarde: París.—(Torre Eiffel, 4, á las 3 tarde.) «Al Oeste de San Quintin, los franceses ocuparon el pueblo de Savy.

En la Champagne, nuestras tropas Elevaron a cabo un importante golpe de mano en la región Oeste de Menilles-Hurlées.

En la región de Verdun, varios golpes de mano permitieron á los franceses hacer prisioneros.

El ataque americano en la región de San Michel continúa con éxito.—T. S. H.

París, 12.—A pesar del mal tiempo hemos proseguido nuestras operaciones con éxito en el sector de Havrcourt. Las tropas inglesas han tomado Frescault y la antia inglesa británica que se halla al Este y al Norte del pueblo.

A su derecha las tropas neozelandesas han avanzado en el bosque de Gouzécourt, venciendo la tenaz resistencia de una división de Yorkshire tomó ya esta ciudad el día 29 de noviembre de 1917 y atacó ahora el mismo terreno con igual éxito.

Al Norte de la carretera de Baspurme á Cambrai, las tropas de Lancashire han terminado la conquista de Mouvaux después de una lucha.

En estas operaciones hemos hecho unos mil prisioneros. En la parte Norte del frente hemos realizado nuevos progresos

Los alemanes esperaban seguramente la

13.WEBGRAFIA

Hemeroteca Digital. Biblioteca Nacional de España (bne.es)

<https://xacpremsa.cultura.gencat.cat/pandora/#top>

<https://anc.gencat.cat/ca/inici>

www.elsevier.es/vac

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1918/07/07/pagina-10/33314817/pdf.html?search=gripe>

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?bd=12&bm=09&by=1918&x=40&y=7>

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?bd=22&bm=05&by=1918&x=55&y=9>

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?bd=30&bm=10&by=1918&x=32&y=8>

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?bd=10&bm=11&by=1918&x=27&y=7>

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?bd=25&bm=10&by=1918&x=41&y=10>

www.tdx.cat/handle/10803/7971#page=1

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?bd=22&bm=11&by=1918&x=14&y=12>

<https://xacpremsa.cultura.gencat.cat/pandora/viewer.vm?id=0000464161&page=1&search=&lang=ca&view=premsa>

http://www.gentdelmasnou.cat/pdf/gm_11_2018.pdf

<https://trencadis.diba.cat/Trencadis/imgview/trencadis/diba93952/91?contentFlg=0>

<https://trencadis.diba.cat/Trencadis/imgview/trencadis/diba93952/90?contentFlg=0>

<https://trencadis.diba.cat/Trencadis/imgview/trencadis/diba93952/89?contentFlg=0>

<https://trencadis.diba.cat/Trencadis/imgview/trencadis/diba93952/88?contentFlg=0>

<https://trencadis.diba.cat/Trencadis/imgview/trencadis/diba93952/92?contentFlg=0>

<https://catalunyadiari.com/actualitat/remeis-casolans-coronavirus-no-funcionen>

www.verificat.cat/fact-check/5-solucions-per-frenar-el-coronavirus-que-no-hauries-creure

<https://www.catalunyapress.cat/texto-diario/mostrar/2188403/guia-definitiva-remeis-mentida-per-no-contagiar-covid-19>

www.photolari.com/la-gripe-espanola-de-1918-en-unas-fotos-mas-actuales-que-nunca/

<https://www.diaridegirona.cat/salut/2020/03/17/mentides-falsos-remeis-prevenir-curar/1034883.html>

14.CITES

1. "Ramon Turró: Tengamos juicio". La Publicidad, 15 d'octubre del 1918. Pàgina 3.
2. CUSACHS I CORREDOR, Manuel.: Història de l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena (Mataró, 16644-1998) Edita. INVERCAT Mataró, 2020. Pàg 144.
3. Opus Cit. Pàg 145.
4. MAS I GIBERT, Xavier: La grip que va matar als meus avis. A El sot de l'aubó. Canet de Mar nº 31, 2009. Pàg 4.
5. Vida Nova, 28 setembre 1918 nº 135 pàg 5.
6. CALBETÓ I ROGET, Francisco: RECOLECTA. MONOGRAFIES, MEMÒRIES DISCURSOS, EFEMÈRIDES D'ARENYS DE MAR. Impressor Joaquim Horta Barcelona. 1922. Pàg 330.
7. MURAY, Joan.: Històries de la vila. Cent anys de la pandèmia de grip de 1918- mortaldat al Masnou-. A Butlletí Gent del Masnou. 3à època. Nº 368. Novembre 2018. Pàg 12-13.

